

ד) ותיאובתא דילהון בהאי עד, ה דאיהו קיומא ו דכל סטרינ. ז תיאובתא דיובלא ח לגבי דעד, לאעטרא ליה, ולנגדא עליה ברכאן, ולארכא עליה מבועין מתיקין, הדא הוא דכתיב, ה צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו. תיאובתא דשמטה, לאתברכא מניה, ולאתנהרא מניה. ודאי האי עד תאות גבעות עולם איהו.

ה) בגין כך, בטחו ביי עדי עד, דהא מתמן ולעילא, אתר ט טמיר וגניז איהו, דלא יכיל לאתדבקא. אתר הוא, דמניה נפקו ואצטיירו עלמין, הדא הוא דכתיב. כי ביה יי צור עולמים. והוא אתר גניז וסתים, ועיד בטחו ביי עדי עד, עד הכא אית רשו לכל בינ לאסתכלא כ ביה, מכאן ולהלאה, לית ליה רשו לבינ לאסתכלא ביה, דהא איהו גניז מכלא, ומאן איהו ל יה ידוד. דמתמן אצטיירו עלמין כלהו, ולית מאן דקאים על ההוא אתר.

ו) איר יהודה, קרא אוכח עליה, דכתיב ח כי שאל נא לימים ראשונים וגו'. עד הכא אית רשו לבינ לאסתכלא, מכאן ולהלאה לית מאן דיכיל למיקם עליה. ז) ד"א בטחו ביי עדי עד, כל יומי דבר נש, בעי לאתתקפא ביה ט בקביה,

מסורת הוהר

חלופי גרסאות

ז) (שה"ש ג) ב"א ר"נ צ"א. ויהי רניט צ"ב. ז) (דברים ד') תולדות ג"א צ"א י"ח ל"ח ס"ג שמי'. ח) בח"ג (תהלים כ"ה).
 ה ל"ג דאיהו. ו בכל. ז מוסיף מיט תיאובתא. ח ל"ג לגבי דעד. ט טמיר הוא; הוה וגניז ול"ג איהו. י והא. כ ל"ג ביה. ל ל"ג י"ה מ מוסיף בקביה דהכי אמר דוד ח) אלקי בך בטחתי אל אבושה אל יעלצו אויבי לי.

מאמר

הסולם

וארא — באל שדי ושמי הוי"ה לא נודעתי להם וע"כ, אוה"כ, בטחו בה' עדי עד. ללמד, שעד כאן, עד ז"א שנקרא עד. יש רשות לכל אדם להסתכל בו, מכאן ולהלאה, אין רשות לאדם להסתכל בו, דהיינו בחי'ב כנ"ל, כי הוא גנוז מכל אדם, ומי הוא המקום שאסור להסתכל בו, הוא יה הוי"ה, שהם חו"ב, שמשם נצטיירו כל העולמות, ואין מי שיעמוד על אותו המקום, כדי להשיג מה.

ד) ותיאובתא דלהון בהאי וכי: ותאותם היא בעד הזה, שהוא ז"א, שלהיותו קו אמצעי, הוא הקיום של כל הצודדים, דהיינו של צד ימין וצד שמאל. וע"כ, תאות היובל, שהוא בינה, אל העד, הוא העטיר אותו בג"ר, ולהמשיך לו ברכות שה"ס שפנע החסדים, ולהריק עליו מבועים מתוקים. שה"ס חכמה ממותקת בחסדים. זהו שכתוב, צאנה וראנה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו. מלך שלמה ה"ס המלך שהשלוס שלו שהוא ז"א, אמו ה"ס הבינה. תאות השמיטה. שהיא המלכות, אל עד שהוא ז"א, היא להתברך ממנו ולהאיר ממנו, הרי כי דאי הוא שהעד הוה תאות גבעות עולם הוא. שהן בינה ומלכות, זו להשפיע וזו לקבל.

ו) איר יהודה קרא וכי: אר"י, המקרא מוכיח עליו, על מניעת ההשגה למעלה מז"א, שכתוב, כי שאל נא לימים ראשונים וגו' מקצה השמים שהוא ז"א עד קצה השמים וגו', הרי מפורש בכתוב, שהשאלה וההשגה הם רק במדרגת שמים, שהם ז"א, מקצוהו עד קצוהו, שעד כאן יש רשות לאדם להסתכל, מכאן ולהלאה, דהיינו למעלה מז"א, אין מי שיכול לעמוד עליו.

ה) בגין כך בטחו וגו': משום זה, אומר הכתוב, בטחו בה' עדי עד, שהוא ז"א, כי משם ולמעלה, דהיינו חכמה בינה, שהם למעלה מז"א, הוא מקום מכוסה וגנוז, שאין מי שיכול להשיג שם, הוא מקום, שמשם יוצאים ומצטיירים העולמות, שהם ז"א, זהו שכתוב, כי ביה הוי"ה צור עולמים. יה הוא חכמה, הוי"ה, הוא בינה, והם המצייירים ומוציאים העולמים שהם ז"א, וזהו מקום צפון וסתים.

פירוש, שבכל מדרגה ומדרגה יש בחינת ג"ר, ובחי' ז"ת שהן ז"א, ואין השגה אלא בז"א של כל מדרגה, ואפילו בז"א דג"ר, שנקרא דעת, אבל בג"ר של כל מדרגה, אין מי ששיג שם, ואפילו בג"ר של מדרגת עשית. ז) ד"א בטחו וכי: פירוש אחר, בכתוב בטחו בה' עדי עד, הוא, כי, בכל ימי של

זמאן דשוי ביה, בטחונייה ותוקפיה כדקא יאות, לא יכלין לאבאשא ליה, כל בני
 ע'למא. דכל מאן דשוי תוקפיה בשמא קדישא, אתקיים ^ט בעלמא.

(ח) מאי טעמא, בגין דעלמא, בשמיה קדישא אתקיים. הה"ד ^ח כי ביה יי' צור
 עולמים: צייר עלמין. דהא בתרין אתוון, אתברון ^ט עלמין, עלמא דין, ועלמא דאתי.
 עלמא דא, בדינא אתברי, ועל דינא קיימא, הה"ד ^ט בראשית ברא אלהים. מ"ט,
 בגין דיתנהגון בני נשא בדינא, ולא יפקון מאורתא לבר.

(ט) תא חזי, ^ט כתיב וידבר אלהים אל משה, גזירת דינא דקיימא עליה, מה
 כתיב לעילא, ^י וישב משה אל ה', ויאמר אדני, באלף ^ז דליית נרין יוד. חמי
 תוקפא דמשה, בשירותא דנביאותיה, לא נח רוחיה בהאי אתר, אמר, אדני למה
 הרעתה לעם הזה וגו', ומאן באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא
 הצלת את עמך. ^ק מאן הוא דיימא כדן, אלא משה, ^י דידע, דהא דרגא אתרא
 עלאה זמין ליה.

(י) אמר רבי יצחק, בשירותא דאתיהיב ליה ביתא, פקיד ^ט לה, כבר נש
 דפקיד ^ת לביתיה, ואמר כל מאן דבעי בלא דחילו. אוף הכי משה, לביתיה
 קאמר, ולא דחיל.

(יא) ^א דבר אתר וידבר אלהים, גזרת דינא, ^ב ויאמר אליו אני יי', דרגא
 אחרא דרתמי. והכא אתקשר כולא כחדא, דינא ורתמי. הדא הוא דכתיב,
 ויאמר אליו אני יי'. אמר רבי ^ג שמעון אי כתיב וידבר אלהים אל משה אני ה',

חלופי גרסאות

ג מוסיף עלמא דהכי אמר דוד וגו' עד ל. ^ט ל"ג מן
 בעלמא עד הה"ד. ^ע עלמייא. ^פ ל"ג כתיב. ^צ דליית.
^ק ומאן. ^ר ידע. ^ש ליה. ^ת ביתיה. ^א ל"ג דיא. ^ב מוסיף
 בגיב ויאמר. ^ג יוסי.

מסורת הוור

(ט) (בראשית א') ב"א רס"ח צ"א. (י) (שמות ה') ויגש
 כ"ז צ"ב.

הסולם

וארא—כאל שדי ושמי הוייה לא נודעתי להם

מאמר

של האדם הוא צריך להתחזק בהקביות וחי
 שמשים בו בטחונו ותוקפו כראוי, לא יוכלו
 להרע לו כל בני העולם, שכל מי ששם תקפו
 בשם הקדוש מתקיים בעולם.
 (ח) מאי טעמא בגין וכר: שואל, מהו
 הטעם, ומשיב, משום שהעולם מתקיים בשמו
 הקדוש. והו שכתוב, כי ביה הויה צור עולמים.
 שפירושו, צייר עולמים, כי בשתי אותיות
 גבראו העולמים, עולם הזה ועולם הבא. עולם
 הזה גברא כדן, ועומד דהיינו שמתקיים, על
 דין. ויש, בראשית ברא אלקים, ששם הזה
 רומז על דין. מהו הטעם, הוא, כדי שיתנהגו
 בני אדם על פי דין, ולא יצאו לחוץ מן הדרך.

(י) אמר ר' יצחק וכר: בתחלה
 כשניתן לו הכית, שהוא מלכות, שבהיותו
 מרכבה לז"א שהוא בעלה של המלכות, נמצא
 שאזכה במדרגת המלכות שתהיה לביתו, כמו
 שהיא בית ז"א. ע"כ פקד עליה, כאדם המוקד
 על ביתו, ואומר כל מה שרוצה בלי פחד. אף
 משה כן, לביתו אמר, שהוא מלכות ולא פחד.

(יא) דבר אתר, וידבר אלקים:
 הוא גזרת הדין, כי השם אלקים הוא דין, דהיינו
 המלכות, ויאמר אליו אני הויה, היא מדרגת

אחרת

הוינא אמר הכי. אלא לא כתיב, אלא וידבר אלהים אל משה בקדמיתא, ולבתר ויאמר אליו אני ה', דמשמע דרגא בתר דרגא.

(יב) ואמר רבי יוסי, משה, אלמלא דהוה מאריה דביתא, איש האלהים, אתענש על מה דאמר, אבל בגיני האי, לא אתענש. לבר נש דנפל ליה קטטה בדביתהו, ואמר לה מלין, שראת היא לאתרעמא, כיון ׀ דשארית מלה, הוה תמן מלכא, נטל מלכא מלה, והיא שתקת ׀ ופסקת למללא. אמר ליה מלכא, וכי לא ידעת דאנא ׀ הוא מלכא, ומקמאי מליילת מלין אלין, כביכול אוף הכי משה, וישב משה אל יי ויאמר אדני למה הרעותה וגו'. מיד, וידבר אלהים אל משה, שארי לאתרעמא, מיד נטל מלכא מלה ויאמר אליו אני יי ולא ידעת דאנא הוא מלכא, ומקמאי מליילת מלין אלין.

(יג) וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי. אמאי שני שמא הכא, מאלין דלעילא. אלא למלכא, דהוה ליה בריתא, דלא אתנסיבת, והוה ליה רחימא. כד בעי מלכא למללא בהווא רחימא, משדר לברתיה למללא עמיה, והוה מלכא על ידא דברתיה, ממלייל עמיה. אתא זמנא דברתיה לאתנסבא, ההוא יומא דאתנסיבת, אמר מלכא, קרון לה ׀ לברתא, ׀ קרוספוניא מטרוניתא. ׀ ואמר לה, עד הכא, מליילנא ׀ על ידך, למאן דמליילנא, מכאן ולהלאה אנא אימא לבעליך, והוא יימא למאן דאצטריך. ליומין, אמר לה בעלה מלין קמי מלכא, עד דהיא שראת למללא, נטל מלכא מלה, אמר ׀ ליה, ולאן אנא מלכא, דעד יומא

חלופי גרסאות

ד הוה. ׀ לבתי. ׀ לברתי. ׀ קרון סופינא. ׀ קרוספינא. ׀ ליג. ואמר לה. ׀ בידך. ׀ לה.

דרך אמת ׀ סתחזלת לדבר. ׀ וארא כיה ע"ב.

הסולם וארא — באל שדי ושמי הוייה לא נחצתי להם

מאמר

ידעת שאני מלך. ולפני דברת דברים אלו. כביכול אף משה כן, נכתוב, וישב משה אל ה' ויאמר אדני למה הרעותה וגו'. מיד וידבר אלקים אל משה, שהיא מדת הדין. כי הבת מלך התחילה להתרעם, מיד לקח המלך את הדבר, ויאמר אליו אני הוייה, הכי לא ידעת שאני מלך, ומלפני דברת דברים אלו.

(יג) וארא אל אברהם וגו' באל שדי :

שואל, למה שינה את השם כאן, מהשמות של מעלה שהם אדניי הויה אלקים, וכאן אמר אל שדי. ומשיב, אלא בדומה, למלך שהיה לו בת בלתי נשואה, והיה לו אהוב. כשרצה המלך לדבר עם האהוב שלח את בתו לדבר עמו. והיה המלך מדבר עמו על ידי בתו. הגיע זמנה של בתו להנשא. באותו יום שנישאה אמר המלך, קראו לה מטרוניתא יקרה ואמר לה, עד עתה דברתי על ידך למי שדברתי, מכאן ולהלאה אני אומר לבעליך, והוא יאמר למי שצריך. לימים אמר לה בעלה דברי ריב לפני המלך, עד שהיא התחילה

אחרת, דהיינו ז"א שהוא רחמים, ונקשר כאן הכל, דין ורחמים יחד, שהוא שלמות גדולה, זהו שכתוב, ויאמר אליו אני הוייה, שהוא מדת הרחמים. אמר ר"ש, אם היה כתוב, וידבר אלקים אל משה אני הוייה, הייתי אומר כך, שנקשרו בשבילו דין ורחמים יחד. אבל לא כתוב, אלא וידבר אלקים אל משה מתחילה, ואחר כך, ויאמר אליו אני הוייה, שמשמע שהם מדרגה אחר מדרגה. ואינם דין ורחמים מקושרים יחד.

(יב) ואמר ר' יוסי וכ"ו : ואר"י, משה אם לא היה בעלו של הבית, כמיש עליו, תפלה למשה איש האלהים, היה נענש על מה שאמר לאדניי, למה הרעות לעם הזה וגו'. אבל בשביל זה טהיה בעלו של הבית לא נענש. בדומה לאדם שנפל לו מריבה עם אשתו, שהיתה בת מלך, ואמר לה דברים שאינם הגונים, התחילה היא להתרעם, כיון שהתחילה לומר דבר, היה שם המלך, לקח לו המלך את הדבר, והיא שתקה ופסקה מלדבר. אמר לו המלך לבעלה, וכי לא

(פירי וף כיב ע"ב)

דא גלא מלייל אינש עמי, אלא על ידא ג דברתי, ואנא יהיבנא לך ברתי, ומליילנא עמך באתגליא, מה דלא עבידנא לאתרא.

(ד) כך, וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי, כד איהי בביתי ולא ׀ אתנסיבת, ולא מליילו עמי אנפין באנפין, כמה דעבידנא לך. ואת, בשירותא דמלוולך, מליילת ג לברתי קמאי מלין אלין, ׀ אלא בגיני כך, וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי יי לא נודעתי להם, למללא עמהון בדרגא דא דעמך מליילנא.

(ט) רבי ׀ יוסי פתח, ׀ לדוד מזמור ליי הארץ ומלוואה תבל ויושבי בה. ׀ הארץ: דא ארעא קדישא דישראל, דאיהי קיימא לאתשקייא מניה, ולא תברכא מניה בקדמיתא, ולבתר ׀ מנה ׀ אתשקייא עלמא כלא. תבל ויושבי בה: דא שאר ארעאן, דשתאן מינה, מנא לן. דכתיב, ׀ וזוהא ישפוט תבל בצדק.

(טז) כי הוא על ימים יסדה, אלין * שבעה עמודים, דארעא סמיכא עליהו. ואינון שבעה ימים. וים כנרת שלטא עליהו. איר יהודה, לא תימא ג דשלטא עליהו, אלא דאתמלייא מנייהו. ועל נהרות יכוננה, מאן אינון נהרות. אלא, כד"א, ׀ נשאו נהרות קולם ישאו נהרות דכים, אינון נהרות, כד"א, ׀ ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, ובגין כך, ועל נהרות יכוננה.

(יז) תא חזי, האי ׀ ארץ, אקרי ת ארץ ישראל. יעקב דאיהו ישראל, אמאי

חלופי גרסאות

י ל"ג דא. כ לא מלילית עם רחימאי. ג מוסיף דברתי עד לא אנסיבת; דברתי בזמנא דעד לא אתנסיבת מ נסיבת. נ לברתי. ׀ ל"ג אלא. ע ייסא. פ ל"ג הארץ. צ מנקה. ק אשתקייא. ר שלטא. ׀ מוסיף ארץ ארץ ת ל"ג ארץ ישראל.

מסרת הוהר

כ (תהלים כ"ד) נח ס"א צ"ב. ל (תהלים ט"ו) ב"א ש"ב צ"א. מ (תהלים צ"ג) ד"ח צ"ח ט"ב ש"מ"ח ט"ג ש"ה נ (בראשית ב') ב"א ר"א צ"א.

ישאל אקרי יעקב; ארץ ישראל אקרי יעקב.

הסולם

וארא—כאל שדי ושמי הוייה לא נודעתי להם

מאמר

תבל ויושבי בה. זו היא שאר הארצות. השותים ממנו. מאין לנו זה. כי כתוב והוא ישפוט תבל בצדק.

(טז) כי הוא על ימים יסדה: אלו הם שבעה עמודים, שהם ז"ס חג"ת נה"י"ן דז"א, שהארץ נסמכת עליהם, והם שבעה ימים וים כנרת, שהוא המלכות, שולט עליהם. איר יהודה, אל תאמר ששולט עליהם, כי המלכות אינה שולטת על ז"ס דז"א, אלא שהים כנרת נתמלא מהם. כי המלכות מקבלת מהם. ועל נהרות יכוננה, שואל, מי המה הנהרות. ומשיב, אלא, כמש"א, נשאו נהרות קולם ישאו נהרות דכים שהם ספירות היסוד דז"א, שנקרא נהר, כמש"א, ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, וע"כ כתוב ועל נהרות יכוננה.

(יז) תא חזי האי וכי: בוא וראה, ארץ זו שהיא מלכות, נקראת בעת שהיא פ"ב"פ עם ז"א, הנקרא ישראל, בשם ארץ ישראל, ושואל, יעקב. שהוא ישראל, למה אינו מושל עליה

לדבר. לקח לו המלך את הדבר, אמר לו, וכי איני המלך, אשר עד יום הזה לא דיבר איש עמי אלא על ידי בתי, ואני נתתי לך את בתי, ודברתי עמך בגלוי, מה שלא עשיתי לאדם אחר. (יד) כך, וארא אל וגף באל שדי: שהוא שם המלכות, מטרם שנודווגה עם ז"א פנים בפנים. ופירושו, וארא אל האבות באל שדי שהיא המלכות, כשהיתה בביתי ולא נשאה ולא דברו עמי פנים בפנים כמו שעשיתי לך, ואתה בהתחלת דיבורך, אמרת לבתי בפני דברים כאלו, אלא על כך כתוב, וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי הוייה לא נודעתי להם, דהיינו לדבר עמהם במדרגה זו שדברתי עמך.

(טז) ר' יוסי פתח וכי: רי"ם לדוד מזמור להי הארץ ומלוואה תבל ויושבי בה. הארץ זו היא ארץ הקדושה של ישראל, שהיא עומדת להישקות ממנו, מן ה', ולהתברך ממנו מתחילה, ואחר כך ממנה נשקה העולם כולו.

לא שליט על דא כמשה, דהא כתיב וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ולא יתיר.

יח) אלא, יעקב הא אוקימנא, נטל ביתא דלתתא, ואשתביק מגיה ביתא דלעילא. ועם ביתא דלתתא, אתקין ביתא דלעילא, בתריסר שבטין, בשבעין ענפין, והא אוקמוהו. משה, נטל ביתא דלעילא, ושביק ביתא דלתתא. וע"ד, כתיב ב יעקב באל שדי. באל שדי מליל עמיה קביה, ולא יתיר. ושמי יי לא נודעתי להם, למללא עמהון בדרגא דא דאיהו עלאה.

יט) וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב. איר חייא, תושבחן דאבהן יעקב הוה, דהוא שלימו דכלא. בכלהו כתיב, אל אברהם, אל יצחק, וביה אתוסף את חד, דכתיב, ואל יעקב. אתוסף ביה ר, לאחזאה דאיהו שלימא יתיר מכלהו. ועם כל דא, לא זכה לאשתמשא ביה כמשה.

כ) וגם הקימותי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען, בגין דאתגזרו. דכל מאן דאתגזר, ירית ארעא, דהא לא ירית ארעא, אלא צדיק, וכל מאן דאתגזר, אקרי צדיק. דכתיב ט ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ, כל מאן דאתגזר, ונטיר האי את קיימא, אקרי צדיק, תא חזי מן יוסף, דכל יומי לא אקרי צדיק, עד דנטיר ההוא ברית, את קיימא קדישא. כיון דנטר ליה, אקרי צדיק, יוסף הצדיק.

כא) רבי שמעון הוה יתיב יומא חד, ורבי אלעזר ג בריה, ד ורבי אבא עמיה. איר אלעזר, האי קרא דכתיב, וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב וגו'. ה מהו וארא, ואדבר מבעי ליה. אמר ליה, אלעזר ברי, רזא עלאה איהו.

חלופי גרסאות

א דכתיב. ב ליעקב וליג ביעקב אל שדי. ג מוסף בריה עמיה. ד ליג ור אבא עמיה. ה ליג מהו וארא.

מסרת ההור

ט ח"ב כו. ע (ישעיה ס) ב"א ר"ח צ"ד.

הסולם וארא — באל שדי ושמי הוייה לא נודעתי להם

פאמר

יט) וארא אל אברהם וגו' : איר חייא, פאר האבות היה יעקב, שהוא השלימות של הכל, בטולם כתוב אל אברהם אל יצחק, ובו נתוספה ארת אחת, שנאמר ואל יעקב, נתוספה בו ו, להורות, שהוא שלם יותר מכולם. ועם כל זה, לא זכה להשתמש בה, בהמלכות, כמו משה כנ"ל. כ) וגם הקימותי את בריתי וגו' : הוא, משום שנמלה, שכל מי שנמול יורש הארץ, תעיב אוה"כ לתת להם את ארץ כנען. כי הארץ אינו יורש אלא צדיק, וכל מי שנמול נקרא צדיק, כל מי שנמול ושומר את הברית נקרא צדיק, בוא וראה מיוסף, שכל ימיו לא נקרא צדיק עד ששמר ברית ההוא, אות ברית קדש. כיון ששמר אותו במעשה דאשת פוטיפר, נקרא צדיק, דהיינו יוסף הצדיק.

כמשה, הלא גם הוא מרכבה לז"א הנקרא ישראל. שהרי כתוב, וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי, שהוא שם הנוקבא בטרם שמדווגת עם ז"א (נ"ל אות י"ד). ולא יותר. יח) אלא יעקב הא וכ"ו : ומשיב, אלא יעקב, הרי העמדגו, (לעיל ב"א אות קנ"ד) שלקח בית שלמטה, דהיינו בעולם הזה, יעיב נעזב ממנו בית שלמעלה, שהיא מלכות, ועם בית שלמטה, דהיינו ד' הנשים, התקין בית העליון, שהוא המלכות, ב"ב שבטים, (כנ"ל ויחי אות חשצ"ח). בשבעים ענפים, היינו עי' שמות שלה (כנ"ל וירא ע"ח ד"ה ב"ן) שהיט עי' נפש שבאו למצרים. וכבר העמדגוהו, משה לקח בית העליון, שהוא המלכות, ועזב בית התחתון, כי נפרש מאשתו. תעיב כתוב ביעקב, באל שדי, כנ"ל, כי רק באל שדי דיבר עמו הקביה ולא יותר מזה. ושמי הוייה לא נודעתי להם, דהיינו לדבר צאמם במדרגה זו של הוייה, שהוא עליית.

פאמר גנוין דמתחזין וולא מתחזין

כא) רבי שמעון הוה יתיב וכ"ו : יום

אתד

(דס"י דף כ"ג ע"א)

(כב) תא חזי, אית גוונין דמתחזיין, ואית גוונין דלא מתחזיין. ואלין ו ואלין, אינון רוא עלאה דמהימנותא, ובני נשא לא ידעין ו ליה, ולא מסתכלין ׀ ביה ׀ ואלין דמתחזיין, לא זכה בהו בר נש, עד דאתו אבהן, וקיימו עלייהו. ועל דא כתיב וארא, דתמו, אינון גוונין דאתגליין.

(כג) ומאן גוונין דאתגליין. אינון דאל שדי, דאינון כ חיזו דגוונין עלאין, ואלין אתחזיין. וגוונין דלעילא, סתימין דלא אתחזיין, ו לא קאים איניש עלייהו, בר ׀ ממשעה. ועל דא כתיב, ושמי יי לא נודעתי להם, לא אתגליתי לון בגוונין עלאין. ואי תימא, דאבהן לא הוו ידעי בהו. אלא הוו ידעי, מגו אינון דאתגליין. (כד) כתיב ׀ והמשכילים יזהירו כוהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד. והמשכילים יזהירו, מאן אינון משכילים. אלא ׀ דא הוא, ההוא חכם דיסתכל מגרמיה מלין, דלא יכילין בני נשא למללא בפומא, ואלין אקרונ

מסרת הזר

(ט) (דניאל י"ב) ב"א ו' צ"א

חלופי גרסאות

ו ליג ואלין, ז ליג ליה. ח ליג ביה. ט ומתחזיין וליג ואלין. י אינון אלין גוונין דאל שדי. כ גוונין בחיזו עלאה. ל ולא ׀ משה. ׀ וכתבי. ס ליג דא הוא.

הסולם

מאמר

גוונין דמתחזיין דלא מתחזיין

האירו ג' הצבעים שלהם אל המלכות, ושם במלכות בעשו גוונין דמתחזיין, ועל כן כתוב וארא, דחמו אינון גוונין דאתגליין, דהיינו אחר שנמשכו אל המלכות, שבה מתגלים ג' הצבעים בהארת החכמה. אבל בעודם בז"א הם סתומים ואינם נראים, כי החסדים שבו מכוסים מחכמה.

(כג) ומאן גוונין דאתגליין וכר' : ומי המה הצבעים שנתגלו, הם של אל שדי, שהוא המלכות, שהם המראה של צבעים העליונים, שבחג"ת דז"א, ואלו הם צבעים הנראים. כלומר שיש בהם חכמה. והצבעים שלמעלה, שבחג"ת דז"א, הם סתומים שאינם נראים, דהיינו שאין בהם חכמה אלא אור החסדים בלבד כנ"ל, לא עמד איש עליהם להשיגם שט בז"א, חוץ ממשעה. ועל זה כתוב, ושמי הו"י"ן לא נודעתי להם, שפירושו, שלא נתגליתי להם בצבעים עליונים. שבחג"ת דז"א, הנקרא הו"י"ן. ואם תאמר, שהאבות לא היו יודעים השם הויה, שהוא חג"ת דז"א, שזה אי אפשר כלל, כי האבות הם מרכבה לחג"ת דז"א אלא היו יודעים מתוך אלו הצבעים שנתגלו במלכות. פירושו, שבחינת הידיעה והשגה שלהם לא היתה מחג"ת הסתומים שבז"א, אלא רק אחר שנמשכו המראות דחג"ת אל המלכות, ושם במלכות היתה ידיעתם והשגתם. כי שם הם מתגלים בהארת החכמה אבל במקומם עצמם, הרי הם סתומים. מחכמה. כמבואר.

אחד היה ר"ש יושב, ור' אלעזר בנו ור' אבא עמו. א"ר אלעזר מקרא זה שכתוב, וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב וגו', מהו וארא, ואדבר היה צריך לומר. אמר לו ר"ש : אלעזר בני, סוד עליון הוא זה.

(כב) תא חזי אית וכר' : בוא וראה, יש צבעים הנראים, ויש צבעים שאינם נראים, ואלו ואלו הם סוד עליון של האמונה, ובני אדם אינם יודעים אותו ואינם מסתכלים בו. ואלו צבעים הנראים לא זכה בהם אדם, עד שבאו האבות ועמדו עליהם, דהיינו שהשיגו אותם. ועל זה כתוב, וארא שראו אלו צבעים הנראים. פירושו, חג"ת דז"א שה"ס ג' קוין שלו, יש להם ג' צבעים, בסוד לבן אדום ירוק, (כנ"ל ב"א דף ע"ה אות ע"ב) ח"ס שאלו החג"ת מכונים גוונים. ומהם נמשכים ג' הקוין למלכות בהארת החכמה המכונה ראייה. אמנם החג"ת במקומם עצמם הם מכוסים ונעלמים מחכמה ואינם מאירים אלא באור החסדים, והוא מטעם כי הפץ חסד הוא, כי להיותו נמשך מבינה הוא אהוב החסדים יותר מחכמה. ונמצא שרק ג' הגוונים הנמשכים למלכות המה מאירים בהארת החכמה המכונה ראייה. וע"כ הם מכונים גוונין דמתחזיין, כלומר, שיש בהם חכמה, אבל ג' הגוונים שבמקומם עצמם בז"א הם גוונין דלא מתחזיין, כלומר שאין בהם חכמה המכונה ראייה.

ח"ש, ואלין דמתחזיין לא זכה בהו בר נש עד דאתו אבהן, שהם חג"ת דז"א הנקראים אבות, ועמדו עליהם שהאבות (דפ"י דף כ"ג ע"א)

(כד) כתיב והמשכילים יזהירו כוהר

הרקיע

משכילים. יזהירו כזהר הרקיע, מאן ^פ הוא הרקיע. דא ^פ הוא רקיע דמשה, דקיימא באמצעיתא, והאי זהר ^צ דיליה, איהו סתים, ולא אתגלייא ^ק מגוון דיליה ^ר קיימא ^ס על ההיא רקיעא ^ה דלא נהיר, דאתחזיין ביה גוונים, ואינון גוונים אע"ג דאתחזיין ביה, לא ^א זהרי כזהרא ^ב בגין דאינון גוונים סתימין.

(כה) תא חזי, ארבע נהורין אינון. תלת מנייהו סתימין, וחד דאתגלייא: נהורא דנהיר. נהורא דזהרא. ג ואיהו ^ז נהיר ^ה כזהירו דשמיא בדבין. נהורא דארגוונא, דגטיל כל נהורין. נהורא דלא נהיר ^ו אסתכל לגבי אלין, וגטיל לון. ואתחזיין אינון ^ז נהורין ביה, כעשישתא, ^ח לקבל שמשא.

(ט) ואלין תלת דקאמרן, סתימין וקיימין על האי ^ו דאתגלייא. ורוא דא ^ס עינא. תא חזי, בעינא אית ^כ תלת גוונים, דאתגליין רשימין ביה, וכלהו לא מזדהרי, בגין דקיימי בנהורא דלא נהיר. ואלין אינון כגוונא דאינון סתימין דקיימי עלייהו ואלין אינון ^ל דאתחזיין לאבהן, למנדע אינון סתימין דמזדהרין, מגו אלין דלא מזדהרי. ^ס ואינון דמזדהרי ואינון סתימין, אתגליין למשה, בההוא רקיעא דיליה. ואלין קיימי, על אינון גוונים דאתחזיין ביה בעינא.

חלופי גרסאות

פ והר. פ ליג הוא צ ליג דיליה איהו. ק ליג מגוון דיליה. ר וקיימא. ש ער. ת ליג דלא נהיר. א מזדהרי. ב ליג בגין. ג ואינון. ד נהורי. ה כנהירו. ו אסתכל. ז ליג נהורין. ח לקבל. ט בעינא. י ליג תיה. כ ליג תלת. ל דאתחזיין. מ אינון.

גוונים דמתחזיין ואלא מתחזיין

הסולם

מאמר

שהוא ת"ת וקו אמצעי, הלוקח כל האורות, שקו אמצעי כולל הימין והשמאל. (ד) האור שאינו מאיר, שהוא המלכות, שהוא מסתכל אל אלו ג' אורות הנ"ל, לוקח אותם. ואלו האורות נראים בו, כמו העששית, שהוא לחו סתכת המבריקה, שעומדת בנגד השמש, והשמש נראה בה, כן נראים במלכות ג' אורות דז"א הנקרא שמש. ומבחינה זו נקראת המלכות עששית המקבלת משמש והשמש נראה בה.

(כ) ואלין תלת דקאמרן וכ"ו: ואלו ג' אורות שאמרנו לעיל, הם סתומים במקומם דז"א, ועומדים על אור זה הרביעי שנתגלה, שהוא המלכות. כלומר שג' האורות נמשכים לאור הד' ששם מתגלים ג' האורות, ומאירים בחכמה. וסוד הזה הוא העין.

תא חזי בעינא וכ"ו: בוא וראה, בעין יש ג' צבעים, לבן אדום ירוק, שנתגלו בהארת חכמה ורשומים בו, דהיינו באור הד' שבו שהוא השחור שבעין, וכולם אינם מזהירים, משום שעומדים באור שאינו מאיר, כי עקרם הוא השחור שבעין, שהוא המלכות, והוא אספקריא שאינה מאירה. ואלו ג' הצבעים שבעין, הם כמו אלו ג' צבעים דז"א הסתומים העומדים עליהם. כלומר שהם בחינת ג' קוין דז"א אלא שמאירים ומתגלים במקום המלכות. ואלו הם

המשכילים: ושאל, המשכילים יזהירו, מי הם המשכילים. ומשיב, אלא זה הוא, אותו חכם שיסתכל מעצמו בדברים עליונים, שאין בני אדם יכולים לדבר בהם ברוב גבהם. הם הנקראים משכילים. יזהירו כזהר הרקיע, ושאל מי הוא הרקיע. ומשיב, זהו רקיע של משה העומד באמצע, דהיינו ז"א שה"ס קו אמצעי הכולל גם את שני הקוין, ימין ושמאל. וזהו זה שלו הוא סתום ואינו מגולה בחכמה הנק' זהר, אבל האור שלו גדול. מצבע שלו הכולל כל ג' הצבעים, עומד ומאיר על הרקיע שאינו מאיר, שהוא המלכות, שהצבעים נראים בו, דהיינו שמאיר בחכמה הנקראת ראייה כנ"ל. ואלו הצבעים, אע"פ שנראים בו, אינם מאירים כזהר של אותם שהם בצבעים סתומים, שהם צבעים דז"א, הנקרא רקיע המאיר.

(ס) תא חזי ארבע וכ"ו: בוא וראה, ארבעה אורות הם שלשה מהם, דהיינו חגית, הם סתומים. ואחד דהיינו המלכות, הוא נגלה ואלו הן, (א) אור המאיר, שהוא חסד וקו ימין. (ב) אור המזהיר, שהוא גבורה וקו שמאל, והוא מאיר כזהר השמים לטהר. וע"כ נקרא מזהיר, מפני שאורש החכמה הוא מקו שמאל, המקבל משמאל דבינת, והארת החכמה מכונה זהר, (כנ"ל שסוד דף א' אות א') (ג) אור ארגמן, (דפרי חף כ"ג ע"א י') דף כ"ג ע"ב)

שנראו

כז) ורזא דא : סתים עינך, ואסחר גלגלך, ויתגליין אינון גונוין דנהרין, דמזדהרי, ולא אתייהיב רשו למיחמי. אלא בעיינין סתימין, בגין דאינון סתימין עלאיין, ם קיימי על אינון גונוין דאתחזיין, דלא מזדהרי.

כח) ועל דא קרינון, משה זכה באספקלריא דנהרא דקיימא על ההוא ם דלא נהרא. שאר בני עלמא, בההוא אספקלריא דלא נהרא. ואבהן הוּו תמאן ם מגו אלין גונוין דאתגליין, אינון סתימין, דקיימי עלייהו ץ דאינון דלא נהרין, ועיד כתיב, וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי, באינון גונוין דאתחזיין.

כט) ושמי יי לא נודעתי להם, אלין גונוין עלאין סתימין ם דזהרין, דזכה בהו משה לאסתכלא ך בהון. ורזא ם דא, דעינא סתים וגליא. סתים, חמי אספקלריא דנהרא. אתגלייא, חמי אספקלריא דלא נהרא. ועל דא, וארא, באספקלריא דלא נהרא, דאיהו באתגלייא, ביה כתיב ראיה. באספקלריא דנהרא ן דאיהו בסתימו, כתיב ביה ידיעה, דכתיב לא נודעתי. אתו רבי אלעזר ורבי אבא ונשקו ידוי. בכה רבי אבא, ואמר, ווי כד תסתלק מעלמא, וישתאר עלמא יתום מינך, מאן יכיל לאנהרא מלין דאורייתא.

חלופי גרסאות

ג סתום ם דקיימו. ע ליג ולא ; דנהרא וליג דלא ף נו. צ ליג דאינון. ם ליג דזהרין. ך ליג סתום. ט ליג דא. ן ליג דאיהו בסתימא.

גונוין דמתחזיין חלא מתחזיין

הסולם

מאר

הסתומים העומדים עליהם, ומאירים להם, שהם ג' קוין דזיא, שהם, דהיינו ג' הנראים במלכות, אינם מאירים, ונמצא שגם האבות השיגו את החגית דזיא, אבל לא ממקום בזיא, כמו משה, אלא מתוך חגגית המקובלים במלכות ונראים שם. ועיי' כתוב, וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי, דהיינו באלו ג' צבעים הנראים, במלכות, הנקראת אל שדי.

שנראו אל האבות כדי לדעת ולהשיג אלו ג' הסתומים שבזיא המתגלים מתוך אלו שאינם מאירים, דהיינו הג' שבמלכות. ואלו המזדהרים הם סתומים שהם הג' שבמקום זיא, נתגלו למשה בריקיע שלו, ואלו עומדים ומשפיעים על אלו ג' צבעים הנראים בעין. דהיינו על אלו הנראים אל האבות.

כט) ושמי הוייה לא נודעתי להם : אלו הם צבעים העליונים הסתומים והמאירים שהם חגגית ן. הנקרא הוייה, שזכה בהם משה להסתכל בהם. וזה סוד, שהעין הוא פעם סתומה ופעם פתוחה ומגולה, אם היא סתומה, היא רואה אספקלריא המאירה, שהיא חגגית דזיא, ואם נתגלתה, רואה האספקלריא שאינה מאירה, שהיא המלכות כניל. ועיי' אוהיכ, וארא, שהיא באספקלריא שאינה מאירה, שהיא בגולה, שג' הצבעים נראים בה כניל, בה כתוב ראיה. אבל, באספקלריא המאירה, שהיא זיא, שהוא סתום, דהיינו שאין בו ראיה, כתוב בו ידיעה, שכתוב תשמי הוייה לא נודעתי ולא כתוב לא נראיתי. כי אין ראיה אלא במלכות. (עיי' לעיל ביא אות סיט) באו ר' אלעזר ור' אבא ונשקו ידי של ריש, בכה ר' אבא ואמר, אוי כשתסתלק מן העולם וישאר

כז) ורזא דא סתים וכר' : וזה סוד, שהרוצה לראות ג' הסתומים שבזיא, אומרים לו, סתום עיניך, דהיינו שלא ימשך חכמה המכונה עינים, ותסבב את גלגלך, שבעין, על ג' דוכתי, חולם שורק חירק, הממשיכים ג' קוין חגגית, כניל ובוזה יתגלו אלו ג' גוונים דזיא המאירים בחסדיים, שמזדהרים מזהר קו שמאל אבל הם סתומים ומכוסים, משום שלא ניתן רשות לראות אלא בעינים סתומים. כי הם ג' צבעים הסתומים העליונים שבזיא, העומדים ומשפיעים לאלו ג' צבעים הנראים במלכות, שאינם מאירים.

כח) ועל דא קרינון וכר' : ועל זה למדנו, משה זכה באספקלריא דנהרא, שהם ג' קוין דזיא הניל, העומדת ומאירה על אספקלריא ההיא שאינה מאירה, שאר בני העולם לא זכו, אלא באספקלריא ההיא שאינה מאירה, שהיא המלכות. והאבות היו רואים, מתוך אלו ג' צבעים המתגלים במלכות, את אלו ג' הצבעים

(ט) פתח רבי אבא ואמר, (ז) ואמרתם כה לחי ואתה שלום וביתך שלום וכל אשר לך שלום. ואמרתם כה לחי, וכי דוד לא הוה ידע ביה בנבל, דאיהו אמר א בגיניה, ואמרתם כה לחי. אלא, ההוא יומא, יומא טבא דר"ה הוה, וקב"ה יתיב בדינא על עלמא, ובגין קודשא בריך הוא קאמר, ואמרתם כה, לחי, לקשרא כה, לחי, דכל חיין ביה תליין. ואתה שלום, מאי ואתה אתה מבעי ליה. אלא, ב ואתה כלא לקב"ה קאמר, בגין לקשרא קשרא דמהימנותא וכדקא יאות.

(א) מכאן אוליפנא, דהא לבר נש חייבא, אסור- לאקדמא ליה שלם, ואי אצטריך, יקדים ג ליה כדוד, דברוך ליה לקב"ה, ואתחזי דבגיניה קאמר. ואי תימא דרמאות הוה. לאו. דהא כל מאן דסליק ליה לקב"ה, ואתחזי דבגיניה קאמר, לאו רמאות הוא. ומאן דאקדים שלם לזכאה, כאילו אקדים ליה לקב"ה, כ"ש מר, דאיהו שלמא לעילא ותתא.

(ב) וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי יי לא נודעתי להם. רבי חזקיה פתח, (ק) אשרי אדם לא יחשב ה' לו עון וגו'. כמה אינון בני נשא אטימין, דלא ידעין, ולא מסתכלן, על מה קיימין בעלמא. דהא קודשא ב"ה כד ברא עלמא, עבד ליה לבר נש בדיוקנא דיליה, ואתקין ליה בתקונו, ד בגין דישתדל באורייתא, ויהך באורחוי.

(ג) דהא כד אתברי אדם, מעפרא דמקדשא דלתתא אתתקן ה וארבע סטרי

הלופי גרסאות

א ליג בגיניה. ב ליג ואתה. ג ליג ליה. ד ליג מן בגין עד דהא. ה ארבע.

מסורת הזוהר

(ז) (ש"א כ"ה) וישלח ל"ה צ"ו. (ק) (תהלים ל"ב) להלן אות ג' ח"ג קכא:

דרך אמת ון וישלח קע"א ע"ב.

גוונין דמתחזין ודלא מתחזין

הסולם

מאמר

האם הוא מוכרח להקדים לו שלום, יקדים לו שלום כמו דוד שברך את הקב"ה, והיה נראה שבשביל נבל אמר. ואם תאמר שרמאות היתה, אינו כן, כי כל מי שמעלה דבריו אל הקב"ה, ונראה שבשביל האדם אמר, אינו רמאות. משום שכך דרכם של צדיקים, שמדברים לאדם, כפי הנדמה, אבל הם מעלים דבריהם אל הקב"ה. כדי לקיים הכתוב, שוית' ה' לנגדי תמיד. ומי שמקדים שלום אל צדיק, הוא שות' במו שמקדים שלום אל הקב"ה. כל שכך אדוני, דהיינו ר"ש, שהוא השלום של מעלה ושל מטה.

מאמר ד' יסודין ארמ"ע

(ב) וארא אל אברהם-וגו': ר' חזקיה פתח, אשרי אדם לא יחשב ה' לו עון וגו'. כמה הם האנשים אטומים, ושאינם יודעים ואינם מסתכלים על מה הם נמצאים בעולם. שהרי הקב"ה כשברא את העולם עשה את האדם בצלמו, התקין אותו בתקונו, כדי שיעסוק בתורה וילך בדרכיו.

(ג) דהא כד אתברי וכ': כי כשנברא אדם הראשון, הוא נתתקן מעפר בית המקדש שלמטה

העולם יתום ממך, מי יכול להאיר אז דברי תורה.

(ל) פתח ר' אבא וכר': פרי"א תאמר, ואמרתם כה לחי ואתה שלום וגו'. שואל, כתוב, ואמרתם כה לחי, שפירושו כן ראוי להיות עוטר וכבוד לאיש חי, דהיינו לאיש צדיק, וכי דוד לא היה ידע את נבל שהוא רשע, שהוא אמר בשבילו לומר לו כה לחי. ומשיב, אלא, אנתו יום-יום טוב של ראש השנה היה הקב"ה יושב בדין על העולם, ובשביל הקב"ה אמר, ואמרתם כה לחי, כדי לקשר כה שהיא המלכות, לחי, שהוא היסוד דז"א. שכל החיים תלויים בו. ואתה שלום, שואל מהו ואתה, אתה היה צריך לומר, למה לי כאן ו החיבור, ומשיב, אלא ואתה, הכל אמר להקב"ה, כדי לקשר קשר הטמונה, שהוא המלכות, הנקראת אתה בז"א שנקרא ו וכתאוי להיות, ע"כ כתוב ואתה, עס ר'.

(א) מכאן אוליפנא וכר': מכאן איני לומד, אשר לאדם רשע אסור להקדים לו שלום.

(דפו"י דף כ"ג ע"ב)

דעלמא, אתחברו בהוא אתר, דאקרי בי מקדשא. ואינון, ארבע סטרין דעלמא, אתחברו בארבע סטרין, דאינון ה יסודין, דעלמא, איש ריח ומימ ועפיר, ואתחברו ארבע סטרין אלין, בד' כ יסודין, דעלמא, ואתקין מנייהו קביה חד גופא, בתקונא עלאה. והאי גופא, אתחבר מתרין עלמין, מעלמא דא תתאה, ומעלמא דלעילא.

(ד) אריש, ת"ח, ד' נ קדמאי אינון רזא דמהימנותא. ואינון אבהן דכלהו, עלמין. ורזא דרתיכא עלאה קדישא. ואינון ע ד' יסודין: איש ריח ומימ ועפיר. אלין אינון רזא פ עלאה. ומאינון נפקין, זה"ב וכס"ף ונחשית וברזל. ז ותחות (א) אלין מתכאן אחרנין, דדמיין ק לון.

(לה) תא חזי. איש ריח ומימ ועפיר, אלין אינון קדמאי ושרשין דלעילא ותתא, ותתאין ועלאין עלייהו קיימין. ואלין אינון ה ארבע, לארבע סטרי עלמא, וקיימין בארבע אלין: צפ"ן, ודר"ם, ומזר"ח, ומער"ב. אלין אינון ו ארבע סטרין דעלמא, וקיימין בארבע אלין. איש לסטר צפ"ן. ריח לסטר מזר"ח. מימ לסטר ה דר"ם. עפיר לסטר מער"ב. וארבע אלין, בארבע אלין קטירין, וכלהו חד, ואלין עבדי ארבע מתכאן, דאינון זה"ב וכס"ף ונחשית וברזל, הא אינון תריסר, וכלהו חד.

חלופי גרסאות

ו ל"ג דאקרי בי מקדשא. ז ל"ג ארבע סטרין אלין. ח יסודא. ט מוסיף דעלמא תתאה. י ל"ג ואתחברו ארבע סטרין אלין. כ סטרי; סטרין. ל עלמא; עלאין. מ תקונא. נ אינון קדמאי. ס עלמא. ע ל"ג ד' יסודין. פ מוסיף עלאה ואלין אינון אבהן דכלהו עלמין אב דכלא. צ ל"ג ותתא. ק מוסיף לון כנונא דאלין. ר ל"ג ארבע. ש ל"ג ארבע. ת מוסיף דרום בגין דדרום איהו חב ויבש מים קרים ולחים.

ד' יסודין ארמ"ע

הסולם

מאמר

קוין והמלכות המקבלת מהם. והם סוד המרכבה העליונה הקדושה, דהיינו הבינה שהיא מרכבה אל החכמה. ואלו ד' היסודות, אש, דוח, מים, ועפר, אלו הם סוד עליון שבד' רוחות העולם, כלומר, שהם הפנימיות שבחוג תו"מ. ומאלו ד' יסודות ארמ"ע, יוצאים זהב וכסף, נחשת וברזל, דהיינו מחוג ז"א ומלכות בשליטת האש מקו שמאל יוצא הזהב, ומחוג ז"א ומלכות בשליטת המים מקו ימין יוצא הכסף, ומשליטת הקו האמצעי יוצאת הנחשת. ומן המלכות כשהיא בלי זוג עם ז"א יוצא הברזל. ומתחת אלו הד', יש מתכות אחדות הדומים להם. כי ממתכת הזהב נולדת סוספיתא ירוקה וממתכת הכסף עופרת וכו'. (כמ"ש להלן אות מ"ה).

(לה) ת"ח אש וכו': בוא וראה, אש דוח מים ועפר, אלו הם דאשונים ושרשים שלמעלה ומטה, ותחתונים ועליונים עומדים עליהם. פירוש כי ה"ס ג' הנקודות, חולם שורק חירק עם המלכות המקבלתם. וכמ"ש לעיל (ב"א אות ל"ח) דלית זרעא דאודדע בר ברזא דא של ג' הנקודות חלם שורק חירק. הרי שד' יסודות ארמ"ע הם שרשים לכל. ופירוש ג' הנקודות

שלמטה, שהוא המלכות שנקראת עפר, אבל מהמלכות הממוזקת בבינה, שנקראת עפר בית המקדש שלמטה, וארבע רוחות העולם שהם חו"ג תו"מ, התחברו במקום שהוא שנקרא בית המקדש, דהיינו במלכות הממוזקת בבינה, ואלו ארבע רוחות העולם התחברו בארבעה צדדים, שהם יסודות העולם, שהם אש דוח מים ועפר. שהם פנימיות חו"ג תו"מ, והתחברו ד' רוחות העולם, בד' יסודות העולם, ותקן הקב"ה מהם גוף אחר בתקון העליון. שהוא בינה, כלומר, שהמלכות שבו היתה ממוזקת בבינה, ונמצא, שהגוף הזה התחבר משני עולמות מהעולם הזה התחתון שהוא מלכות, ומהעולם העליון, שהוא בינה, וה"ס ב' נקודין שנתחברו יחד. (כמ"ש לעיל בהקדמת ספר הזהר דף צ"ט ד"ה ב' נקודין).

(ד) אריש ת"ח וכו': אמר ד' שמעון בוא וראה, ארבע הראשונות, שהם ד' רוחות העולם, ה"ס האמונה, שהיא הנוקבא שנתקנה בהן, הם האבות של כל העולמות, כי כל העולמות: בינה, ז"א ומלכות שבאצילות, וג' עולמות ב"ע נתקנו מחו"ג תו"מ אלו, שהם ג' (דסרי דף כ"ג ע"ב י"א) דף כ"ד ע"א

ל(ו) תא חזי, אש הוא בשמאלא, לסטר צפון, דהא אש, תוקפא דחמימותא ביה, ויבישו דיליה תקיף. וצפון בהפוכא דיליה הוא, ואתמוזיג חד בחד ואיזו חד. מים לימינא, והוא לסטר א דרום. וקודשא בריך הוא, ב לחברא לון כחדא, עביד מזגא דא כמזגא דא.

לז) צפון איזו קר ולח, אשא חם ויבש. אחלף לון לסטר דרום. דרום, איזו חם ויבש. מים קרים ולחים. וקודשא בריך הוא מזיג לון כחד ג דנפקי מיא מדרום, ועאלין בגו צפון. ומצפון נגדי מיא. נפיק אשא מצפון, ועאל בתוקפא דדרום, ומדרום נפיק תוקפא דחמימותא לעלמא. בגין דקודשא בריך הוא אוזיף דא בדא, וכל חד ג וחד אוזיף לחבריה מדיליה כדקא חזי ליה. כגוונא דא רוח ה ומזרח, בגין דיוזיף כל חד לחבריה, ואתכליל ו דא בדא, לאתחברא כחד.

לח) ת"ח, אשא מסטרא דא, מים מסטרא דא. ואינן מחלוקת. עאל רוח בינייהו, ואחיד לתרין סטרין. הדא הוא דכתיב ורוח אלהים מרחפת על פני המים. דהא אשא קאים לעילא בסטרא דא. ומים ג קיימי. רוחא אעיל בינייהו,

חלופי גרסאות

א מוסיף דרום והיא המחנה שנית. ב לאחורא ג נפקי. ד ל"ג וחד. ה מזרח. ו ל"ג דא. ז מוסיף קיימי על אפי ארעא.

ד יסודין ארמ"ע

הסולם

טאמר

והפוכו הוא הצפון, שהוא קר ולח, ונמזג אחד באחד והם אחד. המים, הם בקו ימין, והוא לצד דרום, שהוא חסד, והוא חם ויבש, כמיש לפנינו. והקב"ה כדי לתברם יחד, עשה מזג של זה כמזג של זה.

ל(ו) צפון הוא קר ולח וכו': ומפרש יותר. הצפון שהוא קר ולח ניתן בו האש שהוא חם ויבש. וכן החליף אותם לצד דרום, הדרום, שהוא חם ויבש, ניתן בו המים, שהם קרים ולחים. ועתה מבאר ענין המיזוג שמוזג יחד. ואומר, והקב"ה מזג אותם כאחד כי יוצאים מים מדרום ובאים בתוך הצפון, ונמשכים המים מצפון. וכן האש יוצאת מצפון ובאה בתוקפו של הדרום, ויצא תוקף התום לעולם מן הדרום. הרי שהצפון מוציא המים השייכים משום שהקב"ה עשה, שישאילו זה מזה, וכל אחד ואחד השאיל לתבירו משלו כראוי לו. כעין זה, רוח ומזרח, שהם חם ולח, יש בהם ב' הפכים, כי החם נמשך מן האש שבצפון, והלח נמשך מן המים שבדרום. כדי שישאיל כל אחד לתבירו, ויכללו זה בזה, להתחבר יחד.

לח) ת"ח אשא מסטרא וכו': עתה מבאר ההפכיות שיש ברוח ומזרח. ואומר, בוא וראה, האש הוא מצד זה מדרום, והמים מצד זה מצפון. והם במחלוקת, שהאש רוצה לבער המים, והמים לכבות האש. בא הרוח ביניהם

הנקודות תמצא לעיל (ב"א דף ט"ו, ד"ה ההוא נקודה ע"ש).

ואלין אינן ארבע וכו': ואלו ד' יסודות ארמ"ע, הם ד' לארבע רוחות העולם, כי הם ביחס חיצוניות ופנימיות, וע"כ הם עומדים באלו הארבע: צפון, דרום, מזרח, ומערב, שאלו הם ארבע רוחות העולם, וד' יסודות ארמ"ע עומדים בהן: האש, עומדת בצד צפון, שהוא נקודת השורק, קו שמאל, וספירת הגבורה. הרוח, לצד מזרח, שהוא נקודת החירק קו אמצעי וספירת ת"ת. המים, לצד דרום, שהוא נקודת החולס, קו ימין, וספירת החסד. עפר, לצד מערב, שהוא ספירת המלכות המקבלת לתוכה, אלו, אש רוח ומים. האלו הארבעה יסודות ארמ"ע קשורים בארבע הרוחות צפון דרום מזרח ומערב, וכולם אחד, אלא שחלובשים זביז על דרך חיצוניות ופנימיות. האלו ארמ"ע עושים ארבע מתכות דהיינו ע"י זוג עם המלכות (כמ"ש להלן אות מ"ג) שהם זהב כסף נחשת וברזל. וביחד הם י"ב בחינות, וכולם אחד. דהיינו ג' קוין ומלכות המקבלתם. והם ג"פ ד' כי שמונה הראשונים הם פנימיות וחיצוניות, וד' מתכות הם תולדות הנולדות מהם כמיש לפנינו.

לז) ת"ח אש הוא וכו': בוא וראה, האש, הוא בקו שמאל לצד צפון שהוא גבורה. כי האש, בה תוקף התום ותוקף היובש בו.

ואחיד לתרין סטרין, ואפריש מחלוקת. עפר מיא קיימי עליה ורוחא ואשא ומקבלא מכלהו, " בחילא דתלתא אלין דקיימי עליה.

(ט) " ת"ח, רוח ומזרת. מזרת, חם ולת, רוח, חם ולח. איהו, ובגיני כך, אחיד לתרין סטרין, דהא אש חם ויבש, ומים קרים ולחים, רוח איהו חם ולת, סטרא דאיהו חם, אחיד באשא. סטרא דאיהו לח, אחיד במיא. ועל דא " אסכים ביניהו, ואפריש מחלוקת דאשא ומיא.

(מ) עפר איהו קר ויבש, וע"ד מקבל עליה כלהו, וכלהו עבדי ביה עבידתיהו, ומקבלא " מכלהו, לאפקא בחיליהו מוזנא לעלמא. בגין " דבמערב אתאחיד עפרא, דאיהו קר ויבש. " וסטרא דאיהו קר, אחיד בצפון דאיהו קר ולת, דהא קרירא אתאחיד בקרירא. בג"כ צפון אתאחיד במערב בסטרא דא. דרום דאיהו חם ויבש, " בההוא יבישותא דיליה, אחיד ליבשותא דמערב " בסטרא אחרא, ואתאחיד מערב בתרין סטרין.

(מא) וכן אתאחיד דרום במזרת, דהא חמימותא דדרום, אתאחיד ביה

חלופי גרסאות

חם ולת [ג"כ] [כמ"ש בתקונים ל"ה ב'] [וא"כ] נוכל [ג"כ] לומר דאחיד רוח לתרין סטרין אש חם ויבש ורוח חם ולת סטרא דאיהו חם אחיד באש וסטרא דאיהו לח אחיד במיא ואפריש מחלוקת דאשא ומיא. עפר איהו קר ויבש ומים קרים ולחים וסטרא דקר אחיד בעפר בסטרא דקר אשתמח דעפר מקבל עליה כלהו בג"כ אחיד לתרין סטרין דהא אש חם ויבש מים קר ולת ע"כ. י ל"ג איהו. כ אסהיד. ז לכלהו. ט דמערב. אחיד. ט ההוא. ע סטרא.

ח ובחילא דכלהו תלתא. ט ת"ח רוח ומזרת מזרת חם ולת רוח קר ויבש סטרא דאיהו יבישא אחיד באשא סטרא דאיהו קר אחיד במיא וע"ד ; ת"ח רוח מזרת חם ולת רוח מערב [קר ויבש סטרא דאיהו יבישא אחיד] באשא סטרא דאיהו קר [ג"כ לת] אחיד במיא וע"ד וג"כ תמיהא כמה דאמר רוח קר ויבש שאם כן עפר ורוח שוים בטבעם אבל י"א (היא סברת הרמב"ם ז"ל ריש פ"ד מהלכות יסודי התורה) כי רוח ז' ל"ג וסטרא דאיהו קר

די יסודין ארביע מאמר הסולם

הע"כ הצפון נאחו מצד זה במערב הדרום שהוא חם ויבש נאחו היבש שלו ביבש שבמערב שבצד האחר שבמערב. ונאחו המערב בב' הצדדים. (מא) וכן אתאחיד דרום וכו': וכן נאחו הדרום במזרת. כי החום שבדרום נאחו בחום שבמזרת. וכן נאחו המזרח בצפון כי הלח שלו נאחו בלח שבצפון עתה נמצא דרומית מזרחית כלומר שקשורים זה בזה על ידי החום שבשניהם. מזרחית צפונית. ע"י הלח שבשניהם. צפונית מערבית ע"י הקר שבשניהם. מערבית דרומית ע"י היובש שבשניהם. וכולם כלולים זה בזה, שמשתלשלים אחד בתבירו. ביאור המאמר. הנה מובאים כאן ג' מיני כינויים אל ד' הבחינות ח"ג ת"מ. שהם ג' קוין הנמשכים מג' נקודות חולם שורק חירק, והלכות המקבלת אותם. א) דרום, צפון, מזרת, ומערב. ב) אש, מים, רוח, ועפר. ג) חם ויבש, קר ולת, חם ולת, קר ויבש. וצריכים להבין פירושה וההפך שביניהם. והנה כפי שמבואר בכל המקומות שבוזר, נחשב הדרום לחם, שהוא מים. והצפון לגבורה שהוא אש. והמזרח לת"ת שהוא רוח. והמערב לעפר שהוא מלכות וכן

האחו בב' הצדדים יחד. שמקיים את שניהם. ז"ש ורוח אלקים מרחפת על פני המים. כי האש עומד למעלה בצד דרום. והמים בצד צפון. הרוח בא ביניהם האחו בב' הצדדים וביטל את המחלוקת. העפר, המים והרוח האש עומדים עליה ובכח של ג' הללו שעומדים עליה, היא מקבלת מכלם. (ט) ת"ח רוח ומזרת וכו': ומבאר יותר ואומר, בוא וראה הרוח העומד בצד מזרת, הנה המזרת חם ולת, וכן הרוח הוא חם ולת. ומשום זה הוא אחוז בב' הצדדים, כי האש הוא חם ויבש, והמים קרים ולחים, נמצא הרוח שהוא חם ולת, שהצד החם שבו אחוז באש, והצד הקר שבו אחוז במים. ועל כן עשה שלום ביניהם וביטל את המחלוקת של אש ומים. (מ) עפר איהו קר וכו': עפר הוא קר ויבש וע"כ הוא מקבל עליו את כולם, דהיינו את האש והמים והרוח, וכולם עושים בו את עבודתם ומקבל מכולם כדי להוציא בכוחם מוזנות לעולם. כי העפר נאחו במערב, שהוא קר ויבש כמו המערב. והצד שהוא קר בעפר, נאחו בצפון שהוא קר ולת, כי הקד נאחו בקר, (דפו"י דף כ"ד ע"א)

בחמימותא דמזרח. ומזרח אתאחיד בצפון דהא לתותא דיליה אתאחיד בלחותא

מאמר

הסולם

ד יסודין ארמיע

וכן אש הוא גבורה ודינים, ומים הוא חסד, ורוח הוא ממוגז מחסד ודין, ועפר הוא מלכות. ומוסיף סאן לבאר שבכל אחת מאש רוח מים עפר יש שתי בחינות. והאחת תורה על מדת הדין שבה והשניה תורה על דרך השפעה שלה. ונודע שיש ב' בחינות דינים: א' דינין דנוקבא הבאים מחמת המסך שבמלכות, המכונים תום. ב' דינין דדכורא, הבאים מחמת המשכת הארת החכמה משמאל ממעלה למטה, שמקפאים האורות ואינם נמשכים למטה. המכונים קר. בסו"ה מבטן מ"י יצא הקרח. (כמ"ש בבראשית א' דף רנ"ז ד"ה והיינו ע"ש). וכן ב' בחי' בדרך ההשפעה א' ממטה למעלה שהוא בחי' שפע של ר"ק חסר ג"ר, ונקרא יבש, שאינו נמשך למטה. ב' מלמעלה למטה, שהוא בחי' שפע של ג"ר, הנקרא לח, והיינו נוזלים הנמשכים ממעלה למטה.

ו"ש, (באות ל"ו) דהא אש תוקפא דחמימותא ביה, והיינו דינין דנוקבא הבאים מחמת המסך. ויבישו דיליה תקיף, היינו בחינת השפע שבו. שהולך ממטה למעלה ואינו נשפע ממנו למטה, וכמו יבש הוא כלפי מטה. והמים הם קר ולח, כי הדינין שבהם אינם אלא דינים דדכורא המכונים קרח וקפאון. אבל כשמתקנים כהלכתם הם מאירים מלמעלה למטה כמו נוזלים, וזה נקרא לח. והרוח הוא חם ולח, כי יש בו דינים דנוקבא המכונה חם, ומכל מקום השפע שלו הוא בחינת ג"ר. ונשפע ממעלה למטה המכונה לח. כלומר נוזלים. והעפר, הוא קר ויבש, שיש בו דינין דדכורא המכונה קר. ואינו מאיר אלא ממטה למעלה, ואינו נוזל כלום למטה. המכונה יבש. שהוא הארת ר"ק כנ"ל. הרי שמבאר ב' בחינות. א) מבחינת הדין ב) מבחי' השפע. שיש בכל אחת מד' בחינות אש מים רוח ועפר. ויש להבין טעמים של הדברים, מי גרם להתחלקות הדינין והשפע בין ארבע הבחינות. בשיעורים הנ"ל. והענין הוא. כי כבר ידעת שד' הבחינות, דרום צפון מזרח מערב, או הפנימיות שלהם, שהם: אש, מים, רוח, ועפר, נמשכות מג' הנקודות: חולם שורק וחירק, ומלכות המקבלתם, היוצאות במדרגת הבינה, שכל המחזין דו"ן דאצילות ובי"ע יוצאים משם בסדר הזה, כי תחילה צריכים להמתיק המלכות בבינה, המעלים המלכות למקום בינה, ואז יוצאים שם הו"ק, והיינו הקטנות, כי אז נבקעת המדרגה לבי' חצאים, אשר כתר וחכמה נשאר במדרגה, והמלכות שעלתה תחתיהם

מסיימת את המדרגה, ובינה דו"ן של המדרגה נושלים לחוץ המדרגה, והיינו למדרגה שמתחתיה. ה"ס נקודת החולם, ה"ס כלים הענים וצד ימין, שיש לה ב' כלים כתר וחכמה גב' אורות, רוח ונפש. וחסרה ג"ר. מחמת החסדון של ג' כלים, בינה חו"ן שנפלו מן המדרגה. ובעת ההיא היא נבחנת לאש, שהיא חם, שפירשו דינין דנוקבא הנמשך מן המסך המלכות שבקעו המדרגה. וגם נבחנת ליבש, שפירשו שהאורות נמשכים בה ממטה למעלה, ושכלפי מטה נחשבת ליבש כנ"ל. והנה נתבאר הטעם למה האש הנמשך מנקודת החולם הוא חם ויבש. וכן צד דרום. כמ"ש להלן. דף ט"ו ד"ה ועס זה תבין.

העתה נבאר נקודת השורק. והוא בי ע"י מ"ן נמשכת הארת וע"ב ס"ג דא"ק. שבהם שולטת המלכות דצמצום א' העומדת במקומה אחר סיום ז"א, והארה זו מורידה גם המלכות המסיימת שעלתה למקום בינה, ומחזירתה למקום המלכות. ואז אותם בינה וחו"ן שנפלו מן המדרגה מחמת עליתה, חוזרים להמדרגה כמקודם, וכיון שכבר נמצאו ה' כלים כח"ב זו"ן במדרגה, מתלבשים בהם ה' אורות נרנח"י. וחזרת המדרגה לבחי' ג"ר.

אמנם נקודת החולם, נשארה כמו שהיתה לפני ירידת המלכות למקומה, ולא נשתנתה מחמת המשכת הג"ר, וכל המשכה חדשה הזו, קבלו הבינה חו"ן שחזרו אל המדרגה אחר גפילתם. אלא שנעשו לבי' קוין בתוך המדרגה, כי נקודת החולם, שבה כתר וחכמה, נעשתה לקו ימין, ונקודת השורק, שבה בינה וחו"ן שחזרו לבחינת ג"ר, ע"י ירידת המלכות למקומה נעשתה לקו שמאל.

עוד צריך שתדע, כי בנקודת השורק הזו, יש שני מיני המשכות. א) שהוא משמש להגדיל את התסדים, שמקבל מן החולם, ואז יש שלום גדול ביניהם. ב) שממשיך אור החכמה ממעלה למטה, אז נעשה מחלוקת ביניהם. כי נקודת השורק רוצה לבטל את נקודת החולם, וכן להיפך נקודת החולם רוצה אז לבטל את נקודת השורק, ואז נקפאים האורות שבשורק, וענין מחלוקת הזו נתבאר היטב, (לעיל בראשית א' דף נ"ז ד"ה זה ע"ש). ואלו ב' מיני המשכות שבנקודת השורק, הבאנו לעיל במדרגות אברהם, בסוד קריסה למצרים ובסוד ירידה למצרים (בפרשת לך דף ט"ד ד"ה ויהי) ותדע, שמה שאומר הוזהר כאן, שצפון ושהוא נקודת השורק, הוא בחינת מים שטבעו קר ולח נאמר

דצפון. השתא אשתכח פ דרומיית מזרחיית. מזרחיית צפוניית. צפוניית מערביית. מערביית דרומיית. וכלהו כלילין דא בדא. לאשתלשלא חד בחד.

חלופי גרסאות, פ מורחית מזרחית צפונית מערבית דרומית דרומית.

ד יסודין ארמ"ע

הסולם

מאמר

אמנם החיצוניות שהם הכלים הנקראים דרום צפון, אינם משתנים כלל, ונשארים כמו שהיו במקום יציאתם מטרם הכרעת הקו האמצעי, שהדרום היה ונשאר חם ויבש, והצפון היה ונשאר קר ולח. ומחמת זה נעשה ההפך בין המוחין והכלים כי הכלי דימין שהוא דרום, הוא תמיד חם ויבש, משא"כ המוחין שבו שלאחר הכרעת הקו האמצעי, הם קר ולח, כנ"ל. והכלי דשמאל הנקרא צפון, הוא תמיד קר ולח, אבל המוחין שבו לאהר הכרעת קו ימין, הם חם ויבש, ובדברים הללו מתבארים כל דברי המאמר שלפנינו. ואביא דק אילו מקומות, הזקוקים להסברה מיוחדת.

והנה מה שאומר (באות ל"ה) **אש לסטר צפון** וכו' **מים לסטר דרום** וכו', היינו לאחר הכרעת הקו האמצעי, שכבר נתחלפו המוחין. וז"ש (באות ל"ו), **תא חזי אש הוא בשמאלא לסטר צפון**, היינו לאחר הכרעת הקו האמצעי, **דהא אש תוקפא דחמימותא ביה**, דהיינו דינין דנוקבא שנקראים חם, כנ"ל. ויבישו דיליה תקיף, היינו שאינו משפיע כלל למטה אלא מטה למעלה בלבד. וצפון בהפוכא דיליה הוא, כי הכלי שנקרא צפון אינו משתנה כלל מחמת ההכרעה דקו אמצעי, ונשאר קר ולח כמקודם, כנ"ל, ונמצא שהוא להיפך מן המוחין המלוכשים בו, כי המוחין נשתנו מחמת הכרעת הקו האמצעי שהמים באו בדרום והאש בצפון, שהוא חם ויבש, אבל הצפון שהוא הכלי, עודו נשאר בבחינת מים כמקודם ההכרעה, שהוא קר ולח. תרי שהצפון הוא להיפך מן המוחין המלוכשים בו, שהם האש. מים לימינא והוא לסטר דרום, שהכלי הוא חם ויבש, והמוחין הם מים, שהם קר ולח. והם ג"כ הפוכים זה מזה. וז"ש צפון איהו קר ולח נתלבש בו אשא חם ויבש, וכן אחלף לון לסטר דרום, דרום איהו חם ויבש, כי הכלי אינו משתנה, נתלבש בו מים, קרים ולחים. שבאו מצפון לדרום כנ"ל.

ועוד יש לדעת, שמסבת התהפכות המוחין, אין המוחין נשלמים אלא על ידי הכלי, שהיה להם מקודם הכרעת הקו האמצעי. וז"ש דנפקי מיא מדרום, ועאלין בגו צפון, משום שהכלי שהוא דרום, אינו יכול להשלים ג"ר שבמוחין דמים, עד שבאים בחזרה אל הכלי שלהם, שהוא צפון, ומצפון נגדי מיא, כי בצפון מקבלים

נאמר על ההמשכה של המין הא' הנ"ל, שאז הוא לח, דהיינו שנמשך ממעלה למטה כמו נוזלים. ואז הוא קר, שפירושו שורש לדינין דדכורא, שאם ימשיך ההמשכה דמין הב' תתגבר הקרירות הונו שבו, ויקפאו המים, אבל כל עוד שהוא בהמשכה דמין הא', אינם נקפאים אלא נוזלים, והם רק קרים, שהוא שורש לקפאון, והנה נתבאר למה המים הנמשכים מנקודת השורק הם קר ולח.

ועם זה תבין ג"כ למה שינה כאן הזהר משאר המקומות, לומר שדרום ה"ס אש, וצפון ה"ס מים, הוא מפני שהדרום נמשך מנקודת החולם, שהוא אש, דהיינו חם ויבש כמבואר לעיל. והצפון נמשך מנקודת השורק, שהוא מים, דהיינו קר ולח, כמבואר. ומ"ש, שדרום הוא חסד ובחי' מים, וצפון הוא דין ובחי' אש, יתבאר מיד לפנינו.

ועתה נבאר נקודת החירק, כי מטבע נקודת השורק, שאחר שהשלימה ההמשכה דמין הא' הנזכרת, היא ממשיכה ההמשכה דמין הב' הנזכרת, המביאה אותה לידי מחלוקת עם נקודת החולם, שאז נקפאים בה האורות, ונסתמת. ואז ז"א עולה למין לבינה, שיש בו מסך דבחי"א, המכונה מסך דחירק, אשר מסך זה ממעט את נקודת השורק מג"ר לוי"ק, (כח"ש בפ' לך דף י"ג ד"ה ונתבאר עש"ה) שעיי"ז נכנעת נקודת השורק, תחת נקודת החולם, ונעשה שלום ביניהם, דהיינו שמקיים הארת שניהם, אלא שהימין שהוא דרום, יאיר ממעלה למטה והשמאל שהוא צפון, יאיר מטה למעלה בלבד. כמ"ש לעיל (ב"א דף ט' ד"ה ונחלוקת ע"ש) ונמצא בזה שנתחלפו המוחין, כי המים שהיו בצפון בבחי' קר ולח באו עתה לדרום, שמושפעים שם מלמעלה למטה, כנ"ל. והאש שהיתה בדרום באה לצפון, משום המסך דחירק שמיעט אותו מג"ר לוי"ק, ויש בו דינין דמסך ואין המוחין שבו נוזלים ממעלה למטה, וע"כ הוא חם, מחמת הדינין דנוקבא שבמסך דחירק, והוא יבש, שאינו משפיע עוד מלמעלה למטה, אלא מטה למעלה בלבד. הרי שמחמת הכרעת הקו האמצעי, נתחלפו המוחין, שהאש שהיתה בדרום באה לצפון, והמים שהיו בצפון באו לדרום.

ותדע שהתחלפות זו שאמרנו, היא רק בפנימיות דהיינו במוחין שנקראים אש ומים.

(מב) ז כגוונא דא, צפון עביד דהבא. ק דמסטרא דתוקפא דאשא, אתעביד דהבא. והיינו דכתיב, מצפון יאתה. ר דאש אתאחיד בעפר, ואתעביד דהבא. והיינו דכתיב, וועפרות זהב לו. ורזא דא, שנים כרובים זהב.

(מג) מים אתאחיד בעפר, וקרירותא ת בלחותא עביד כסף, השתא ר הא עפר אתאחיד בתרין סטרין, בזהב ובכסף, ואתייהב בנייהו. רוחא אחיד למים, ואחיד * לאש, ואפיק תרין כחד, דאיהו מ עין נחשת קלל. ועפר דקאמרן, כד איהו בלחודוי, ביבישו וקרירו דיליה, ב נפיק ברזל, וסימניך, ר אם קהה הברזל וגר.

מסרת הזהר

(ד) (איוב ל"ז) ח"ב קלה. ת"ז תנייה פה. (ו) (איוב כ"ח) מקץ ל"ח צ"ה. (ת) (יחזקאל א') ב"ב מ"ב צ"א. (א) (קולת י')

חלופי גרסאות

צ ל"ג כגוונא דא. ק סטרא. ר אש. ו ועביד. ת ולחותא. א הוא. ב נפקי.

הסולם

ד יסודין ארמיע

מאמר

אבל ברוח ומזרח, יש הפרש בין מחזין לכלי, כי המחזין שבו הנקרא רוח מקבל מימין ושמשאל הנקראים אש ומים שהם מחזין. כמ"ש (באות ל"ט) והכלי שבו הנקרא מזרח מקבל מימין ושמשאל דכלים הנקראים צפון ודרום, שהם כלים. כמ"ש (באות מ"א).

(מב) כגוונא דא צפון וכר: כעין זה עושה הצפון את הזהב. כי מצד תוקף האש, בעשה הזהב. והיינו שכתוב, מצפון זהב יאתה. כי האש נאחו בעפר ונעשה זהב. והיינו שכתוב, ועפרות זהב לו. וז"ש שנים כרובים זהב.

פירוש כי האש הי"ס הדינים של הקטנות דבינה, וכשמתחברת האש הזו עם העפר יורד המסך ממקום בינה בחזרה למקומו, ומתגלה החכמה בעפר, שהי"ס המלכות. הי"ס הזהב. וז"ש ומצפון זהב יאתה. כי שם מלוכשת האש. כנ"ל. וז"ש שנים כרובים זהב. דהיינו שגמשכו בהם המחזין החכמה הנק' זהב. אמנם בלי עפר אין זהב, כי אין החכמה מתגלה זולת במלכות. כנודע. וי"ש, ועפרות זהב לו.

(מג) מים אתאחיד בעפר וכר: מים נאחזים בעפר, וקרירות של העפר בלחות של המים עושה כסף, שהי"ס אור החסדים שבדרום המושפע ממעלה למטה, וכשמתחבר עם הקר ויבש שבעפר, מתבטל היבש שבעפר, ונעשה לח. דהיינו נחליס ממעלה למטה, ומדרגה זו של העפר נקרא כסף. עתה הרי העפר נאחו בבי' הצדדים, בהב ובכסף, וניתן ביניהם. הרוח אוחז במים ואוחז באש. להיותו קו אמצעי כנ"ל. ומוציא את שניהם כאחד, שהוא נקרא עין נחשת קלל. ועפר, כשהוא בפני עצמו בקר ויבש שבו, כמז שאמרנו, יוצא ממנו ברזל. וסימניך אם קהה הברזל. והעפר שהיא המלכות, נקראת יד כהה. (מנחות לז.) כי המלכות הי"ס תפלה של יד, כנודע.

מקבלים שלמותם. וכן במוחזין דאש שבכלי דצפון, נפיק אשא מצפון ועאל בתוקפא דדרום, כדי להשתלם שם. כי הדינין הנקבא אין להם גילוי בכלי דדרום, משום שהמסך נמצא שם למטה מן הכלים דכתד וחכמה שהם הכלים דימין ודרום כנ"ל. ואין עובדות המסך יכול לפגום משהו למעלה ממקומו. וע"כ ומדרום נפיק תוקפא דחמימותא לעלמא. שבהיותם באים מדרום, אין בהם שום פגם כמבואר. בגין דקודשא בריך הוא, שהי"ס קו אמצעי, אוזיף דא בדא, ששואל משלימות הדרום ונותן לצפון ושואל משלימות של צפון ונותן לדרום. וכן להיפך. אכן ר"ח ומזרח יוכן עפר ומערב, אין שום הפניות בהם בין אור לכלי, משום שבאים שניהם אחר הכרעת קו אמצעי, וע"כ אין עינין התהפכות המחזין נהוג בהם, ואין סבה שתהיה השתנות בין אור לכלי. ולפיכך, רוח ומזרח שניהם חם ולח, כי להיותו קו אמצעי, הוא נושא למסך דזוירק, שבו דינין דנוקפא הנקראים חם, ויש בו הארת ג"ר שמושפעים ממעלה למטה. הנק' לח, משום שהשלים הג"ר בימין ושמשאל דבינה, בסוד תלת נפקי מחד חד בתלת קיינא. כנ"ל (בראשית א דף רפ"ז ד"ה תלת). ועפר ומערב, שניהם הם קר ויבש. משום שהמלכות הנקראת עפר ומערב, נבנית מקו שמשאל דבינה, מבחינת הכלי שבו, הנקרא צפון שהוא קר. ומשום שהיא נקבה, שיש בה דינין דנוקבא. היא צריכה לקבל מיתוק מבחינת הכלי שבימין דבינה, הנקרא דרום, שהוא יבש. וכאן בעפר ומערב אין הפרש בין מחזין לכלי כלל, כי שניהם מקבלים מבחינת דרום וצפון שהם כלים. (כמ"ש באות מ') והוא מטעם שהמלכות היא דק בחינת בלי, האיר שבה אינה של עצמה אלא מו"א.

מד) והאי עפר, אתאחיד בכלהו, וכלהו עבדין ביה כגוונא דלהון. ת"ח, בלא עפר, לית זהב וכסף ונתשת, דהא כל חד ג וחד אוזיף לחבריה מדיליה, לאתקשרא דא בדא. ואתאחיד עפר בכלהו, בגין דתרין סטרין אחידן ליה, אשא ומיא. ורוחא אתקריב ביה, בגין אלין תרין ועביד ביה עבידתא.

מה) אשתכח, דכד אתחבר עפרא בהדיהו, עביד ואוליד עפרא ד אחרנין, כגוונא דלהון. כגוונא דזהב, אוליד עפרא ה סוספיתא ירוקא, דאיהו כגוונא דדהבא ממש. כגוונא דכסף, אוליד עופרת. כגוונא דנחשת ה עילאה, אוליד ה קסיטרא דאיהו נהשת זוטא. כגוונא דברזל, אוליד ברזל, וסימנך ב ברזל בברזל יחד.

מו) תא חזי, אש רוח מים ועפר, כלהו אחידן דא בדא, ואתקשרן דא בדא. ולא ה הוי בהו פרודא. ועפר דא, כד איהו אוליד לבתר, לא מתקשרן דא בדא באינון עלאי, כמה דאת אמר, א ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים, באלין הוי פרודא. מז) בגין דהא עפר, כד איהו אוליד בחילא דתלת עלאי, אפיק ארבעה נהרין, דתמן משתכחי אבני יקר, ובאתר חד אינון, דכתיב שם הבדלח וזבן השהם. ואלין אבני יקר אינון תריסר, ואינון לארבע סטרי עלמא, לקביל תריסר שבטין, דכתיב ד והאבנים תהיין על שמות בני ישראל שתיים עשרה על שמותם. ואלין תריסר בקר, דאינון תחות ימא.

חלופי גרסאות

מסורת הוהר

ג ל"ב וחד. ד ואחרנין. ה ל"ג עלאה. ו הו ולי"ג בהו. (ב משלי כ"ז.) ג (בראשית ב') לעיל אות ס"ז צ"ג. (ד שמות כ"ח) ויחי קמ"ג צ"ג. דרך אמת הן זוהם הן טוג.

ד' יסודין ארמ"ע

הסולם

מאמר

וסימנך ברזל בברזל יחד. שמשמע שיש שני מיני ברזל.
 (מו) תא חזי אש וכר': בוא וראה, אש רוח מים עפר. כולם אחזים זה בזה ונקשרים זה בזה, ואין בהם פירוד. ולפיכך גם זהב כסף ונחשת שיצאו מהם אין בהם פירוד. אבל עפר זה, כשהוא מוליד אתר כך, דהיינו הסוספיתא דדהבא העופרת הבדיל והברזל, הם אינם מתקשרים זה בזה סאלו העליונים, דהיינו זהב כסף נחשת שיצאו מאש מים ורוח המחובריט בעפר, כמש"א, ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים, ובאלו יש פירוד.

מד) והאי עפר אתאחיד וכר': והער הזה נאחו בכלם, דהיינו באש רוח מים, וכולם ערשים בו בדומה להם, שהאש מוציא בו זהב, שהוא דומה לו. וכן המים הוציאו בו כסף שהוא דומה לו. וכר' בוא וראה, בלי עפר אין זהב כסף ונחשת. כי כל אחד ואחד משאל לחבירו משלו, כדי להתקשר זה בזה. והעפר נאחו בכלם, משום ששני הצדדים אש ומים נאחזים בו, שהקר שבו נאחו במים והיבש שבו נאחו באש. והרוח שהוא ז"א בקרב אליו, משום שהוא כולל אלו השנים אש ומים, ועושה בו מעשהו. כי גם הרוח כולל אש ומים. שהחס שבו הוא מאש, הלח שבו הוא ממים.

מז) בגין דהא עפר וכר': כי כשהעפר הוליד בכח ג' עליונים, כשהוא לעצמו, הוציא ארבעה נהרות, ששם נמצאים אבנים יקרות, וימקום אחד הם, דהיינו בנהר פישון בלבד, שיצא מכח האש שבעפר, שכתוב שם הבדלח ואבן השהם. ואלו אבני יקר הן י"ב, והן לד' רוחות העולם, ג' לכל צד, כי כשנכללין זה בזה יש בהן רק ג' לכל אחד מאש מים רוח עפר, ולא ד' לכל צד, משום שהעפר אינו מאיר מעצמו כלום, אלא רק מקבל בלבד. והם כנגד

מה) אשתכח דכד אתחבר וכר': נמצא כשהעפר התחבר עמהם, עם אש מים רוח, שהוציאו בו זהב וכסף ונחשת, השיג העפר כח, והעפר עשה הוליד מתכות אחרות בדומה להם, לזהב כסף ונחשת. וכעין זהב, מוליד העפר פמלת הזהב, שהוא ירוק כמו זהב גממש. וכעין הכסף, והוא מוליד עופרת, הדומה לכסף. וכעין הנחשת העליון, והוא מוליד ברזל, הנקרא נחשת קטן. וכעין הברזל, הוליד ברזל אחר,

מח) תא חזי, כל ארבעה סטרין עלאין דקאמרן, אף על גב דמתקשרן דא בדא, ואינון קיומא דלעילא ותתא, קיומא דעלמא יתיר רוח, בגין דכלא קיימא בגיניה, ונפשא לא קיימא אלא ברוחא, דאי גרע רוחא אפילו רגעא חדא, נפשא לא יכילת לאתקיימא, ורוזא דא כתיב, ^ה גם בלא דעת נפש לא טוב. נפשא לא רוחא לאו איהו טוב, ולא יכלא לאתקיימא.

מט) ותא חזי, אינון תריסר דקאמרן, דאינון תריסר אבנין, אינון תריסר בקר, דתחות ימא. בגין כך, נטלו ז אינון תריסר נשיאים, ^ה כל הבקר לעלה שנים עשר פרים וגו'. וכלא רוזא עלאה הוא, ומאן דישגח במלין אלין, ישגח ברזא דחכמתא עלאה, ^ה דעקר דכלא ביה.

נ) אמר רבי שמעון, הא דאמר ר' חזקיה, דכד ברא קודשא בריך הוא לאדם, מעפרא דמקדשא דלתתא אתברי, מעפרא דמקדשא דלעילא אתייהיב ביה נשמתא. כמה דכד אתברי מעפרא דלתתא, אתחברו ביה תלת ^ו סטרא יסודי עלמא. הכי נמי כד אתברי מעפרא דלעילא, אתחברו ביה תלת סטרי יסודי עלמא, ואשתלים אדם. והיינו דכתיב, ^ז אשרי אדם לא יחשב יי לו עון ואין ברוחו רמיה. אימתו לא יחשב יי לו עון, בזמן דאין ברוחו רמיה.

נא) תא חזי, משה אשתלים יתיר מאבהו, בגין דמלייל עמיה קודשא בריך הוא, מדרגא עלאה יתיר מכלהו, ומשה פגימאה דבי מלכא עלאה הוה, ועל דא כתיב, וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב וגו', והא אוקימנא מלי.

חלופי גרסאות

ז מוסיף כל אינון. ח דעקרא. ט סטרין.

מסורת הזהר

ה) (משלי י"ט) ח"ג מט : ו) (במדבר ז') (תהלים ל"ב) לעיל אות ל"ב.

ד יסודין ארמיע

הסולם

מאמר

השמאל, שנאמר ופני שור משמאל. ומשום זה לקחו אותם י"ב הנשיאים, שנאמר, כל הבקר לעולה שנים עשר פרים וגו'. והכל סוד עליון הוא. ומי שיסתכל בדברים אלו, יבין בסוד חכמה עליונה שבה עיקר הכל.

ב) אמר ר' שמעון וכו': אר"ש, זה שאמר ר' חזקיה, כשברא הקב"ה את האדם, דהיינו 190, נברא מעפר בית המקדש שלמטה, שהוא המלכות, תנה מעפר בית המקדש של מעלה, שהיא הבינה, ניתנה בו הגשמה, וכמו כשברא מעפר שלמטה נתחברו בו, בעפר ג' בחינות יסודות העולם, שהם אש רוח מים של מטה, כך כשברא מעפר של מעלה, נתחברו בו, בעפר הזה, ג' בחינות יסודות העולם, אש רוח מים של מעלה, האדם גשלים בגוף ונשמה, והיינו שכתוב, אשרי אדם לא יחשב ה' לו עון ואין ברוחו רמיה, מתי לא יחשב ה' לו עון, בזמן שאין ברוחו רמיה, דהיינו שיש לו נשמה מבינה.

גא) תא חזי משה, וכו': בוא וראה, משה גשלים יותר מן האבות משום שדיבר עמו הקב"ה

י"ב שבטים, שכתוב, והאבנים תהיין על שמות בני ישראל שנים עשרה על שמותם. ואלו הם י"ב בקר העומדים תחת הים שעשה שלמה (מלכים א' ז' כ"ה).

מח) תא חזי, כל וכו': בוא וראה, כל ארבע בחינות שאמרנו, אף על פי שמקושרים זה בזה, הם קיומו של העולם, מכל מקום, קיים העולם בעיקר הוא הרוח, משום שהכל מתקיים בשבילו, הנפש אינה מתקיימת אלא ברוח, שאם יחסר הרוח ממנה, אפילו רגע אחד, אין הנפש יכולה להתקיים וזה סוד שכתוב, גם בלא דעת נפש לא טוב, והדעת הוא קו אמצעי שנקרא רוח. כי נפש בלא רוח אינה טובה, ואינה יכולה להתקיים.

מט) ותא חזי אינון וכו': ובוא וראה, אלו י"ב שאמרנו שהם י"ב אבנים, הם שני עשר בקר שמתחת הים שעשה שלמה, כי הנוקבא נקראת ים, והיא עומדת על י"ב בקר שהם ארבע בקר הכלולים כל אחד מג', שבעולם הבריאה, ומכוונים בקר, להיותם בעיקר בשליטת

(דפויי דף כ"ד ע"ב)

(נב) מ לכן אמר לבני ישראל אני יי והוצאתי אתכם. רבי יהודה אמר, האי קרא אפכא הוא, דכתיב והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים בקדמיתא, ולבתר והצלתי אתכם מעבודתם, ולבתר וגאלתי אתכם, הוה ליה למימר מעיקרא וגאלתי אתכם, ולבתר והוצאתי אתכם. אלא, עקרא דכלא בקדמיתא, כ דבעא קב"ה לבשרא לון בשבחא דכלא בקדמיתא.

(נג) אמר רבי יוסי, והא שבחא דכלא, ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם (* לאלהים, ג ואמר ליה לבתר. א"ל, בההוא זמנא, לית להו שבחא אלא יציאה. דחשיבי דלא יפקון מעבודתהון לעלמין, בגין דהו חמאן תמן, דכל אסירי דהו בינייהו, מקשרו לון בקשרא דחרשי, ולא יכלין לנפקא מבינייהו לעלמין. ובגין כך, מה דחביב עלייהו מכלא, אתבשרו ביה.

(נד) ואי תימא, אע"ג דנפקו, הא דילמא, יולון בתרייהו לאבאשא לון, כתיב והצלתי אתכם מעבודתם. ואי תימא הא יפקון וישתזבון, ולא יהא לון פריקא, ת"ל וגאלתי אתכם בזרוע נטויה. ז ואי תימא לא יקבלם, הא כתיב ולקחתי. ואי תימא כשיקבלם לא יביאם לארץ, הא כתיב והבאתי אתכם וגו'.

ק ר ע י א מה י מ נ א

(נה) ט ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים וידעתם כי אני יי אלהיכם וגו' ז פקודא דא קדמאה דכל פקודין. ראשיתא קדמאה דכל פקודין, למנדע ליה לקב"ה בכללא. ר מאי בכללא. למנדע דאית שליטא עלאה, דאיהו

חלופי גרסאות

י ואחר כך. כ בעא ל אמר. מ אלא. נכל. ס מקשרי. ע דהא נפקו [ניא יפקו] חלילהון בתרייהו. פ מוסיף יולון חלילהון. צ ל"ג מן ואי תימא עד סוף האות. ק ל"ג דעיא מהימנא. ר ל"ג מאי בכללא.

מסורת הזוהר

ח ח"ב כה. טו. ח"ג צה. ט ח"ב כז : כה. דרך אמת ז בהקדמת חלק ראשון י"ד ע"ב.

הסולם

והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי

מאמר

לכם לאלקים. ועס זה, אמר להם זה אחר כך. אמר לו, בזמן ההוא, לא היה להם דבר יפה יותר מיציאה, כי חשבו שלא יצאו מעבודתם לעולם, כי היו רואים שם, שכל האסורים שהיו ביניהם, היו מקשרים אותם בקשרים של כשפים, ולא יכלו לצאת מכיניהם לעולם, ומשום זה, מה שחביב עליהם יותר מכולם, נתבשרו בו תחלה.

הקב"ה ממדרגה יותר עליונה מכולם, ממדרגת האבות, ומשה, היה פנימי של בית המלך שהוא ז"א, דהיינו שהיה מבחינת הדעת, שהיא פנימיות ז"א. ועל כן כתוב, וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב וגו'. וכבר בארנו הדברים.

מאמר והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי

(נב) לכן אמור לבני ישראל וגו' : ר' יהודה אמר מקרא זה הפוך הוא שכתוב, והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים מתחילה, ואח"כ, הצלתי אתכם מעבודתם, ואח"כ וגאלתי אתכם. ודרי היה לו לומר מתחילה, וגאלתי אתכם, ואח"כ והוצאתי אתכם. ומשיב, אלא עיקר הכל אמר תחילה, כי רצה הקב"ה לבשר להם מתחלה את היפה מכולם, דהיינו היציאה ממצרים.

(נד) ואי תימא אע"ג וכו' : ואם תאמר אע"פ שיצאו ממצרים, יכול להיות, שילכו אחריהם להרע להם, על זה כתוב, והצלתי אתכם מעבודתם, ואם תאמר, שיכול להיות שיצאו וינצלו, אבל לא תהיה להם גאולה, תלמד לומר, וגאלתי אתכם בזרוע נטויה, ואם תאמר שלא יקבלם לו לעם, על זה כתוב ולקחתי. ואם תאמר, כשיקבלם לעם לא יביאם

(נג) אמר ר' יוסי וכו' : אר"י, והרי יפה מכולם הוא, ולקחתי אתכם לי לעם והייתי

רבון עלמא, וברא עלמין כלהו, שמיא וארעא וכל חיליהון. ודא איהו בכללא. וסופא דכלא בפרט, למנדע ליה בפרט.

נו) וכלל ם ופרט איהו רישא וסופא רזא ן דכר ונוקבא ת כחדא, ואשתכח בר נש בהאי עלמא, דאתעסק בכלל ופרט, א בר נש בהאי עלמא איהו כלל ופרט. תקונא דהאי עלמא, איהו כלל ופרט. בג"כ, ראשיתא דכלא, למנדע ב דאית שליט ודיין ג על עלמא, ואיהו רבון כל עלמין. וברא ליה לבר נש מעפרא, ונפח באפוי נשמתא דחיי, ודא איהו באורח כלל.

נז) כד נפקו ישראל ממצרים, לא הוו ידעי ליה לקב"ה כיון דאתא משה לגבייהו, פקודא קדמאה ד דא אול"ף לון, דכתיב, וידעתם כי אני יי אלהיכם המוציא אתכם וגו'. ואלמלא פקודא דא, לא הוו ישראל מהימנין, בכל אינון נסין וגבורין דעבד לון במצרים. כיון דידעו פקודא דא באורח כלל, אתעבידו להון נסין וגבורין.

נח) ולסוף מ' שנין, דקא אשתדלו בכל אינון פקודין דאורייתא, ה דאול"ף לון משה, בין אינון ו דמתנהגי בארעא בין אינון ז דמתנהגי לבר מארעא כדן, אול"ף לון באורח פרט, הה"ד י וידעת היום והשבות אל לבבך, היום ן דייקא,

חלופי גרסאות

מסודת הזהר

ם ל"ג ופרט. ת ל"ג חזרא. א ל"ג ברנש. ב מוסף דאית לן. ג ל"ג על עלמא. ד דאול"ף ה דאול"ף. ו דמתנהגי. ז דמתנהגי. ח דחוקא.

י (דברים י') הקסה"ז קס"א צ"ד.

דרך אמת ן ויחירט"ו ע"ב.

כלל ופרט

הסולם

מאמר

נז) כד נפקי ישראל וכו': כשיצא ישראל ממצרים, לא היו יודעים את הקב"ה. כיון שבא אליהם משה, למר אותם מצוה ראשונה הוה, שכתוב, וידעתם כי אני ה' אלקיכם המוציא אתכם וגו'. ולולא מצוה הוה, לא היו ישראל נאמנים לה, גם אחר כל אלו הנסים והגבורות שעשה להם הקב"ה במצרים. לאחר שידעו מצוה זו בדרך כלל, נעשו להם נסים וגבורות שכבר היו בטוחים, שיאמינו בה' על ידיהם. כמ"ש וירא ישראל וגו' ויאמינו בה' ובמשה עבדו. (שמות י"ד ל"א).

נח) ולסוף מ' שנין וכו': ולסוף ארבעים שנה, שכבר השתדלו בכל המצות שבתורה שלמד אותם משה, בין אלו שנהגים בארץ בין אלו שנהגים בחוץ לארץ, או למד אותם בדרך פרט, ז"ש, וידעת היום והשבות אל לבבך, היום, בדיוק, מה שלא היה להם רשות לדעת מקודם לכן, כי הויה הוא האלקים, זהו ידיעה בדרך פרט. במלה זו, פרט, כמה סודות וסתרים יש בה. וכתוב הזה, ה' הוא האלקים. עם כתוב זה שמקודם, דהיינו וידעתם כי אני ה' אלקיכם, הכל דבר אחד. אלא זהו בכלל, וזהו בפרט.

לארץ, ע"ז כתוב, והבאתי אתכם אל הארץ וגו'.

מאמר כלל ופרט

נה) ולקחתי אתכם וגו' אני ה' אלקיכם וגו': מצוה זו, היא הראשונה לכל המצות, כי התחלה ראשונה של כל המצות, הוא, לדעת את הקב"ה בבחינת כלל. שואל, מהו כלל. ומשיב, הוא, לדעת שיש מושל עליון, שהוא אדון העולם, וברא כל העולמות, שמים וארץ וכל צבאם. וזה הוא כלל. וסוף הכל הוא בפרט, דהיינו לדעת אותו בפרט.

נו) וכלל ופרט איהו וכו': וכלל ופרט, הוא ראש וסוף, והם סוד דכר ונוקבא, שהם ז"א, כאחד. כי ז"א נקרא כלל, והנוקבא נקראת פרט. (כנ"ל אות י"ט, ע"ש בסולם) ונמצא האדם בעולם הזה, העוסק במצות, שעסק בכלל ופרט. שהם ראש וסוף של המצות ונמצא האדם בעולם הזה, שהוא כלל ופרט. כלומר, שצריך להשתלט בשניהם. ותקון עולם הזה הוא כלל ופרט, שהכלל שהוא ז"א, יהיה מיוחד בנוקבא, שהיא פרט, משום זה תחלת הכל, לדעת שיש מושל ודיין בעולם, שהוא אדון כל העולמים, וברא את האדם מעפר, ונפח באפיו נשמת חיים, שזה הוא בדרך כלל.

מה דלא הוה רשו מקדמת דנא. כי יי הוא האלהים, דא באורח פרט, במלה דא, כמה רזין וסתרין אית ביה. ודא, והוא דקדמיתא, כלא מלה חדא, דא בכלל, ודא בפרט.

(נט) ואי תימא, הא כתיב, יראת יי ראשית דעת. תירוצא, דא באורח פרט, למנדע מאן איהו יראת יי. ואע"ג דאית ליה לבר נש לדחלא מניה, עד לא ינדע, אבל הכא כתיב ראשית דעת, למנדע ליה דהא איהו ראשיתא, למנדע ליה באורח פרט.

(ס) בגין כך, פקודא קדמאה למנדע ליה לקביה בכלל ופרט, ברישא ובסופא. ורזא דא (ז) אני ראשון ואני אחרון. אני ראשון בכלל, ואני אחרון בפרט. וכלא בכללא חדא, ורזא חדא. כיון דינדע דא בכלל, ישלים כל שייפוי. ומאן אינון. רמ"ח פקודין, דאינון רמ"ח שייפין דבר נש. כיון דאשתלים בהו

חלופי גרסאות

מסורת הזוהר

(כ) (משלי א') הקסה"ו קי"ג צ"ה. (ז) (ישעיה מ"ד) ט ביה. י ל"ג תירוצא. כ ל"ג ה'. ל וברישא.

כלל ופרט

הסולם

מאמר

ודא בפרט, כי כאן נאמר וידעת היום וגו' כי ה' הוא האלקים וגו' ושם נאמר ג"כ באותה הלשון, דהיינו וידעתם כי אני ה' אלקיכם כי אין חילוק ביניהם, אלא מה ששם באה הידיעה מן הכלל, שהוא ז"א, וכאן באה הידיעה מן הפרט, שהוא המלכות, כמבואר. שם היא התחלה, וכאן הוא הסוף והשלמות.

(נט) ואי תימא הא זכור: ואם תאמר. הרי כתוב, יראת ה' ראשית דעת. והמלכות שה"ס פרט, נקראת יראת ה', ועם זה נאמר בה ראשית. הרי שהפרט הוא ראשית, ולא הכלל. התירוץ הוא, שכאן המדובר בדרך פרט עצמו. כלומר בחז"י ראשית של הפרט, שצריכים לדעת מתחילה מי הוא יראת ה'. אבל ראשית הכל הוא הכלל ולא הפרט. ואע"פ שיש לאדם לירא ממנו, מטרם שידע וישיג את יראת ה', ולמה כתוב יראת ה' ראשית דעת, שמשמע שצריכים תחלה לדעתו, ומשיב, אבל כאן כתוב ראשית דעת, שפירושו, שתחילה יש לירא מפניו וע"י יראה באים לראשית דעת. ולדעת אותו, כי יראת ה' היא ראשית. לדעת אותו בדרך פרט. כנ"ל.

(ס) בגין כך פקודא וכו': משום זה מצוה ראשונה היא לדעת את הקב"ה בכלל ופרט בראש וסוף. כמ"ש במצרים, וידעתם את ה' אלקיכם וגו' שהוא לשון עתיד, והוא נגמר בסוף מ' שנה בפרט. וזה סוד, אני ראשון ואני אחרון. אני ראשון, הוא בכלל, ואני אחרון, הוא בפרט. והכל נאמר בכלל אחד וסוד אחד. ואחר שידע זה בכלל, ישלים כל אבריו, נמי המה

ביאור המאמר. כבר ידעת שז"א נקרא כלל, והמלכות נקראת פרט. (כנוכר לעיל עש"ה בסולם) והמוחין המקובלים מז"א הם אור החסדים. והמקובלים מהמלכות הם אור החכמה. (כמ"ש ש"ט). ואומר הרע"א מהימנא, שמתחילה צריכים להמשיך מוחין מכל המדרגות דז"א שה"ס כלל, ולבסוף ממשיכים את החכמה מן הנוקבא, שה"ס פרט. אמנם פרט, אין הכונה מן המלכות בלבדה, אלא כלל, פירושו מז"א לבדו, ופרט, פירושו מז"א ומלכות ביחד, דהיינו כלל ופרט ביחד. וז"ש כיון דאתא משה לגבייהו פקודא קדמאה דא אוליה לון, דכתיב וידעתם כי אני ה' אלקיכם וגו'. דהיינו שהמשיך לישראל מוחין דז"א מסוד הדעת, שעליו נאמר, וידעתם כי אני ה' אלקיכם שה"ס כלל, שהוא לשון עתיד, כי מוחין אלו הולכים ונמשכים תמיד בכל יום בכל תפלה ובכל מצוה עד שבאים על שלמותם, ואז אוליה לון משה באורח פרט, וידעת היום והשבות אל לבביך כי ה' הוא האלקים וגו'. דהיינו לשון הוה, ורק היום, אחר שבאתם על שלמותכם ולא מקודם לכן. וז"ש ואלמלא פקודא דא, דהיינו לולא ומוחין מדעת ז"א, שהמשיך אותם לישראל מתחילה, בסו"ה וידעתם כי אני ה' אלקיכם, לא הוו ישראל מהמנין בכל אלו נסין וגבורין. שהיו אומרים שמעשה כישוף הוא, וכדומה. אלא על ידי שהשיגו המוחין מדעת דז"א, הכירו בנסים שמאת ה' הם באים, ובאו על ידיהם לאמונה שלמה. כמ"ש וירא וגו' ויאמינו בה' ובמשה עבדו. וז"ש ודא, והוא דקדמיתא, כלא מלה חדא, דא בכלל

על האי בכלל, כדין ינדע באורח פרט, דדא איהו אסוותא לכלהו, וינדע כל יומי שתא, דמתחברן למיהב אסוותא לכל שייפין.

סא) וואי תימא, כל יומי שתא, היך יהבין אסוותא לכל שייפין. ודאי הכי הוא עילא ותתא, שתא ויומי דיליה, יהבין אסוותא לכל שייפין עילא נ ותתא, ם דשייפין אריקו ברכאן ליומי שתא כדין אסוותא וחיין תליין ן עלן מלעילא, ואתמליין מכלא. מאן גרים לון. יומי שתא.

סב) אוף הכי נמי לתתא. ן כד בר נש ישלים גופיה באינון פקודין דאורייתא לית לך כל יומא דלא אתיאי לאתברכא ם מניה, וכד אינון אתברכאן מניה, כדין חיין ואסוותא תליין עליה מלעילא. מאן גרים ליה. אינון יומי שתא. ן יומי שתא, כמה דאתברכאן מלעילא מרזא * דאדם. הכי נמי אתברכאן מתתא מרזא דאדם. סג) זכאין אינון ישראל בהאי עלמא, באלין פקודין דאורייתא, דאקרון אדם, דכתיב. ן אדם אתם. אתם קרויים אדם, ן ועכרם לא אקרון אדם. ובגין דישראל אקרי אדם, ן אית לון לאשתדלא באינון פקודין דאורייתא, למהוי כלא חד, ברזא דאדם.

חלופי גרסאות

ט ל"ג מן ואי תימא עד ודאי. נ ל"ג ותתא. ס מוסיף בזמנא דשייפין. ע עאלין. ן ל"ג כד. צ מוסיף מניה שתא אינון חד. ן ושאר עמין. ש מוסיף אינון אית.

מסורת הזהר

(ח (יחזקאל ל"ד)

וזנו ביומו תתן שכרו. ן ל"ג יומי שתא ; מוסיף יומי

כלל ופרט

השלמות, ומשפיעים אותם אל הפרט, שהוא השנה. ואז מתגלים המחזין דפרט. מי גרם להם לאיברים שיתמלאו מכל השלימות, ימי השנה הם שגרמו לזה. כי האברים באו להשלימה, ואם לא היתה השנה צריכה תקון, לא היו האברים, שהם צנורות השפע של ז"א, מתמלאים בשפע, ע"כ נחשב כאלו ימי השנה נתנו הרפואה וחיים אל האיברים.

סב) אוף הכי נמי וכו': אף כן הוא למטה, כשהאדם משלים עצמו באלו רמ"ח מצות עשה שבתורה, אין לך יום שלא יבא להתברך ממנו, מן האדם, יכשהם מתברכים ממנו, או חיים ורפואה תלויים עליו מלמעלה, כלומר שאינם נמשכים אל המלכות, מטרם שהאדם בשלים כל רמ"ח מצות עשה בשלימותם, ועד אז הם תלויים עליו מלמעלה, מי גרם לצנורות העליונים שהולכים ומתמלאים ברפואה וחיים, הם ימי השנה. כנ"ל. וע"כ נחשב כאלו ימי השנה נתנו להם הרפואה והחיים, כנ"ל. ימי השנה, כמו שמתברכים מלמעלה מסוד אדם, שהוא ז"א, כן הם מתברכים מלמטה מסוד אדם התחתון, ע"י המצות שהוא מקיים.

סג) זכאין אינון ישראל וכו': אשרי הם ישראל, בעולם הזה, באלו המצות שהם מקיימים שנקראים משום זה אדם. שכתוב

אדם

הסולם

מאמר

המה האברים. הם רמ"ח מצות עשה, שהם רמ"ח אברים של נשמת האדם. שכל מצות עשה מתקן אבר שכנגדו בנשמת האדם. אחר שנשתלם בהם בזה בכלל, או ידע בדרך פרט, דהיינו שימשין הארת החכמה מן המלכות (כנ"ל בביאור המאמר) כי זה, דהיינו הפרט, הוא רפואה לכלם, וידע איך כל ימי השנה, דהיינו כל הספירות של המלכות שנקראת שנה, מתחברים לתת רפואה לכל האברים. שהם המצות. דהיינו שמשלימים אותם.

סא) ואי תימא כל וכו': ואם תאמר, כל ימי השנה איך נותנים רפואה לכל האיברים. שהרי המלכות שהי' השנה, אין לה מעצמה כלום. ולהיפך האיברים, שהי' הכלל, דהיינו רמ"ח צנורות השפע של ז"א, הם המשפיעים הכל אל המלכות, ומשיב, ודאי כן הוא למעלה ולמטה, דהיינו בורן יבאדם התחתון, שהשנה והימים שלה, שהם ספירותיה, נותנים רפואה לכל האיברים למעלה, בז"א, ולמטה, באדם. כי האברים משפיעים שפע ברכות לימי השנה, שהם ספירות המלכות שהיא הפרט, שבכל מצות עשה. אדם מקיים ממשיך שפע ברכות מאבר, שהי' צנור אחד של ז"א, אל אחד מימי השנה, שהי' פרט, ואז רפואה וחיים תלויים עלינו מלמעלה עד שהאיברים מתמלאים מכל (ופריי דף כ"ה ע"א * דף כ"ה ע"ב)

סד) כד יהב קב"ה אורייתא לישראל על טורא דסיני, מלה קדמאה איהו אנכי, ס) אנכי סלקא לרוזין ה סגיאין. והכא איהו רזא דפקודא קדמאה, למנדע ליה בכללא. בגין דכתיב אנכי, הא קא רמין, דאית אלהא שליטא עלאה א על עלמא, כד"א נ) כי יי אלהיך אש אוכלה הוא, פקודא קדמאה ב בכלל. בפרט: בגין דכתיב, ה' י אלהיך דא פרט, ג ודא כלל ופרט, פקודא קדמאה, דאצטריך למנדע ברישא ובסופא, ס כמה דאוקימנא. ע"כ.

סה) וידבר משה כן אל בני ישראל ולא שמעו אל משה מקוצר רוח. מאי מקוצר רוח. א"ר יהודה, דלא הוו נפיש, ולא הוו ד לקיטי רוחא. א"ר שמעון, מקוצר רוח: ה דעד לא נפק ו יובלא, למיהב לון ז נפישו. ורוח בתראה, עד לא שלטא למעבד ה נימוסי, וכדין הוה עאקו דרוחא. ומאן איהו. רוח בתראה דקאמרן.

סו) ת"ח, ט כתיב ו) הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתים, מאי ואני ערל שפתים. והא בקדמיתא כתיב ו) לא איש דברים אנכי וגו', כי כבד פה וכבד לשון אנכי, וקב"ה הוה אותיב ליה, ז) מי שם פה לאדם וגו', והוא אמר ו) ואנכי אהיה עם פוך, ס"ד דלא הוה כן, והשתא אמר ואני ערל שפתים, אי הכי, אן הוא מלה דאבטח ליה קב"ה בקדמיתא. סז) אלא רזא איהו, משה קלא, ודבור דאיהו מלה דיליה, הוה בגלותא,

חלופי גרסאות

ת עלאין; עלאין סבאין. א על עלמא דאיהו וליג מן כד"א עד פקודא; דאיהו פקודא וליג מן על עלמא עד פקודא. ב אנכי כלל ה' אלקיך פרט ודא כלל ופרט. ג ל"ג ודא כלל ופרט. ד להוסי. ה דעד לא יהב (יהיב) ליה יובלא ברכה על האי רוחא לאתקיימא נפש תתאה ולא שלטא האי רוח על נפש אלא כד אתברכא מיובלא כדין יהא רוחא ומאן איהו רוח דא יעקב דכתיב ותחי רוח וגו'. ו ובכללא. ז נפשא. ח נימוסוי. ט ל"ג כתיב י ל"ג מאי ואני ערל שפתים

מסורת הזהר

ט) (דברים ד') ב"א רצ"ו צ"א. ס) ח"ב כה: ע) ח"ב כה: פ) (שמות ד') וישב ס"ב צו. צ) (שם) ת"ז ת"ע קלה: ק) (שם) ת"ז תכ"ט עג. תקי"ח ק"ג ס"ב של"ו.

דרך אמת ס) יתרו פ"ה ע"א. ין בראשית נ"א א. כן בהר סיני ק"א ע"ב המתחיל כי לי בני ישראל עבדים.

הסולם

כלל ופרט

שצריכים לדעת בראש ובסוף, כמו שבארנו. (ע"כ רע"א מהימנא) מאמר ולא שמעו אל משה מקצר רוח סה) וידבר משה וגו' מקוצר רוח וגו': שואל מהו מקוצר רוח. אמר ר' יהודה, שלא היו נחים מעבודתם ולא היו אוספים לתוכם רוח מספיק. א"ר שמעון, מקוצר רוח, פירושו, שעוד לא יצא היובל, שקרא בינה, לתת להם מנוחה וחירות, ורוח האחרון, שהוא המלכות, עוד לא משלה בעולם, להנהיג חוקים ישירים בעולם, וע"כ היה קוצר רוח, ואיזה רוח הוא, הוא רוח האחרון שאמרנו, שהוא המלכות, שהיתה קצרה ידה מהושיע לישראל. שז"ס מקוצר רוח. מאמר קול ודבור

סו) ת"ח כתיב הן וגו' ערל שפתים: שואל, מהו ואני ערל שפתים, הרי בתחילה כתיב

מאמח

אדם אתם. שהמשמעות הוא, אתם נקראים אדם, ולא העכו"ם נקראים אדם. ומשום שישאל נקראים אדם, יש להם להשתדל במצות התורה שהן תרי"ג, כנגד רמ"ח אברים ושס"ה גידין שיש בגופו של אדם, שיהיו כולם גוף אחד בסוד אדם.

סד) כד יהב קב"ה וכו': כשנתן הקב"ה את התורה לישראל על הר סיני, מלה ראשונה הוא, אנכי, אנכי עולה להרבה סודות, וכאן הוא סוד מצוה הראשונה לדעת אותו בכלל. כי כתוב, אנכי, הרומז שיש אלקים מושל עליון על העולם, שה"ס ז"א, שהוא כלל. כמש"א, כי ה' אלקיך הוא אש אוכלה. שה"ס ז"א, והוא מצוה ראשונה, בבחינת כלל. וכן יש כאן רמז על הפרט, כי כתוב ה' אלקיך, זהו פרט. וכלל ופרט הוה, הוא מצוה ראשונה (דסו"י דף כ"ה ע"ב)

והוה כ־ איהו אטים לפרשא מלין, ל ובגין דא אמר, ואיך ישמעני פרעה, בעוד דמלה דיִלי איהי בגלותא דיליה, דהא לית לי מלה. הא אנא קלא מלה מ גרע, דאיהי בגלותא, ועיִד, שתף קביה לאהרן בהדיה.

(סח) ת"ח, כל זמנא דדבור יהוה בגלותא, קלא אסתלק מגיה, ומלה הוה אטים בלא קול, כד אתא משה, אתא קול. ומשה הוה קול בלא מלה, מ בגין דהוה בגלותא, וכל זמנא דדבור הוה בגלותא, משה ע אזיל קלא בלא דבור, והכי אזיל עד דקריבו לטורא דסיני, ואתיהיבת אורייתא, ובההוא זמנא, אתחבר קלא בדבור, וכדין מלה מליל, ההיִד, ה וידבר אלהים את כל הדברים האלה. וכדין, משה אשתכח שלים במלה כדקא יאות, קול ודבור כחדא בשלימו.

(טט) ועל דא משה אתרעים, דמלה גרע מגיה, פ בר ההוא זמנא צ דמלילת לאתרעמא עליו, ק בזמנא דכתיב, (ש) ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך, מיד (ח) וידבר אלהים אל משה. תא חזי דהכי ר הוא ש דשרא מלה למללא ת ופסק לה, בגין דעד לא מטא זמנא דכתיב וידבר אלהים וגו'. א ופסק ואשלים קלא, ההיִד ויאמר אליו אני ה'. בגין דדבור הוה בגלותא, ולא מטא זמנא למללא. (ע) ב בגיני כך, משה לא הוה שלים ג מלה בקדמיתא, ד דאיהו קול, ואתי בגין דבור, לאפקא ה ליה מן גלותא. כיון דנפק מן גלותא, ואתחברו קול ודבור

מסורת הזהר

(ר) (שמות כ') ח"ב פכ : פג פד : פו. צ : קלה. ח"ג ז. קלג ז"ח מ"א ט"ב ש"ה, ש"י"ח, ט"ד שכי"ת. (ש) (שמות ה'). (ת) לעיל אות א' ח"ב כב : כו.

חלופי גרסאות

כ ל"ג איהו. ל ל"ג ובגין דא. ט יגרע. נ אשתף. ס ל"ג בגין ; כיון. ע ל"ג אול. פ כה. צ דמליל. ק ל"ג בזמנא. ר הוה. ש שרא. ת ופסקו. א דפסק ואשתלים מלה [אתרא]. ב מוסיף ותיח ובג"כ. ג ל"ג מלה. ד מוסיף דהכי אתחזי וראיהו.

מאמר

הסולם

קול ודבור

הקול, כי היה מרכבה לז"א, שנקרא קול, ומשה היה קול בלא מלה. משום שהמלה היתה בגלות. וכל זמן שהדבור היתה בגלות הלך משה אל הר סיני וניתנה התורה, בעת ההוא נתחבר הקול עם הדבור, דהיינו ז"א עם המלכות, ואז דיבר דבר, ז"ש וידבר אלקים את כל הדברים בבחינת קול בלא דבור, וכך הלך עד שקדבו האלה. ואז נמצא משה שלם בדבור כראוי, כי קול ודבור היו ביחד בשלמות.

(סט) ועל דא משה וכו' : ועל זה התלונן משה, על שהמלה חסרה ממנו. הוץ מוזמן ההוא שהמלכות דיברה לרגוז עליו, דהיינו בזמן שכתוב, ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה וגו', מיד וידבר אלקים אל משה, שהמלכות, שהי"ס מלה, הנקראת אלקים, דברה אליו קשות, כי דבור יורה לשון קשה, שרגוז עליו, על מה שאמר ומאז באתי אל פרעה וגו'. הרי שהמלכות התחילה לדבר עמו, אע"פ שהיתה בגלות. והוא מטעם, שהדיבור לא היה אלא להראות רוגז. בוא וראה שכך הוא, כי הדיבור התחיל לדבר והפסיק, והקול שהוא ז"א,

כתוב, לא איש דברים אנכי וגו', כי כבוד פה וגו', והקביה השיב לו, מי שם פה לאדם וגו', והוא אמר, ואנכי אהיה עם פיך, הכי יעלה על דעתך, שלא היה כן, ועתה אומר, ואני עדל שפתיים, וא"כ היכן הוא הרבר שהבטיח לו הקביה מקודם, דהיינו ההבטחה, ואנכי אהיה עם פיך וגו'.

(סז) אלא רזא איהו וכו' : ומשיב, אלא הוא סוד. משה הוא קול, דהיינו ז"א שנקרא קול, והדבור, שהוא המלה שלו, דהיינו המלכות, היתה בגלות, וע"כ היה משה עדל פה לפרש דברים, ומשום זה אמר, ואיך ישמעני פרעה, בעוד שהמלה שלי, שהיא המלכות, היא בגלות שלה, ואין לי מלה, ואני קול בחוסר מלה, שהיא בגלות, וע"כ שיתף הקביה את אהרן עמו. במקום המלכות, שהוא שושבינא דמטרונייתא.

(סח) ת"ח כל זמנא וכו' : בוא וראה, כל זמן שהדבור, שהוא המלכות, היה בגלות, גסתלק ממנו מן הדבור, וזקול, שהוא ז"א, והמלה היתה עדלה בלי קול, כשבא משה, בא

כחדא בטורא דסיני, אשתלים משה ואתסי, ואשתכח ו כדין קול ודבור כחדא ז בשלימו.

(עא) תא חזי, כל יומין דהוה משה במצרים, דבעא לאפקא מלה מן גלותא, לא מליל מלה, ח דאיהו דבור, כיון דנפיק מן גלותא, ט ואתחבר קול בדבור, ההוא מלה י דאיהו דבור, אנהיג ודבר לון לישראל, אבל לא מליל, עד דקריבו לטורא דסיני, ופתח באורייתא, דהכי אתחזי. ואי תימא, א כי אמר אלקים פן ינחם העם, לא כתיב כי דבר, אלא כי אמר, דאיהו רעותא דלבא כ בחשאי, והא ק אוקימנא.

(עב) וידבר אלהים אל משה ויאמר אליו אני ה'. ר' יהודה פתח, ב קמתי אני לפתוח לדודי ודודי חמק עבר וגו'. ג קמתי אני לפתוח לדודי, דא קלא. תא חזי, כנסת ישראל כד איהי בגלותא, קלא אסתלק ט מינה, ומלה אשתכח נ מינה, כמד"א ג נאלמתי דומיה. ואי אתער ט מלתא, מה כתיב, ודודי חמק עבר, דהא ע קלא אסתלק פ מינה, ופסקא מלה. צ ועל דא וידבר אלהים אל משה, ק שריאת למללא, ופסק ושתיק. לבתר אשלים קלא ואמר ויאמר אליו אני ה'.

(עג) וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב, ביעקב תוספת וא"ו, דאיהו שלימו דאבהו, כמה דאת אמר, אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב, ביעקב

חלופי גרסאות

ו ל"ג סדין. ז ל"ג בשלימו. ח ל"ג דאיהו דבור. ט ל"ג ואתחבר קול בדבור. י ל"ג דאיהו דבור. כ באשא. ל ל"ג מן קמתי עד ת"ת. ט מנייה. נ ל"ג מן מינה עד ואי. ט ל"ג מלתא. ע ל"ג קלא. פ ל"ג מינה; מנייה. צ כד"א. ק ל"ג שריאת למללא.

מסרת הזהר

א (שמות י"ג) ב (שה"ש ה') ח"ג רפו. ת"ז ת"ו בהשמטות קמד. ג (תהלים ל"ט) ב"א שלי"ג צ"ג.

דרך אמת ק ויקרא יז, נשא קליב ע"ב.

הסולם

קול ודבור

רצון הלב בדממה, הנקרא אמירה, כמו ויאמר המן בלבו, וכבר בארנוה.
 (עב) וידבר אלקים וגו' אני ה': ר' יהודה פתח, קמתי אני לפתוח לדודי ודודי חמק עבר וגו'. קמתי אני לפתוח לדודי, זהו הקול, שהוא ז"א, שהוא דודה של המלכות, בוא וראה, כנסת ישראל, שהיא המלכות, כשהיא בגלות, הסתלק הקול ממנה, והמלה השתככה ממנה, כמש"א נאלמתי דומיה. ואם התעורר הדבר, דהיינו שנתעוררה לדבר, מה כתוב, ודודי חמק עבר, כי הקול הסתלק ממנה, ונפסקה המלה. ועל זה וידבר אלקים אל משה, שהתחילה לדבר, ופסקה ושתקה. ואח"כ השלים הקול, שהוא ז"א, ואמר ויאמר אליו אני הויה.
 (עג) וארא אל אברהם וגו' ואל יעקב: ביעקב כתוב תוספת ו', שנאמר ואל יעקב, להורות שהוא כחזיר שבאבות. כי ה' מורה על ת"ת, שהוא קו אמצעי דז"א, שיעקב היה מרכבה אליו, ואברהם ויצחק, הם ב' הקוין ימין ושמאל דז"א, ושלימותם תלויה בקו אמצעי שהוא יעקב. כמש"א אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב, שביעקב נאמר תוספת ו'.

אמר

שאמר

השלימו, זהו שחסיים הכתוב ויאמר אליו אני ה'. אשר ה' הוא ז"א. והוא משום שהדבור היה בגלות, ועוד לא הגיע זמנו לדבר. וע"כ דיבר עמו ז"א.

(ע) בגיני כך משה וכו': משום זה, משה לא היה, שלם מתחלה, שיהיה לו מלה, שהיא המלכות, שהוא קול הצריך למלה, והוא בא בשביל הדבור, להוציאו מן הגלות. כיון שיצא מן הגלות והתחברו הקול והדבור ביחד בהר סיני, (כנ"ל) נשלם משה ונרפא מן ערל שפתיים שלו, ואז נמצא קול ודבור יחד בשלמות. (עא) תא חזי כל וכו': בוא וראה, כל הימים שהיה משה במצרים, שרצה להוציא את המלכה מן הגלות, לא דיבר המלה, שהיא הדבור, כיון שיצא מן הגלות, והתחבר קול ודבור, מלה ההיא שהיא דבור, דהיינו המלכות, הנהיג וניהל את ישראל, אבל לא דיבר עד שקרבו ישראל אל הר סיני, ופתח בתורה, שכך דאוי להיות. ואם תאמר, הרי כתוב, כי אמר אלקים פן ינחם העם, והשם אלקים יורה על מלכות, הרי שדיבר קודם מותן תורה. ומשיב, אלא כי אמר, אינו דיבור בפנה, אלא שהיא

תוספת וא"ו. ר אמר רבי יוסי, אי הכי, הא כתיב (ד) אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק, הא ביצחק תוספת וא"ו.

(עד) אמר ליה, שפיר הוה, בגין דיעקב הוה קיים, ואכליל ליה ליעקב ביצחק, ש דאתחשכו עיניו, והוה (מ) כמת, דהא בעוד דב"נ איהו קיים בהאי עלמא, לא אדכר עלוי שמא קדישא, ועל דא אכליל ליה ביצחק. השתא דמית יעקב, אתא מלה באתריה. הה"ד וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב, בתוספת ו'.

(עה) באל שדי: אתחזינא להו, מגו אספקלריא דלא נהרא. ולא אתחזינא מגו אספקלריא דנהרא. ואי תימא דהא אשתמשו בנוקבא בלחוד ולא יתיר. תא חזי, דלא אתפרשן לעלמין, הה"ד וגם הקימותי את בריתי אתם, דהא ברית אתחבר עמה.

(עו) מקב"ה אית ליה לבר נש למילף, דהא איהו קאמר דלא פריש לון, דכתיב באל שדי, וכתיב וגם הקימותי את בריתי אתם, בגין לקיימא קיומא ביחודא חד, וגם הקימותי את בריתי אתם וגו'. הא אתמר, מאן דזכי לברית, ירית לארעא.

(עז) רבי חייא ורבי יוסי, הוו שכיחי יומא חד קמיה דרבי שמעון, פתח רבי שמעון ואמר, (ה) גורו לכם מפני חרב כי חמה עונות חרב למען תדעון שדון. שדין כתיב. גורו לכם מפני חרב, מאן חרב. דא (ו) חרב נוקמת נקם ברית, דהא האי חרב קאים לאסתכלא מאן דמשקר בברית, דכל מאן דמשקר בברית, נוקמא דנקמין מניה, האי חרב הוא.

חלופי גרסאות

ר א"ל. ש דהוה מית ול"ג דאתחשכו עיניו והוה כמת.

מסרת הזהר

(ד) (בראשית כ"ח) וירא ל"א צ"ג ז"ח כ"ח ט"ד שלי"ג.
(ה) (איוב י"ט) ח"ג נב : (ו) (ויקרא כ"ו) נח נ"ט צ"ג.

דרך אמת (מ) ועי' ריש פרי' נח בתוספתא בטר דאתעקי' חשיב כמת.

קול ודבור

הסולם

מאמר

מנוקבא, כלפי האבות, לעולם. ו"ש, וגם הקימותי את בריתי אתם, כי הברית, שהוא יסוד דז"א, התחבר עם המלכות.

(עו) **מקב"ה אית ליה וכו'**: מן הקב"ה יש לו לאדם ללמוד, שלא יפריד בין ז"א לנוקבא, כי הוא לא הפריד אותם, שכתוב, **באל שדי** שהיא הנוקבא, וכתוב, וגם הקימותי את בריתי אתם וגו'. שהוא יסוד דז"א שהתחבר עמה, ולמדנו, מי שזכה לברית, ליסוד דז"א, זכה בארץ, שהיא הנוקבא. מטעם היותם מחוברים זה בזה כנ"ל.

מאמר גורו לכם מפני חרב

(עז) **ר' חייא ור' יוסי וכו'**: יום אחד היו ר' חייא ור"י נמצאים לפני ר' שמעון. פתח ר' שמעון, ואמר, גורו לכם מפני חרב כי חמה עונות חרב למען תדעון שדין. שואל, כתוב, גורו לכם מפני חרב, מהו חרב. ומשיב, זהו חרב נוקמת נקם ברית. כי **חרב** הוה, שהיא המלכות

אמר ר' יוסי, אם כן, הרי כהוב, אני ה' אלקי אברהם אביך ואלקי יצחק, הרי שכתוב ביצחק תוספת ו'. אלא ודאי שר' החיבור, אינה באה לדרוש.

(עד) **אמר ליה שפיר וכו'**: אמר לו יפה הוא, ואינו קושיא. משום שיעקב היה חי, והכליל הכתוב את יעקב ביצחק, שנחשכו עיניו והיה כמת, שהרי בעוד שהאדם חי בעולם הזה, אין השם הקדוש נזכר עליו, ועל כן הכליל אותו ביצחק. וע"כ נכתב תוספת ה' ביצחק, עתה שמת יעקב, בא הדבר למקומו, ז"ש וארא אל וגו' ואל יעקב, בתוספת ו'.

(עה) **באל שדי**: פירושו, נראיתי להם מתוך מראה שאינה מאירה, שהיא המלכות הנקראת **אל שדי**, ולא נראיתי מתוך המראה המאירה, שהוא ז"א. הנקרא הוי"ה. ואם תאמר שהאבות השתמשו בנוקבא בלבדה, דהיינו המלכות, ולא יותר, בוא וראה, שלא נפרדו ז"א

(דפ"י דף כ"ו ע"א)

עח הדא הוא דכתיב, כי חמה עונות חרב. מאי טעמא. בגין דמאן דמשקר
 בברית, פריש תיאובתא, ולא ת נטיל מאן דנטיל, ולא יהיב לאתריה, דהא לא
 אתער לגביה אתריה. וכל מאן דנטיר ליה להאי ברית, איהו א גרים ב לאתערא
 ג להאי ברית לאתריה. ד ואתברכאן עלאין ותתאין.
עט מאן אתער האי ברית לאתריה. כד אשתכחו זכאין בעלמא. מנא לן,
 מהכא, דכתיב ח וגם הקימותי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען את
 ארץ מגוריהם. מאי מגוריהם. כמה דאת אמר גורו לכם מפני חרב. בגין דאיהו
 אתר, דאשדי מגור בעלמא, ועל דא גורו לכם מפני חרב.
פ אשר גרו בה, מיומא דאתקריבו לגבי קודשא בריך הוא, דחילו בה
 דחילו, ה ודחילו עלאה בה למיטר פקודוי. ו דאי בהאי לא ישדי דחילו על רישיה
 דבר נש, לא דחיל ליה לקודשא בריך הוא לעלמין ז בשאר פקודוי.
פא תא חזי, באתערותא דלתתא, כד אתערו ישראל לגבי קודשא בריך
 הוא, וצווחו לקבליה, מה כתיב, ואזכור את בריתי, דהא בברית הוי זכור. וכדין
 ח אתער תיאובתא, לאתקשרא כלא בקשורא חד. כיון דהאי ברית אתער, הא
 קשורא דכלא אתער. ואזכור את בריתי, לאזדווגא ליה באתריה. ועל דא, לכן
 אמור לבני ישראל אני ה'.

הלופי גרסאות

מסרת הוהר

ז (איוב י"ט) לעיל ציון ה' ח לעיל אות כ'. ת נטיר מאן דנטיר. א נטיל. ב לאתעטרא. ג האי
 ד אית ברכאן, אתברכאן. ה דחילו; מוסיף ודחילו
 אי לא ישרי. ז ל"ג בשאר פקודוי. ח ל"ג אתער.
 דחילו. ו ל"ג דאי; דהאי [בהאי] לא ישוי; דהא

מאמר הסולם גורו לכם מפני חרב

המלכות, עומדת להסתכל על מי שמשקר
 בברית, שהוא יסוד, שכל מי שמשקר בברית,
 שפוטג אותו בעריות או בשז"ל, חרב זו, היא
 הנוקמת ממנו נקמה.

עח הדא הוא דכתיב כי וכו': זהו
 שכתוב, כי חמה עונות חרב. מהו הטעם, הוא,
 משום שכל המשקר בברית, מדחיק תאות המלכות
 לקבל שפע מז"א, ואינו נוטל שפע מי שנוטל,
 דהיינו היסוד, ואינו נותן למקומו, שהיא
 המלכות, משום שלא נתעורר אליו מקומו. שהיא
 המלכות, כי מסבת פגם הברית לוקחה ממנה
 התאוה לקבל שפע. וכל מי ששומד ברית הזה,
 הוא גורם לעורר ברית הזה למקומו, שהוא
 המלכות, ומתברכים העליונים והתחתונים.

עט מאן אתער האי וכו': מי מעורר
 ברית הזה למקומו. היינו כשנמצאים צדיקים
 בעולם, והם מעוררים אותו. מאין לנו זה. מכאן,
 שכתוב, וגם הקימותי את בריתי אתם לתת להם
 את ארץ כנען, את ארץ מגוריהם. מהו מגוריהם.
 הוא כמשי"א, גורו לכם מפני חרב. דהיינו
 המלכות, כנ"ל בסמוך. משום שהוא מקום

(פב) ט וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים. ר' יוסי אמר, אל בני ישראל לדברא לון בנחת כדקא חזי, * ואל פרעה: לאנהגא ביה יקר, ואוקמוה.

(פג) אמר רבי ייסא, אמאי סמיך הכא אלה ראשי בית אבותם. אלא, אמר ליה קביה, דברו לון לבני ישראל בנחת, דאע"ג דאינון יתבי בפולחנא קשיא, מלכין בני מלכין אינון. ט ובגין כך, כתיב, אלה ראשי בית אבותם אלין דאת חמי, רישי בית אבהן אינון.

(פד) א"ר חייא, דכלהו לא שקרו נימוסיהון, ולא אתערבו בעמא אחרא אלין אינון דקיימו בדוכתייהו. קדישא, ולא שקרו לאתערבא בהו במצראי. אמר רבי אחא, בגין לאייתאה למשה ולאהרן, דאינון אתחזון לאפקא להו לישראל, ולמללא לפרעה, ולרדאה ליה בחוטרא, בגין דבכל רישיהון דישראל, לא אשתכח כוותייהו.

(פה) תא חזי, ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה ותלד לו את פינחס אלה ראשי אבות הלויים. וכי אלה ראשי, והא הוא בלחודוי הוה. כ אלא, בגין דפינחס ט קיים כמה אלפין ורבוון מישראל, והוא קיים לראשי אבהן, כ כתיב ביה אלה.

(פו) תו, ותלד לו את פינחס אלה ראשי, אובדא דרישי דליואי אשתכח ביה,

חלופי גרסאות

ט) מקץ י"ז צ"ג. י) ת"ז בהקדמה. י. ת"ד יח: כ) ח"ג ט ל"ג ובגין כך כתיב. י קדישין. כ מוסיף אלא אלה. ז מוסיף אבהן ליואי; להאי. ט סתים ביה מלת.

מסרת הזהר

דרך אמת ט שבמעשה זמרי היה פנחס מעמיד המנפה.

אלה ראשי אבותם

אותו במטה, כי בכל ראשי ישראל לא היה נמצא כמוהם.

(פה) תא חזי, ואלעזר וגו': בוא וראה, כתוב, ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה ותלד לו את פינחס אלה ראשי אבות הלויים. שואל, למה אומר, אלה ראשי, לשון רביס, והרי פנחס בלבדו היה, ומשיב, אלא משום שפנחס קיים כמה אלפים ורבות מישראל, והוא קיים כמה ראשי אבות, בעת שהרג את זמרי ואת כזבי ותעצר המגפה מעל ישראל, על כן, כתוב בו אלה, לשון רביס.

(פו) תו, ותלד לו את פינחס אלה ראשי: עוד יש לפרש הכתוב שאומר אלה ראשי לשון רביס, כי האבדה של ראשי הלויים נמצאה בו, ומה שהם החסידו ונשרפו השלים היא, והרויח הכהנה שלהם, וצורת שניהם שרתה בו בפנחס. שואל, אתה אומר, שהאבדה של ראשי הלויים נמצאה בו, ומי הם. ומשיב, הם נדב ואביהוא. הם הפרידו אות הברית נמקומו, שהוא המלכות, מחמת שהקריבו אש זרה, והוא

בא

מאמר

הסולם

(פב) וידבר ה' אל משה ואל אהרן וגו': ר' יוסי אמר, ע"כ נאמר, ויצום אל בני ישראל, שצוה לנהל אותם בנחת כראוי. ואל פרעה, פירושו, לנהוג בו כבוד, ובארוה.

(פג) אמר רבי ייסא וכר': אר"י, למה הסמיך הכתוב כאן אלה ראשי בית אבותם. ומשיב, אלא אמר לו הקביה, דברו להם לבני ישראל בנחת, כי אע"פ שהם נמצאים בעבודה קשה, מלכים בני מלכים הם. ומשום זה כתוב, אלה ראשי בית אבותם. שאמר לו אלו שאתה רואה, ראשי בתי אבות הם.

(פד) א"ר חייא דכלהו וכר': אר"י, ע"כ הסמיך אלה ראשי בית אבותם, ללמד, שכולם לא שיקרו בחוקיהם, ולא התערבו בעם אחר, אלו הם שעמדו במקומם הקדוש, ולא שיקרו להתערב במצדים. אמר ר' אחא, ע"כ הסמיך אלה ראשי בית אבותם וגו'. הוא כדי להביא מוצאם של משה ואהרן, שהם הראויים להוציא את ישראל, ולדבר אל פרעה, וליסר

(דפו"י דף כ"ו ע"א) (דף כ"ו ע"ב)

זמה דאינון גרעו ואתוקדו, הוא אשלים, ורווח כהונתא דילהון, ושריא ביה
 [ס] טסטוקא דתרווייהו. אובדא דרישי דליואי אשתכח ביה, ומאן נינהו. נדב
 ואביהוא. אינון פרישו את קיימא מאתריה, והוא אתא וחבר לון. בגין כך,
 אתייהיב ליה ירותא, נ ורוחא ס דתרווייהו. ואדכר הכא על מה ע דלהוי לבתר.
 [פז] ואי תימא, פ אמאי אדכר הכא פינחס. אלא חמא קודשא בריך הוא
 לאהרן, בשעתא דאמר ואזכור את בריתי, דזמינין תרין בנוהי דאהרן לאפגמא
 ליה להאי ברית, והשתא דקא משדר ליה למצרים, בעא לאעברא ליה צ לאהרן,
 לדלא למיהך בשליחותא דא. כיון דחמא ק קודשא בריך הוא, ר דקאים פינחס
 וקיים ליה להאי ברית באתריה, ואתקין עקימא דילהון, מיד הוא אהרן ומשה.
 אמר קב"ה, השתא הוא אהרן, איהו ש אהרן דקדמיתא.

[פח] ה הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם הוציאו את בני ישראל מארץ
 מצרים וגו'. הוא אהרן ומשה. הם אהרן ומשה מבעי ליה. אלא, לאכללא דא
 בדא, רוחא במיא. הוא משה ואהרן: לאכללא מיא ברוחא, ועל דא כתיב הוא,
 ולא הם.

[פט] רבי אלעזר ורבי אבא, הוּו שכיחי ליליא חד ה בני אושפיזייהו א בלוד,
 קמו לאשתדלא באורייתא. פתח רבי אלעזר ואמר, ט וידעת היום והשבות אל
 לבבך כי ה' הוא האלהים. האי קרא הכי מיבעי ליה. וידעת ב היום כי ה' הוא
 האלהים והשבות אל ג לבבך. ד תו, והשבות אל ה לבך מבעי ליה.

חלופי גרסאות

נ ליג ורוחא. ס כתרווייהו. ע להוי. פ על מה. צ ליג
 מן לאהרן עד כיון. ק ליג קביה ר דקיים ש ליג
 אהרן. ת מוסיף קמו כבי. א ליג בלוד קמו. ב ליג
 היום. ג מוסיף לבבך (אמאי והשבות אל לבבך) אלא
 זכאה הוא מאן דישתדל באורייתא. ד תית. ה לבבך.

מסרת הזוהר

[ז] ח"ב כו: ט) (דברים ד) לעיל אות ג"ת.
 דרך אמת טן כלי (תבנית ציור) של שניהם ר"ל
 של נדב ואביהוא ונשמטם שהיו נאבדים חזרו בפינחס
 והוא היה כלול החזיק שני נשמטם בתוכו.

אלה ראשי אבותם

[פח] הוא אהרן ומשה אשר אמר
 וגו': שואל, הכתוב אומר, הוא אהרן ומשה,
 הם אהרן ומשה, היה צריך לומר. ומשיב, אלא
 לכלול אותם זה בזה, הרוח שהוא משה, במים
 שהוא אהרן. וכשאומר הוא משה ואהרן, הוא
 לכלול מים שהוא אהרן ברות שהוא משה. כי
 משה הוא בחינת רוח דהיינו תפארת דז"א,
 ואהרן הוא בחינת מים דהיינו חסד דז"א. ועל
 כן כתוב הוא אהרן ומשה ולא הם. כי נכללים
 זה בזה, כמבואר.

מאמר וידעת היום והשבות אל לבבך

[פט] ר' אלעזר ור' אבא וכו': ר"א
 ור"א היו לילה אחד נמצאים בבית מלונם בלוד.
 קמו לעסוק בתורה. פתח ר' אלעזר ואמר, וידעת
 היום והשבות אל לבבך כי הו"יה הוא האלקים.
 שואל, מקרא זה היה צריך לומר, וידעת היום
 כי ה' הוא האלקים, ולבסוף, והשבות אל לבבך.
 כי הידיעה שה' הוא האלקים, מכשירו להשיב

אל

הסולם

מאמר

בא וחיבר אותם. משום זה ניתנו לו הירושה
 והרוח של שניהם. ונזכר כאן בכתוב, מה
 שיהיה אחר כך. וע"כ כתוב בו, אלה ראשי,
 לשון רבים.

[פז] ואי תימא אמאי וכו': ואם תאמר,
 למה נזכר כאן פנחס, הלא לא בא הכתוב, אלא
 להביא מוצאם של משה ואהרן בלבד כנ"ל.
 ומשיב, אלא ראה הקב"ה את אהרן, בשעה
 שאמר, ואזכור את בריתי, ששני בניו של
 אהרן עתידיים לפגום לברית הזו, ועתה ששולח
 אותו למצרים, להוציא את ישראל, רצה להעביר
 את אהרן, שלא יתן לו ללכת בשליחות הזו,
 אלא כיון שראה הקב"ה את פנחס שעומד
 ומקיים את ברית הזו במקומו, ותקן הפגם
 שלהם, של נדב ואביהו, מיד אוה"כ, הוא אהרן
 ומשה, אמר הקב"ה, עתה הוא אהרן, הוא אהרן
 שמתחילה, כמטרם שפגמו נדב ואביהו בברית,
 מחמת שפנחס תקן הפגם.

צ) אלא, אמר משה, אי את בעי למיקם על דא, ולמנדע כי ה' הוא האלהים, והשבות אל לבבך וכדין ו תנדע ליה. לבבך: יצר טוב ויצר רע, דאתכליל דא בדא, ואיהו חד, כדין תשכח כי ה' הוא האלהים, דהא אתכליל דא בדא, ואיהו חד. ועל דא והשבות אל לבבך, למנדע מלה.

צא) תו אמר רבי אלעזר, חייבין עבדין פגימותא לעילא, מאי פגימותא. דשמאלא לא אתכליל בימינא. דיצר רע לא אתכליל ביצר טוב, בגין חובייהו דבני נשא. ופגימו לא עבדי, אלא לון ממש, הדא הוא דכתיב, (ו) שחת לו לא בניו מומם. כביכול עבדי ולא עבדי. עבדי: דלא יתמשך עלייהו ברכאן דלעילא, כמה דאת אמר (ז) ועצר את השמים ולא יהיה מטר. ולא עבדי: דהא שמיא נטלי לון לגרמייהו ברכאן ח מאי דאצטריך. ולא נטלי לאמשכא לתתא, ודאי מומם דאינון חייבין איהו.

צב) תו, לו בו, דלא אתכליל ימינא בשמאלא, בגין דלא יתמשכון ברכאן ט לתתא. לא באלף, דהא לא נטלי לאתמשכא י לתתא. מאן גרים דא. בגין דחייבין מפרישין יצר רע מיצר טוב, ומתדבקין ביצר רע.

חלופי גרסאות

ו תדע. ז ליג לון. ח מה. ט לתתא. י לתתא.

מסרת הוהר

(נ דברים ל"ב) ח"ג רצו: (ט) (שם י"א) יושב ס"ג צ"א

ויצת — והשבות אל לבבך

הסולם

מאמר

בדין בפני עצמו. שהוא משום שהיצר הרע למטה אינו נכלל ביצר הטוב לעבוד עמו להמשכת הטוב, כנ"ל, מחמת החסאים של בני אדם שחוטאים ע"י יצר הרע, וממשיכים שליטת הדין על ידו. ואינם עושים פגם למעלה, אלא לעצמם ממש. ז"ש, שחת לו לא בניו מומם, שתחלה אמר שחת לו שמשמע שעושים פגם למעלה, ואח"כ לא בניו מומם, שמשמע שאינם עושים פגם למעלה, היינו כביכול עושים פגם ואינם עושים פגם: עושים, היינו שגורמים, שלא ימשכו עליהם הברכות של מעלה, כשיא, ועצר את השמים ולא יהיה מטר. הרי שפוגמים צנורות השפע למעלה, ולא עושים, משום שהשמים, דהיינו הצנורות של מעלה, מקבלים לעצמם ברכות ושפע כמה שצריכים, אלא שאינם מקבלים שפע להמשיך למטה, ודאי אין זה פגם ומום שלמעלה, אלא מומם של אלו הרשעים הוא, ועליהם שורה הפגם ולא למעלה.

צב) תו לו בו וכו': עוד יש לפרש, לו עם ר' פירוש, שלא נכלל הימין בשמאל, למעלה, כדי שלא תמשכנה ברכות למטה ועל זה נאמר שחת לו עם ר', לא עם א' כתוב, שאינם מקבלים ברכות להמשיך אל התחתונים, וע"כ הם שהי"ט בפגם. מי גרם זה, הוא בשביל שהרשעים מפרידים היצר הרע מיצר הטוב, ומתדבקין ביצר הרע.

אל הלב כן, ואם כבר השיב אל לבו מכל שכן שיש לו ידיעה, ועוד, והשבות אל לבבך, היה צריך לומר, ולא לבבך.

צ) אלא אמר משה וכו': ומשיב, אלא אמר משה, אם אתה רוצה לעמיד על זה ולדעת כי ה' הוא האלקים, אז, והשבות אל לבבך, ותדע זה, כי לבבך פירושו, שיצר הטוב ויצר הרע, השוכנים בלב, נכללו זה בזה, הם אחד. דהיינו (כמיש להלן אות צ"ז) ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך, היינו בשני יצריך ביצר הטוב וביצר הרע, שיהפוך מדות הרעות של יצר הרע להיות טובות, דהיינו שיעבוד עמהם את ה' ולא יחטא על ידיהם, ואז ודאי אין עוד הפרש בין יצר הטוב ליצר הרע, והם אחד, ואז תמצא כי הויה הוא האלקים, שמדת הדין שנקרא אלקים נכלל בהויה שהוא מדת הרחמים, כי נכללו זה בזה, כמו שיצר הרע ויצר הטוב נכללו בלב, והוא אחד. הרי שאין לדעת כי ה' הוא האלקים אלא על ידי והשבות אל לבבך, לכן הקדים הכתוב, והשבות אל לבבך, לדעת על ידו את הדבר, שה' הוא האלקים.

צא) תו אמר ר' אלעזר וכו': עוד אמר ר' אלעזר, הרשעים עושים פגם למעלה על ידי מעשיהם הרעים, מהו הפגם, הוא, כי השמאל אינו נכלל בימין למעלה, אלא שולט

צג) תא חזי יהודה אתי * מסטרא דשמאלא, ואתדבק בימינא, בגין לנצחא עמין, ולתברא חיליהון. דאי לא אתדבק בימינא, לא יתבר חיליהון. ואי תימא אמאי בימינא. והא שמאלא אתער דינין בעלמא.

צד) אלא רזא דא, בשעתא דקודשא בריך הוא דן להו לישראל, לא דן להו אלא מסטרא דשמאלא, בגין דיהא דחי לון בשמאלא, ומקרב בימינא. אבל לשאר עמין, דחי לון בימינא, ומקרב לון בשמאלא. וסימניך גר צדק, דחי לון בימינא, כמה דכתיב, וימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב. מקרב לון בשמאלא כמה דאמרן.

צה) בגיני כך, יהודה דאיהו מסטר שמאלא, אתדבק בימינא, ומטלנוי לימינא. ואינון כ דעמיה אתחברו כלהו לימינא. יששכר דלעי באורייתא, דאיהי מינא, דכתיב, מימינו אש דת למו. זבולון דאיהו תמיך אורייתא ימינא, כד"א שוק הימין. וע"ד יהודה אתקשר מסטרא דא ל ודא. צפון במים, שמאלא בימינא. צו) ראובן דחטא לגבי אבוי, שרא בימינא, ואתקשר בשמאלא, ואתדבק ביה. וע"ד, אינון דאשתכחו עמיה, אינון שמאלא. שמעון דאיהו שמאלא מסטרא דשור, דכתיב, ופגי שור מהשמאל. גד שוקא שמאלא, מ כתיב ק) גד גדוד יגודנו והוא יגוד עקב. הכא, אתדבק דרום באשא, ימינא בשמאלא.

חלופי גרסאות
כ עמיה ל בוא מ דכתיב.

מסרת הזהר
ט) (שמות ט"ו) לך מ"א צ"ה. ז"ח ע"ד ש"ב. ט)
(דברים ל"ג) ויצא ג' צ"ה. צ) (יחזקאל א') כ"א מ"ה צ"א
ז"ח ל"ב ט"ב ש"צ. ק) (בראשית מ"ט) ויחי ר"ל צ"ו.

הסולם

יודעת — והשבות אל לבבך

מאמר

השמאל מענישם. וכשעושים תשובה, מקרבם הקב"ה בימין שהוא חסד, וחוזרים לקו אמצעי. אבל האומות שורשם בקו שמאל. ומשם חיותם, וכשנלקים, הוא בהתגברות הימין על השמאל שלהם. וכשמתקרבים, מרפאים את שורשם שהוא קו שמאל. וע"כ נקרא המתקרב מהם, בשם גר צדק, שהוא שם השכינה כשמתוקנת מצד שמאל.

צג) ת"ח יהודה אתי וכר': בוא וראה, יהודה בא מצד שמאל, כי יהודה ה"ם מלכות ומלכות באה מצד שמאל. והתדבק בימין, כדי לנצח עמים ולשבור כחם, כי אם לא היה מתדבק בימין לא היה משבר את כחם. ואם תאמר, למה התדבק בימין, והרי השמאל מעורר דינים בעולם. ולמה לא הספיק לו השמאל לשבר כחם של העמים.

צה) בגין כך יהודה וכר': משום זה, יהודה שהוא מצד שמאל התדבק בימין כדי להכניע העמים, ונסיעותיו הם לימין הדגלים. ואלו השבטים שעמו, התחברו כולם לימין: יששכר שעמל בתורה, שהיא ימין, שכתוב, מ'מיננו אש דת למו. וכן זבולון, שהוא תומך התורה שהיא ימין. כש"א שוק הימין. כי שוק הימין תומך צד הימין שבגוף. וע"כ נקשר יהודה מצד זה ומצד זה דהיינו משמאל ומימין, צפון שהוא שמאל, במים שהם ימין.

צד) אלא רזא דא וכר': ומשיב, אלא זה סוד. בשעה שהקב"ה דן את ישראל, אינו דן אותם אלא מצד שמאל, כדי שידחה אותם בשמאל ומקרבם בימין. אבל לשאר עמים, דוחה אותם בימין, ומקרב אותם בשמאל וסימנך גר צדק, היינו כשאחד מהם נתקרב לקדושה ונתגייר, נקרא בשם גר צדק, שצדק הוא שם המלכות מצד שמאל שבה. הרי שמקרבם בשמאל. ומפרש, דוחה אותם מימין, הוא כמ"ש ימינך ה' נאדרי בכח, ימינך ה' תרעץ אויב.

צו) ראובן דחטא וכר': ראובן שחטא לאביו, שרה בימין, שהיא חסד, ומחמת החטא, התקשר בשמאל והתדבק בו, וע"כ אלו הנמצאים עמו בדגלו, הם שמאל, שמעון שהוא שמאלי

מקרב אותם בשמאל, הוא כמו שאמרנו, שהמתקרב מהם נקרא גר צדק, שהוא שמאל. פירוש, כי ישראל נמשכים מקו אמצעי, וכשחוטאים ומגבירים השמאל על הימין, אז

צו) וע"ד הא דאמרן והשבות אל לבבך, לאכללא לון כחדא, שמאלא בימינא. כדין תדע (ו) כי ה' הוא האלהים. א"ר אבא ודאי הכי הוא, והשתא ידיעא, הוא אהרן ומשה, הוא משה ואהרן, רוחא במיא, ומיא ברוחא, למהוי חד. וע"ד כתיב הוא.

צח) ר' אבא פתח ואמר, (ו) ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך. כהאי גוונא הכא אתרמיז יחודא קדישא, ואזהרה הוא לבר נש, ליחדא שמא קדישא כדקא יאות, ברחימו עלאה. בכל לבבך: דא ימינא נ ושמאלא דאקרי יצר טוב ויצר רע. ובכל נפשך: דא נפש דוד, דאתיהיבת בינייהו. ובכל מאדך לאכללא לון לעילא באתר דלית ביה שעורא. הכא הוא יחודא שלים למרחם ליה לקביה כדקא יאות.

צט) תו, ובכל מאדך: דא יעקב, דאיהו אחיד לכל סטרין, וכלא הוא יחודא שלים כדקא יאות, בגיני כך, הוא אהרן ומשה הוא משה ואהרן, כלא הוא חד בלא פרודא.

ק) כי ידבר אליכם פרעה לאמר. רבי יהודה פתח (ו) ואמר, (ח) מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתיה. (ב) וכתבי, (א) חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך. תא חזי, דוד איהו מלכא דישראל, ואצטריך למידן עמא, לדברא לון

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

(ו) (דברים ד') לעיל אות ג"ח. (ז) (דברים ד') חולדות כ"ז צ"ב. ז"ח ע"ח ט"ג ש"ב. (ח) ח"ב כת. א) (תהלים קי"ט) (ב) (תהלים קי"ט) לך צ"ה צ"א.

נ מוסיף קדישא. ט ל"ג ואמר. ע ל"ג מן וכתוב עד ת"ת

הסולם

מאמר

ויחזת — והשבות אל לבבך

פירוש. כשהאדם עובד אל הקביה בשני היצרים, שגם במדות רעות שביצר הרע עובד ועושה נחת רוח ליוצרו, נמצאים מתיחדים הימין והשמאל שלמעלה שהם חסד, וגבורה, בסויה ה' הוא האלקים (כנ"ל אות צ') ואז משלים המלכות הנקראת נפש דוד, כי ניתנה ביניהם, שז"ס ובכל נפשך, וגם מעלה החסד וגבורה שלמעלה אל הג"ר, ולכך נאמר ובכל מאדך. כי מאד, משמעותו שאין לו שיעור, דהיינו הג"ר, שאין בהם השגה.

צט) תו, ובכל מאדך וכ"ו: עד ישר לפדש, ובכל מאדך, זה יעקב, דהיינו ד"א, שהוא אווח לכל הצדדים לימין ולשמאל, מטעם היותו קו אמצעי. ופירוש הכתוב הוא, אם תאהב את הקביה בשני יצריך כנ"ל, תשלים את נפש דוד, ותשלים את ד"א, שנק' יעקב, והכל הוא יחוד השלם כראוי. משום זה אומר הכתוב, הוא אהרן ומשה, הוא משה ואהרן כי הכל הוא אחד, שהתייחדו זה בזה, בלי הפרש ביניהם.

מאמר קח את מטך — יהי לתנין

ק) כי ידבר אליכם וגו' יהי לתנין: ר' יהודה פתח, ואמר, מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתיה. וכתוב, חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך. בוא וראה, דוד הוא

מצד החיה שיש לה פני שור, דהיינו גבורה, שכתוב, פני שור מהשמאל. גד, הוא שוק השמאל, דהיינו הוד, שכתוב, גד גדוד יגודנו והוא יגוד עקב, אשר יגוד היא פעולת השמאל, ועקב, היינו שוק.

צו) וע"ד הא דאמרן וכ"ו: ועל כן זה שאמרנו (לעיל אות צ') והשבות אל לבבך, הוא לכלול אותם, ביחד, השמאל והימין, ואז תדע כי ה' הוא האלקים. אמר ר' אבא, ודאי כן הוא. ועתה מובן מה שנאמר, הוא אהרן ומשה, הוא משה ואהרן, שהוא ללמד שהרות, שהוא ת"ת, התחבר במים, שהוא חסד, והמים, שהם חסד, התחברו ברות, שהוא ת"ת, להיות אחד. וע"כ כתוב הוא.

צח) ר' אבא פתח וכ"ו: ר"א פתח ואמר, ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך, כעין זה, שאמרנו ביחוד ימין ושמאל, גם כאן נרמז יחוד הקדוש, ואזהרה הוא לאדם ליחד את השם הקדוש כראוי, באהבה עליונה. בכל לבבך: היינו בשני יצריך, זהו ימין ושמאל שנקרא יצר הטוב ויצר הרע. ובכל נפשך, זהו נפש דוד שניתנה ביניהם. ובכל מאדך, היינו לכלול אותם, הימין והשמאל, למעלה, במקום שאין בו שיעור. (דס"ו דף כ"ו ע"א)

לישראל, ע כרעיא דמדבר עאניה 9 דלא יסטון מאורחא דקשוט. הא בלילה כתיב, חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך. ואיהו אתעסק באורייתא ובתושבחן דקודשא בריך הוא, עד דאתי צפרא.

קא) ואיהו אתער צפרא, כמה דכתיב, א עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר. כד אתי יממא, אמר האי קרא, מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי. מאי כל היום היא שיחתי. אלא, מכאן אוליפנא, דכל מאן דישתדל באורייתא, לאשלמא דינא על בורייה, כאילו קיים אורייתא 3 כלא. בגימ, כל היום היא שיחתי.

קב) תא חזי, ביומא, אשתדל באורייתא, לאשלמא דינין. בליליא, אשתדל בשירין ותושבחן, עד דאתי יממא. מיט. כל יומא אתעסק לאשלמא דינין, בגין לאכללא שמאלא בימינא. בליליא, בגין לאכללא דרגא דליליא ביממא.

קג) ותא חזי, ביומי דדוד מלכא, הוה מקרב כל אינון ד חיתו שדי, לגבי ימא. כיון דאתא שלמה, נפק ימא 4 ואתמלי, ואשקי להו. הי מגייהו אתשקיין בקדמיתא. הא אוקמיה. אלין תנייניא רברבין עלאין, דכתיב בהו, וכלאו את המים בימים קד) איר * אלעזר, בסטרא ימינא עלאה, נפקין תליסר 5 מבוועין עלאין, נהרין עמיקין, אלין סלקין, ואלין נחתין, עייל כל חד בחבריה. חד אפיק רישיה, ואעיל

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

א (תהלים נ"ו) לך גיה צ"ב. ד (תהלים ק"ד) ב"א רמ"ט 9 ליג ולא יסטון מאורחא דקשוט. צ סלה. ק ואתמלי צ"ב. ה (בראשית א') ח"ב צד : ח"ג מ. מד :

דרך אמת ט כרועה שמנהיג צאנו. 9 מעינות

חצות לילה — ויממא

הסולם

מאמר

עסק בתשבחות שהם חסדים, כדי לכלול מדדגת הלילה שהוא דין, ביום, שהוא חסד.

קג) ותא חזי, ביומא וכר : ובוא וראה בימי דוד המלך היה מקרב כל אלו חיתו שדי, שהם דרי ג' עולמות בי"ע, אל הים שהוא המלכות. כיון שבא שלמה, והנוקבא היתה בימיו במילואה, יצא הים שהוא הנוקבא ונתמלא, דהיינו שעלתה לאר"א עלאין, ששם תכלית המילוא שלה, והשקתה אותם. כי אז עלו כל בני בי"ע לאצילות וקבלו שפעס מן הים שואל, איזה מהם נשקה תחלה, ומשיב, כבו בארוה, שהם התנינים הגדולים העליונים שכתוב בהם ומלאו את המים בימים, שהם מטטרון וסנדלפון דבריאה שהם עליונים על שאר דרי בי"ע.

מאמר תגינא רביץ בין יארין

קד) איר אלעזר וכר : ר יהודה מביא כאן דברי ר' אלעזר, לתק בין התנינים הגדולים דקדושה, לבין התנין הגדול דקליפה, שבזה נפתח הכתוב הנ"ל, כי ידבר אליכם פרעה וגו' ואמרת אל אהרן קח את מטך והשלך לפני

הוא מלך ישראל, וצריך לרוח העם, להנהיג את ישראל כרועה המנהיג את צאנו, שלא יסור מדרך האמת. הנה בלילה כתוב, חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך. והוא עסק בתורה ובתשבחות להסביה עד שבא תבוקר.

קא) ואיהו אתער צפרא וכר : והוא העיר השחר, כמו שכתוב, עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר. וכשבא היום, אמר מקרא הזה, מה אהבתי תורתך כל היום הוא שיחתי. שואל, מהו כל היום היא שיחתי. ומשיב, מכאן למדנה, שכל מי שעוסק בתורה להשלים את הדין על ברורו, הוא כאלו קיים את התורה כולה, ומשום זה אומה"כ, כל היום היא שיחתי. כי עסק בברור הדין.

קב) תא חזי ביומא וכר : בוא וראה, ביום עסק בתורה להשלים דינים, ובלילה עסק בשירות ותשבחות עד שבא היום, מהו הטעם. הוא, כי כל היום עסק להשלים ולברר דינים, שהם בחינת שמאל, כדי לכלול השמאל בימין, כי יום הוא בחינת ימין, שהוא חסד. בלילה

ליה בתרין גופין, חד ר גופא דנהרא נטיל מימין לעילא, אפריש לתתא אלף יאורין, נפקין לארבע סטרין.

קה) מאינון נהרין מבויעין תליסר, מתפרשן תליסר יאורין, עאלין ונטלי מיא, ארבע מאה ותשעין ותשעה יאורין ופלגא, מסטרא דא. וארבע מאה ותשעין

חלופי גרסאות ר גופין. ש זנקטין ; ונטלין.

תנינא רביז בין יאורין

הסולם

מאמר

קה) מאינון נהרין מבויעין וכר: מאלו י"ג נהרות שמשמאל, והמבויעים שבימין, הנ"ל, יוצאים שלשה עשר יאורים שהם אורות השמאל, נכנסים אליהם ולוקחים מים תצ"ט ומחצה, מצד זה, מימין, ותצ"ט ומחצה מצד זה משמאל. נשאר מחצה מכאן ומחצה מכאן, ונעשות שתי המחצות אחת, זו נכנסת בין אלו היאורים, ונעשתה נחש.

פירוש. אלו י"ג יאורים הנמשכים מי"ג נהרין מבויעין, אינם מקליפות. שהרי עודם במספר י"ג הכולל את קו האמצעי, אבל הם שורשי הקליפות, כלומר, שמהם יונקים הקליפות, שאינם חפצים בקו אמצעי, הממעט את קו השמאל שלא ישפיע ממעלה למטה, וע"כ אומר ונטלי מיא תצ"ט יאורין ופלגא וכר, שהקליפות המקבלים דק מב' הקוין ימין ושמאל, ולא מקו אמצעי, לוקחים מעצמם מים, דהיינו השפע, מי"ג היאורים, אמנם היאורים אינם משפיעים להם, להיותם עוד בקדושה, אלא שהם בחי' אמצעים בין הקדושה ובין הקליפות, וע"כ אינם רוצים להשפיע אל הטומאה, אלא שהקליפות ממש"כ"ים מעצמם, מב' קוין ימין ושמאל שבי"ג יאורים, ה' ספירות שה"ס ה' מאות מקו ימין וה' ספירות שה"ס ה' מאות מקו שמאל, דהיינו גם מחזה ולמטה, אלא שחסר להם חצי ספירה מכל קו, כי ספירה האחרונה שהיא הוד, והיא מלכות, כי חג"ת נ"ה, הם בחינת כח"ב תר"מ, (כנ"ל בהקט"ז דף י"א במראות הטולס ד"ה ומה) אין לה מאה ספירות, כי בחינת עצמה, שה"ס מלכות דמדת הדין חסרה משם, וע"כ אין לה אלא ט"ס ראשונות שהם צ'. ומספירת המלכות יש לה ג"כ ט"ס ראשונות שהם ט'. ומן המלכות של המלכות דמלכות, מוצצים ג"כ את חלק העליון שלה שמחזה ולמעלה, וחלקה התחתון שמחזה ולמטה חסרה בהכרח, כי היא תמצית הנקודה דמדת הדין עבה שלא נמתקה בבניה, והיא בבחינת המלכות דצמצום א', שאינה ראויה לקבל אור, ובכל מקום שהיא מתגלה היא דוחה כל האורות משם (כנ"ל ויצא דף י"ג ד"ה סתרא) וע"כ לא יכלו האלף יאורים

לפני פרעה ויהי לתנין. ואח"כ כתוב, ויעשו גם הם חרטומי מצרים בלהטיהם כן וישליכו איש מטהו ויהיו לתנינים וגו'. ובדברי ר' אלעזר מתבאר ההפרש שבין תנין דקדושה של מטה אהרן, לבין התנין דחרטומים.

אר' אלעזר בסטרא וכר: אר"א בצד ימין העליון, דהיינו מקו ימין של הבינה, יוצאים י"ג מעינות עליונים ונהרות עמוקים. שה"ס כסא העליון שהיא בינה, וד' רגלי הכסא שהם חגת"ס דז"א, שכל אחד מהם כולל חג"ת, והם י"ב, ועצם הבינה שעליהם, שה"ס הכסא, הוא י"ג, והם נחלקים לב' קוין ימין ושמאל, כי גם הת"ת נחלק לימין ושמאל, שהם חסד וגבורה, הימניים נקראים מבויעין, והשמאלים נהרין, אלו עולים היינו השייכים לשמאל, שהם מאירים ממטה למעלה, ואלו יורדים, היינו השייכים לימין, שהם מאירים ממעלה למטה. (כנ"ל ב"א דף ס' ד"ה מחלוקת) ונכנס כל אחד בחבירו, כלומר שכלולים זה בזה, כי אחוה, שהוא קו אמצעי, מוציא דהיינו שממעט ראשו, דקו שמאל הנקרא נהרא, ומביאו בשני גופים, הנקראים מבעא ונהרא, כי ע"י מסך דחירק של קו אמצעי, מתמעט הראש דקו שמאל ואח"כ נכללים זה בזה, והראש, דהיינו הוי"ק דג"ר, מתגלה מבין שניהם. (כנ"ל חיי שרה דף ד' ד"ה פירוש). גוף אחד מבחינת נהרא שהוא שמאל וחכמה, לוקח מהחסדים שבימין למעלה, ומוציא למטה לתחתונים, אלף יאורים היוצאים לארבעה צדדים, שהם חג"ת ומלכות, שבכל אחד מהם ר"נ יאורים. ביאור הדברים. יאורים, פרושם, ספירות המשפיעים הארת החכמה משמאל הבינה, שהם ה' ספירות חג"ת נ"ה שלה, שכל אחת היא מאה והם חמש מאות ובהיות השמאל נכלל בימין אינו משפיע דק מחזה ולמעלה (כנ"ל ב"א דף ס' ד"ה מחלוקת) שהם ב' ספירות ומחצה, חסד וגבורה וחצי ת"ת עד החזה, שהם מאתים וחמשים, דהיינו ר"נ לכל צד מארבע רוחות, וד' צעמים ר"נ, הם אלף יאורים. והם אלף יאורים שמצד הקדושה, והמדדנות השטות באלו אלף יאורים, הם נקראים תנינים קדושים.

(דמ"י דף כ"ז ע"ב)

לקבל

ותשעה יאורין ופלגא, מסטרא דא בשמאלא. אשתאר פלגא מכאן, ופלגא מכאן, ואתעביד חד. דא עאיל בין יאורין, ואתעביד חויה.

קו) רישא: סומקא כורדא. קשקשוי: תקיפין כפרזלא. גדפוי: גדפין שטאן ואתפרשן לכל אינון יאורין. כד סליק ת זנביה, מחי ובטש לשאר נונין, לית מאן דיקום קמיה.

קז) פומיה: מלהטא אשא. ט כד נטיל בכל אינון יאורין, מזדעזען שאר תנינייא, וערקין ועאלין בימא. חד לשבעין שנין רביץ א לסדרא דא. וחד לשבעין שנין רביץ ב לסדרא דא. אלף יאורין ג חסר חד אתמליין מניה. דא תנינא, רביץ בין אינון יאורין.

קח) כד נטיל נפק חד קו ד פסותא דאשא בקליפין, כלהו קיימין ה וזעפין בזעפוי,

דרך אמר

חלופי גרסאות

ז) כשנוסע לעשות פעולה בעולם. ק) שלהבת אש והוא פיסת יד ששלהבת זו הוא כמין פיסת יד של אש ומתפשט בקליפות ומהם מתעוררים כולם לפעול דין בעולם. ח לגביה. א לסטרא. ב לסטרא. ג ליג חסר חד. ד רסותא. ה וזקפין טעפוי.

מאמר

הסולם

תנינא רביץ בין יאורין

יאורים שבימין, ומשלים את המחצה החסרה שבימין. ואחת לשבעים שנה, הוא רובץ בסדר הזה, דהיינו בתצ"ט ופלגא יאורים שבשמאל, ומשלים את המחצה החסרה שבשמאל. כי התנין נבנה מבי מחצות האלו החסרים בהם (כנ"ל באות ק"ה) ונמצא, כי אלף היאורים החסרים אחד נתמלאו ממנו, כלומר שנשלמו על ידו. תנין הזה, דובץ בתוך יאוריו. ואינו שוחה בהם. כי הרובץ אינו עושה פעולה ואינו ממשיך החכמה ממעלה למטה, מה שאין כן השוחה, הוא עושה פעולה והמשכה ממעלה למטה, ומתגלה משום זה, מדת הדין שבו, כנ"ל, וכמ"ש לפנינו, שהיא פוגם אותם, ומ"ש אחת לעי שנה, הוא, כי שבעים שנה נמשכות מו' מדות תגית נהי"מ, שכל אחת מהן כלולה מעשר מעשר. ומתחילות מחסד ומסתיימות במלכות, כי המדובר הוא בכלים, שבהם העליונים נגדלים תחילה (כנ"ל בהקס"ז דף כ"ו ד"ה ואין) ואחת לשבעים שנה, היינו שנה אחדונה, שהיא מלכות דמלכות של התנין, שבחינה זו בדיוק, לקח מן היאורים, (כנ"ל אות ק"ה ובסולם שם) וע"כ כשרובץ בהם, חוזר ומשלימם.

לקבל אותה, והם אלף חסר אחד, דהיינו מחצית מלכות המלכות דמלכות שמקו ימין, ומחצית מלכות המלכות דמלכות שמקו שמאל. ומשתי המחצות האלו נעשה הנחש, שהוא טומאה ממש, אמנם אין הכונה שכל הנחש נעשה מהן, אלא שיש לו ג"כ מ"ט"ס ראשונות הממותקות בבינה, והכונה היא, שזוהמא זו שכולו מדת הדין, שממיתה כל הנוגע בה, היא נכללה בנחש הטמא. ונמצאת כזנב שלו, כמ"ש לפנינו. והוא תנין הטמא.

קו) רישא סומקא כורדא וכר: הראש של התנין אדום כורד, שגוון אדום יורה על דינין הנמשכים מבינה. קשקשותיו קשים כברזל, שבחינת מלכות מעצמותה נקראת ברזל (כנ"ל אות מ"ג). שה"ס מדת הדין, כנפיו, הם כנפים השטים, כלומר סנפירים, ובאים לכל אלו יאורים הנ"ל. כשמעלה זנבו, שהוא המלכות שלו, ששם נקודה דמדת הדין כנ"ל, מכה ובוטש לשאר הדגים, אין מי שיעמוד לפניו. כי נקודה זו דמדת הדין, שבזנבו, בכל מקום שנוגעת היא מעוררת שם מדת הדין, שהיא צמצום הא', והאורות מסתלקים משם, כנ"ל בדבור הסמוך.

קז) פומיה מלהטא אשא וכר: פיו של התנין, הוא אש לוהט. כששוחה בכל אלו היאורים, דהיינו כשממשיך החכמה ממעלה למטה, כמו היאורים, מזדעזעים שאר הדגים, דהיינו המדרגות, אשר שם, מפחד שלא יגלה את נקודה דמדת הדין שבהם, ובורחים משם אל הים. שהוא המלכות דקדושה. אחת לשבעים שנה, הוא רובץ בסדר זה, דהיינו בתצ"ט ופלגא

קח) כד נטיל, נפק וכר: אבל כשהוא שוחה בהם, יוצא לשון אש אחת בקליפות דהיינו שנגלה הנקודה דמה"ד שבו, ואז, היאורים כולם עומדים חופפים בזעף, דהיינו שמרוזמים גליהם למעלה ויורדים למטה, המכונה במליצה, זעף. מתערביפ אלו היאורים זה בזה ומקבלים צבע תכלת הנוטה לשחור. שהוא גוון המלכות. ובלגלים נוסעים למעלה זה

מתערבין אינון יאורין , לעין תכלא אוכמא. וגלגלין נטלין לארבע סטרי , דעלמא. זקיף זנביה, מחי לעילא, מחי לתתא, כלא ערקין קמיה.
 קט) עד n דלסטור צפון, קם s חד שלהובא דאשא, וכרוזא קוי, n אזדקפור סבתין. אתבדרו לדי זויין. הא אתער מאן דשוי . קולא, על אנפוי כ דתנינא, כמה דאתמר. n ונתתי חחים בלחייך וגר. כדין כלהו אתבדרון. ונקטין ליה לתנינא, ונקבי אנפוי בסטר עלעוי, ועאלין ליה לנוקבא דתהומא רבא, עד דאתבר חיליה, כדין אהדרו ליה : לנהרוי.

מסרת הזהר

(ו יחוקאל כ"ט).

חלוסי גרסאות

ו העין. ז עלמא. ח דסטרי. ט ל"ג חה. י כ"ג הסולם ; קדלא ; קלא ; קלאא ; קלאא כ דתנינא. ל לנתרוי.

דרך אמת n הזקיפו עצמכם סבתין שהוא לילית וכתותיה כי יש שתי לילית והנה לילית הראשונה כלתו של סמאל נקרא סבתא ר"ל זקנה כנגד לילית השניה זעירתא שבה משתמש אשנודאי ויוצא הכרוז שיהיו מתפשטים מהעולם לדי רוחות ושלא תפעלנה לילית סבתא עם כתותיה שום פעולה בעולם שהרי נתעורר שסשים קולר על לחיו של נחש ההוא ומורידו לתהום רבה שלא ישלטו בעולם.

מאמר

הסולם

תנינא תכיץ בין יאורין

בארבע רוחות העולם, דהיינו גלגלי מרכבא דקדושה הממשיכים ג"ר ע"י נסיעתם (כנ"ל שמות דף י"ב ד"ה מתניתין) והתנין זוקף זנבו ומכה למעלה בגלגלים, שפוגם אותם, ומכה למטה ביאורים, כולם בודחים ממנו.

קט) עד דלסטור צפון וכר : עד שלצד צפון קם שלהבת של אש אחת, דהיינו שנגלו דינין דבינה ע"י עלית המלכות אליה, והכרח קורא, התיצבו אגודות, והתפורו לדי זויות, כי ניעור מי שישים מוקש על פניו של התנין, כמו שנאמר, ונתתי חחים בלחייך וגר, שזה נאמר על התנין הרובץ בתוך יאוריו, ע"ש. אז מתפורים כל האגודות, ולוקחים את התנין ונוקבים פניו בצד לחייו, ומכניסים אותו לנוקבא דתהומא רבא, שהיא בינה דקליפות, עד שנשבר כחו אז מחזירים אותו לנהרותיו. סבתין פירושו אגודות כמו צבתין, מלשון הכתוב, תשולו לה מן הצבתים. (רות ב') קדלא הוא ט"ס, וצ"ל קולא, כי תרגומו, של, שלחנם לפניהם לפת, הוא לקולא. דהיינו פח ומוקש. (תהלים ס"ט כ"ג) ביאור הדברים. כי בעת שהתנין בא לאחת מע' שנותיו שלו, שהיא המלכות שבמלכות שלו, אז שולט זנבו, שהיא נקודת המלכות הבלתי ממותקת בבינה, ואז הוא מכה בו למעלה בקדושה למטה, כנ"ל בדבור הסמוך. אז צדיכים לשים את התנין במלכות, בסוד הכתוב, ונתתי את חחים בלחייך. והוא כי אז חודרת המלכות לבינה, והבינה באה לקטנות, ואז כל המדרגות הנמשכות ממנה חוזרים

לקטנות, מחמת הדינים שבבינה. זה אמרו, עד דלסטור צפון קם חד שלהובא דאשא, דהיינו שעלו הדינין דמלכות אל הבינה, והנה בעת שיש ג"ר במדרגות, נבחן שכל מדרגה ומדרגה יש בה אגודה של שלשה קוין (כנ"ל באות ק"ד) חד אפיק רישיה ואעיל ליה בין תרין גופין. וכשחוזרות לקטנות, נבחן שנתפורו האגודות. וז"ש אזדקפו סבתין אתבדרו לדי זוין, דהיינו שיחזרו לקטנות, משום, דהא אתער, מאן דשוי קולא על אנפוי דתנינא, ומהו המוקש שמשמים על פניו, ז"ש, ונקטין ליה לתנינא ונקבי אנפוי שבסטור לחייו, כי עושים בו נקב בבחינת הפנים שלו ששם היא בינה שלו (כנ"ל באות קט"ו) דישיה סומקא כורדא, ע"ש, ושולטים בו גם דינים דבינה, וחוזר לקטנות ואז ועאלין ליה לנוקבא דתהומא רבא, דהיינו לבינה דקליפה הנאותה בקטנות הבינה, עד דאתבר חיליה. כלומר עד שנשבר כח הזנב שלו, ואינו יכול עוד לפגום בזנבו. והוא מטעם שהקליפות נמשכות לפגום מה שהוא יותר למעלה, וכיון שהתנין הוא בנוקבא דתהומא רבא, ששם פתח הבינה, מסוד המלכות הממותקת שמה, כבר אובר כחו שבזנב, שפוגם דק בחינת ז"ת בלבה, וע"כ נשבר כח התנין ואינו יכול עוד להזיק בזנבו. וזה נבחן למוקש כלפי התנין, כי מחמת שהושיטו לו דינין דבינה, אבד את דינין דמלכות, ואז מורידים שוב את המלכות, שעלתה לבינה, אל

קי) חד לשבעין שנין עבדין ליה כדין, בגין ^ט דלא יטשטש אתרין דרקייעין וסמכייהו. ^ס ועלייהו כלא אודן, ^ז ומברכאן ואמריין, ^ח בואו נשתחוו ונכרעה נברכה לפני ה' עושנו.

קיא) תנייניא ^ט עלאין לעילא קיימין אינון דמתברכאן, כמד"א ^מ ויברך אותם אלהים. אלין שלטין על כל שאר נוגין, דכתיב ומלאו את המים בימים. ועל דא כתיב, ^ס מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית.

תוספתא

קיב) ^י אשכול הכופר דודי לי. אשכול: דא אימא עלאה. מה אשכול ^י מתקשט בכמה עלין בכמה זמורות לישראל דאכלין ליה, הכי שכינתא עלאה, מתקשטת בכמה קשוטין דשמנה כלים, מכמה קרבנין, מכמה מיני תכשיטין

חלופי גרסאות
^ט ועליה ^ז ומתברכין. ^ס עלאין.

מסרת הזהר
 (תהלים צ"ה) ויחי ע"י צ"ה. ^ח (בראשית א')
 לעיל אהו ק"ג. ^ט (תהלים ק"ד) תולדות ב' צ"ג
 (שה"ש א') ^י

דרך אמת ^ט שלא יחרטו יחריבו. ^ת תקונים דף צ

תנינא רביץ בין יאוריין

הסולם

מאמר

והתנין אינו יכול עוד להזיק, כנ"ל, נמצא, שעל כריעה והשתחוויה הזו, דהיינו על חזרתם לוי"ק בלי ראש, כדי להשים מוקש בפניו של התנין, כל המדרגות שמחים, ומודים לה' ואומרים, בואו נשתחוו ונכרעה וגו', כי עיי' ניצלו מן התנין, והנה נתבאר היטב התנין דקליפות, שהי' חזרת מטה החרטומים להיות תנין. אבל מטה אהרן שנעשה לתנין, הוא תנין דקדושה, הנמשך ממבועים עלאין ונהרין עמיקין, הנ"ל. הנמצאים בסוד אלף יאוריין דנפקין לארבע סטריין. (כנ"ל אות ק"ד)

קיא) תנייניא עלאין לעילא וכ"י:
 אבל התנינים העליונים העומדים למעלה בקדושה שהם לוי'תן ובת זוגה, הם שנתברכו, כמש"א ויברך אותם אלקים. אלו שולטים על כל שאר הדגים, שהם המורגור הנמצאות ב'יאורים, שכתוב, ומלאו את המים בימים. ועל זה כתוב, מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית.

מאמר לה' החרב המתהפכת

קיב) אשכול הכפר דודי ל': אשכול, הוא אמא עלאה, דהיינו בינה. מה אשכול. בכמה עלים בכמה זמורות, מתקשט לישראל שאוכלים אותו, כך השכינה העליונה, שהיא בינה, מתקשטת, שמעלית מ"ן לחכמה. בכמה עדיים, של שמונה כלים, שהם ד' אותיות הויה וד' אותיות אדני שהם זי"ן. מכמה קרבנות, שישראל מקריבים, מכמה מיני תכשיטים

דכפרה

מקומה, וחזרת הבינה לגדלותה וכן כל המדרגות הנמשכות ממנה עד האלף יאורים חסר אחד ששם רובץ התנין, וכ"י, אהדרו ליה לנהרין, דהיינו שחזר לרבוץ בתוך יאוריו.

קי) חד לשבעין שנין וכ"י: אחת לשבעים שנה, עושים לו כן, כי כשבא לסוף שבעים י"נה שהיא מלכות דמלכות שלו, נמצא חזר ומתעורר כח הדין שבזנב שלו, כנ"ל. כדי שלא יקלקל המקומות של הרקיעים ועמודיהם, כלומר שלא יקלקל בנקודת הדין שלו את המיתוק של המקומות, שהם המלכיות הממותקות בבינה, שממיתוק זה יוצאים הרקיעים שהי' המס' ס דצמצום ב', ועמודיהם, שהי' הנהי' הנמשכים מהרקיעים האלו. ועליהם כולם מודים ומשבחים, בואו נשתחוו ונכרעה נברכה לפני ה' עושינו.

פירוש. כי חזרת המדרגה מג"ד לוי"ק מכוונה כריעה והשתחוויה, וודאי שאין מדרגה שתשבח על חזרתה לוי"ק, אמנם בעת שמתגברים הדינים דמדת הדין שבתנין, הפוגם למדרגות של מעלה ושל מטה ואין מי שיעמוד לפניו. נמצא, כשמשמים לו המוקש בפניו, עיי' חזרת הבינה וכל המדרגות לבחינות קטנות, כנ"ל שעיי' באה תנין לנוקבא דתהומא רבא, ואובר שם הדינין דמלכות המלכות שלו הבלתי ממותקת, שבוה נשבר כחו של התנין, ואח"כ חזרת הבינה וכל המדרגות לגדלותם,

(תנ"י דף כ"ז ע"ב)

דכפרה לבנהא, ואיהי קמת בהון קמי מלכא, ומיד ה וראיתיה לזכור ברית עולם. ויהיבת ע לן שאילתין דילה, באלין ברכאן דתקינן רבנן בצלותא, למשאל קמי מלכא.

קיג) בההוא זמנא, כל דינין דשכינתא תתאה, דאיהי הוייה אדניי, מתהפכן לרחמי, כגוונא דא יודי, לקיים ה אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו, יודי. אם יאדימו כתולע. דודיי. כצמר יהיו, יודי. ו כל דינין דדא. מתלבנין ז משכינתא עלאה.

קיד) ואיהי שכינתא דודיי, ה להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים. ואוקמוה רבנן, דמהפכא זמנין רחמי, זמנין דינא ה פעמים אנשים, פעמים נשים. זמנין דינא, כגוונא דא דודיי. זמנין רחמי, כגוונא דא יודי. דהא איהו מסטרא דאילנא דחיי, כל דינין מתהפכין לרחמי. ומסטרא דעץ הדעת טוב ורע, כל רחמי מתהפכין לדינא, למידן בהו לאינון דעברי על פתגמי אורייתא. קטו) ועץ דא בעלמא דאתי, ה דאיהו בינה, כל שמהן דדינא מתהפכין בה

חלופי גרסאות

ע לון שאלתין דלהון. פ בכל דינין דא. ז בשכינתא. ק דאיהי.

מסורת הוהר

כ (בראשית ט) נח ק"א צ"ב. ל (ישעיה א ג) ז ב"ב ע"ו צ"א.

דרך אמת א] בראשית נ"ג ע"ב.

להט החרב המתהפכת

הסולם

מאמר

לרחמים. ומצד עץ הדעת טורי, דהיינו השכינה שאינה מחוברת עם עץ החיים. כל הרחמים שבה מתהפכים לדין. לדון בהם לאותם העוברים על דברי תורה.

דכפרה לבניה, והיא עומדת בהם לפני המלך, שהוא חכמה, מיד, וראיתיה לזכור ברית עולם. דהיינו שמדודוג עמה. והבינה נותנת לנו מהבקשות שלה, ששאלה מחכמה בעדינו, עיי, אלו הבדכות שתקנו רבנן בתפלה, לבקש לפני המלך.

ביאור הדברים. כשהמלכות בקטנות, שהיא דין, נבחן חוזה עם ז"א בשם הוה"י אדניי, כי הוה"י הוא הוייה למפרע המאירה ממטה למעלה, דהיינו יוד בתחילה למטה, ואח"כ למעלה ממנה, ה ראשונה, ואח"כ למעלה ממנה ו למעלה בראש עומדת ה אחרונה. זה מורה שז"א הוא ר"ק בלי ראש, ומשפיע דינים לשם אדניי, שהיא המלכות גם נקרא אור ה"ק דז"א שמשפיע ממטה למעלה, בשם אור נקבה, דהיינו נשים, וכשמזדווגת עם ז"א דגדלות, שעלה לבינה, נבחן החוזה בשם י"ה ר"ה אדניי. כי הוייה ביושר מורה שמשפיע ביושר ממעלה למטה, ואז נקרא ז"א בשם עץ חיים. דהיינו שמקבל ג"ר וחיים מן הבינה. ואור זה של ז"א נקרא ג"כ אור זכר, דהיינו זמנין אנשים. ולפיכך נקראת המלכות בשם להט החרב המתהפכת. כי בחטא התחתונים יורדים זרין מן הבינה למטה, ואז החוזה הוא הוה"י אדניי, וכשעושים תשובה, עולים זרין שוב לבינה, וכל הדינים שבה מתהפכים לרחמים, והחוזה הוא הוייה אדניי.

קיג) בההוא זמנא כל וכו': בזמן ההוא דחוזג חריב הג"ל, כל הדינים של השכינה התחתונה, שהיא המלכות, שהיא הוה"י אדני, מתהפכים לרחמים כעין זה, י"ה ר"ה, לקיים א"כ יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו, דהיינו י"ה ר"ה. אם יאדימו כתולע, שהוא הוה"י, כצמר יהיו שהוא י"ה ר"ה. כל הדינים של זו, דהיינו של המלכות, מתלבנים מהשכינה העליונה, שהיא בינה.

קיד) ואיהי שכינתא דודיי וכו': והשכינה שהיא הוה"י, היא להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים, ובארה רבנן, שעי"כ נקראת להט החרב המתהפכת, משוט שמתהפכת פעמים לרחמים ופעמים לדין פעמים לאנשים ופעמים לנשים. פעמים לדין כעין זה הוה"י, פעמים לרחמים כעין זה י"ה ר"ה. כי היא מצד עץ החיים, כלומר, אם השכינה מתחברת עם עץ החיים, שהוא ז"א שעלה לבינה, כל הדינים שבה מתהפכים

קטו) ועץ דא, בעלמא וכו': ועץ החיים

ו רחמי, ובגין דא אוקמה רבנן, לא כהעולם הזה העולם הבא. ובגין דא, בינה, איהי להט החרב המתהפכת, דמתהפכת מדינא לרחמי לצדיקים, למיהב לון אגרא בעלמא דאתי. מלכות, להט החרב המתהפכת, מרחמי לדינא. למידן בה לרשיעיא .) בעלמא דין.

קטז) אבל מעץ הדעת טוב ורע, דאיהו כגוונא ׀ דמטה, זמנין דמהפכין הנשים

חלופי גרסאות ר לדינא ; לרחמי. ׀ דמטי.

מאמר

הסולם

להט החרב המתהפכת

התהפכות, או מרחמים לדין ומדין לרחמים או מטוב לרע ומרע לטוב. כי מתחילה הם מתהפכים על האדם, מרחמים דבינה לדין דשמאל, דהיינו קפאון האורות כולם. שהוא כדי לדון את הרשעים הנמשכים אחרי המוחין האלו, ואו הזוג העליון הוא בסוד הוה"ל אדנ"ל כנ"ל. ואם מאריכים בחטאם ואינם חוזרים בתשובה, מתהפכים עוד מטוב לרע, דהיינו שמתגלה בהם מלכות דמדת הדין שהיתה גנוזה בהם, שהוא רע, והאורות מסתלקים מהם כנ"ל. בסוד לא זכי הא רע, (כנ"ל בהקטה"ז דף צ"ט ד"ה ב' תרין, ובדף קצ"א ד"ה וזי עש"ה) זה נבחן שהאנשים ונשים הללו, שהיה בהם תקון הגניזה, נתהפכו עתה לשדים ושדות, שאין בהם תקון הגניזה. כי המלכות דמדת הדין שאינה ממותקת נתגלה בהם, כמו בשדים ושדות. וז"ש, זמנין דמהפכין הנשים לשדות ואנשים לשדים. וזה אמרו, ובגין דא, ויגד יעקב לרחל. הגדה ה"ס המשכת מוחין דגדלות שיעקב שה"ס ז"א המשיך מוחין דגדלות אל רחל, שה"ס מלכות, כדי שלא תתחלף לשדה. כי כל עוד שהיא במוחין דקטנות, יש פחד שלא תתהפך לשדה, דהיינו שתקון הגניזה יתקלקל בה. וז"ש, דלית ליה לבר נש לשמשא עם אתתיה עד דמספר עמה, שמא נתחלפה לו בשדה, דהיינו רמו על ז"א, שאינה משפיע אל המלכות בסוד הזווג, מטרם שממשיך לה מוחין דגדלות הנקראים סיפור, בסוד השמים מספרים, וכן נקראים דבור. משום, שכל עוד שהמלכות היא במוחין דקטנות, תוכל להתהפך לשדה, כלומר, שתקון הגניזה יתקלקל בה כמו בשדה. ומקשה לפי"ז איך יכלו החרטומים להפך המטות שלהם לנחשים, מכיון שתקון הגניזה מקולקל בהם ומדת הדין מגולה, אינם ראויים לקבל אפילו בחינת חיים של נחש. ומשיב, שמסטר"א דאינון הפוכן יכלין לאתהפכא, דהיינו מצד התהפכות מטוב לרע ומרע לטוב הנ"ל בעצה"ד, גם המכשפים יכולים להפך לפי שעה את המטות שלהם לנחשים, דהיינו להמשיך

נחשים זה עומד בעולם הבא שהיא בינה, שכל שמות הדין מתהפכים בה לרחמים ומשום זה בארוה רבנן, לא כהעולם הזה, שהיא מלכות, העולם הבא, שהיא בינה. העולם הזה, על בשורות טובות אומר ברוך הטוב ומטיב, ועל בשורות רעות אומר ברוך דיין האמת, לעולם הבא, כולו הטוב ומטיב. שאין שם דין. (פסחים 1.) ומשום זה, בינה, היא להט החרב המתהפכת מדין לרחמים לצדיקים לתת להם שכר בעולם הבא. מלכות, היא להט החרב המתהפכת מרחמים לדין, לדון בהם הרשעים בעולם הזה.

קטז) אבל מעץ הדעת וכי: אבל מעץ הדעת טוב ורע, שהוא כעין המטה הנהפך לנחש. דהיינו שמתהפך לרע מנוש, ולא מרחמים לדין כנ"ל, לפעמים מתהפכות הנשים לשדות, והאנשים לשדים. ומשום זה, ויגד יעקב לרחל, ומשום זה בארו רבנן, שאין לאדם לשמש עם אשתו עד שמשיח עמה, אולי נחלפה אשתו בשידה. משום שהלהט בעץ הדעת טוב ורע מתהפכת מטוב לרע ממש. ואם תאמר, שמכשפי פרעה, שכתוב, ויעשו כן החרטומים בלטיהם, היו מהפכים בלהט שלהם את המטות שלהם לנחשים, איך יכלו לעשות את זה. ומשיב, הם שמצד אלו ההתהפכות, שבעצה"ד טו"ר, הם יכולים להתהפך.

סנימיות הדברים. שדים ושדות, הם חבריות שנבראו בערב שבת בין השמשות ולא נגמרו. (כנ"ל בהקדמת ספר הזוהר דף קצ"א ד"ה וזי עש"ה) וע"כ מגולה בהם מדת הדין הבלתי ממותקת ואין בהם תקון הגניזה כמו במדרגות דקדושה. (כנ"ל בהקטה"ז דף צ"ט ד"ה ב' תרין ע"ש). ולפיכך הם מזיקי עולם, כי בכל מקום שהם מתדבקים, מקלקלים שם תקון הגניזה, ונקודת המלכות דמדת הדין הבלתי ממותקת מתגלה שם, שמסבתה מוכרחים האורות להסתלק, כי כח הצמצום רובץ עליה. (כנ"ל בהקטה"ז דף קצ"א ד"ה וזי).

וכל עוד ששולטים המוחין דקטנות באדם, הוא בבחינת התהפכות תמיד, ויש ב' מיני

לשדות, אנשים לשדים. ובגין דא, ויגד יעקב לרחל. ובגין דא, אוקמוה רבנן. דלית ליה לבר נש לשמשא עם אתתיה, עד דמספר עמה, שמא נתחלפה לו בשידה. בגין דלהט בעץ הדעת טוב ורע, מתהפכת מטוב לרע, ואי תימא דמכשפי פרעה, דכתיב ויעשו כן החרטומים בלטיהם. הוו מהפכין אינון מטות דלהון לנחשין. ומסטרא דאלין הפוכן יכלין לאתהפכא. (עד כאן).

קיו) ואמרת אל אהרן קח את מטך. מאי טעמא מטה אהרן, ולא מטה משה. אלא, ההוא דמשה איהו קדישא יתיר, דאתגליף בגנתא עלאה בשמא קדישא, ולא בעי קודשא בריך הוא לסאבא ליה באינון א חוטרין דחרשיא. ולא עוד, אלא לאכפייא לון לכל אינון דאתיין ב מסטרא דשמאלא, בגין דאהרן אתא מימינא, ושמאלא אתכפייא בימינא.

קיו) רבי חייא שאיל לרבי יוסי, הא גלי קמי קודשא בריך הוא, דאינון חרשין יעבדון תנייניא, מאי גבורתא ד איהו למעבד קמי פרעה תנייניא. ה א"ל, בגין דמתמן הוא שירותא לאלקאה, ומשירותא דתנינא שארי ו שולטניה, כדין, חדו כוליהו חרשי, דהא ריש חכמתא דנחש דילהון הכי הוה. מיד אתהדר ההוא תנינא דאהרן לאעא יבישא, ובלע לון.

קיט) וע"ד תוהו, וידעו דשולטנא עלאה אית בארעא, דאינון חשיבו, דהא ו לתתא, ה בר מנייהו לא אית שלטנא למעבד מידי, כדין, ויבלע מטה אהרן, מטה אהרן דייקא, דאתהדר לאעא ובלע לון.

חלופי גרסאות

ת ובגין. א ל"ג איהו. ב משמאלא ול"ג מסטרא. ג וגלי ול"ג מן ר' חייא עד גלי. ד ל"ג איהו. ה אלא. ו לשולטניה ומשירותא דשולטניה שארי לאלקאה. ז לעילא. ח ל"ג בר.

מסרת הזהר

ט (כראשית כ"ט) ח"א קנב ח"ג רצב : ט לעיל אות ק'. דרך אמת בן ואי תימא הוא כמו ואיבעית אימא ויש כיוצא בזה הרבה בזהר. ג במטות הכשפנים שהם החרטומים.

קח את מטך

הסולם

מאמר

החרטומים יעשו נחשים, ואס כן, איזה חשיבות הוא לעשות לפני פרעה נחשים. אמר לו, הוא משום, שמשם הוא התחלה אל העונשים, דהיינו נחש הקדמוני שהכשיל את אדם חוה. ומן התחלת הנחש מתחיל שליטתו של פרעה, דהיינו מצד שמאל. אז, כשראי התהפכות מטה אהרן לנחש, שמחו כל החרטומים, כי תחילת החכמה של הנחש שלהם, היה כן. כי המחזין דקטנות דקדושה הנמשכים משמאל, מכונה נחש, ושכנגדו הוא הנחש דטומאה, הנמשך משמאל, שמשם מושכים החרטומים את החכמה שלהם. וע"כ שמחו על מטה אהרן שנהפך לנחש. מיד חזר מטה אהרן לעץ יבש, ובלע אותם.

אורות דקליפת הנחש. כי לפי שעה, יכולים לבנוז את מרת הדין שלהם ולדמות עצמם לאנשים ונשים, אבל לא לזמן הרבה, וסופה לחזור ולהתגלות, ואז פורח רוח החיים שמשכו מנחש דקליפה, והנחש שלהם חזר למטה.

קיו) ואמרת אל אהרן קח את מטך : שואל מהו הטעם, שנבחר לזה, מטה אהרן, ולא מטה משה. ומשיב, אלא זה של משה הוא קדוש יותר, כי נחקק בו שם הקדוש בגן עדן העליון, ולא רצה הקב"ה לטמא אותו באלו המטות של החרטומים, שהיה צריך לבלוע אותם, כמיש ויבלע מטה אהרן את מטותם. ולא עוד, אלא כדי להכניע לכל אלו הבאים מצד שמאל, צריכים למטה אהרן, משום שאהרן בא מימין, שהוא כהן, והשמאל נכנע אל הימין.

קיט) וע"ד תוהו וידעו וכר' : ועל זה תמהו וידעו, שממשלה עליונה יש בארץ, שהם חשבו, שלמטה, בארץ, אין שליטה חוץ מהם. לעשות

קיט) ר' חייא שאיל וכר' : ר"ח שאל לר' יוסי. הרי היה גלוי לפני הקב"ה, שאלו (דערי דף כ"ח ע"א) 166

קכ) וע"ד עבד אהרן תרין אתין, חד לעילא, וחד לתתא. חד לעילא, תנינא עלאה דשלטא על אינון דלהון. חד לתתא, דשליט אעא על תנינא דילהון. ופרעה חכים הוה מכל חרשוי, ואסתכל דשלטנא עלאה שליט על ארעא, שליט לעילא שליט לתתא.

קכא) אמר רבי יוסי, אי תימא, חרשיא כל מה דעבדין לאו איהו אלא בחיזו דעינא, דהכי אתחזי, ולא יתיר, קא משמע לן ויהיו דייקא, דכתיב ויהיו לתנינים. ואמר רבי יוסי, אפילו אינון תנינא דילהון אהדרו למהוי ׀ אעיו, ואעא דאהרן בלע לון.

קכב) כתיב, ׀ הנני עליך פרעה מלך מצרים התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו. מתמן שרותא לתתא בשולטנא דילהון. אבל חכמתא דילהון, לתתא מכלהו דרגין . איהו.

קכג) תא חזי, חכמתא דילהון בדרגין תתאין, ׀ לאכפיין לון לאלין דרגין בדרגין עלאין, רישי שולטנותהון ועקרא דילהון, לתתא מההוא תנינא, ומשתלשלן בתנינא, דהא מתמן נטיל חילא דרגא עלאה דילהון. משמע דכתיב, ׀ אשר אחר הרחים.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

׀ (יחזקאל ב"ט) ח"ב כ"ט. לד. לה.: ת"ז חסי"ט קט. ׀ אעיו. י אינון. כ ואכפיין ; ואתכפיין ; נאי כפיין (שמות י"א) וישלח ד' צ"ח.

לון לאלין דרגין עלאין.

קח את מטך

הסולם

תאמר

אבל החכמה שלהם נמשכת מתחת כל המדרגות של התנין ויאוריו.

לעשות משהו. אז, ויבלע מטה אהרן את מטותם. מטה אהרן בדיוק, שחזר הנחש לעץ, ובלע אותם.

פירוש. כי התנין ואלף יאוריו, הם קרובים לקדושה, ובשעה שהתנין רובץ בהם הם בשלמות (כנ"ל אות ק"ו). ורק בעת ששוחה ביאורים מתגלה הטומאה בזבוב א' לע' שנה (ע"ש כל ההמשך), אבל מדרגות הטומאה שמתחת התנין הגדול ויאוריו, כבר הטומאה קדמה להם, ואינם ראויים להמשיך אור מתנין ויאוריו. וז"ש שהתחלת השליטה היא מתנין הגדול, וע"כ רק המלך שלהם מקבל ממנו, אבל חכמת מצרים עצמם היא ממדרגות התחתונות.

קכ) וע"ד עביד אהרן וכר': ועל זה עשה אהרן שני אותות, אחד למעלה ואחד למטה. אחד למעלה, היינו שנחש העליון דקדושה שלט על נחשים שלהם. אחד למטה, היינו ששלט העץ על הנחשים שלהם. כי בלע אותם. ופרעה היה יותר חכם מכל חרטומיו, הסתכל שממשלה העליונה שולט על הארץ, שולט למעלה ושולט למטה.

קכג) ת"ח חכמתא דלהון וכר': בוא וראה, החכמה שלהם היא במדרגות התחתונות, להכניע ולשעבד מדרגות האלו אל המדרגות העליונות, שהם תנין הגדול ויאוריו, שיכללו בהן, ואז יכולים להמשיך אור גם למדרגות התחתונות. ראשי שלטונות שלהם ושורשם הוא למטה מתנין הזה, ונאחזים בתנין, כי משל המדרגה העליונה שלהם, שהוא המלך, מקבל כח. וע"כ נדמה המלך שלהם לתנין הגדול הרובץ תוך יאוריו. וזה נשמע, שכתוב, אשר אחר הריחים, שפירושו אחר מדרגות העליונות

קכא) אמר ר' יוסי וכר': אר"י, פן תאמר, אשר המכשפים, כל מה שעושים אינם עושים אלא באחיות עינים, שרק נראה כך, ולא יותר, משמיענו הכתוב, וידהו בדיוק, שכתוב, וידהו לתנינים, שעשו התנינים בפועל. ואמר ר' יוסי, אפילו כשהתנינים שלהם חזרו להיות עצים, העץ של אהרן בלע אותם. כי נאמר ויבלע מטה אהרן את מטותם.

קכב) כתיב, הנני עליך פרעה מלך מצרים התנין הגדול הרובץ בתוך יאוריו. נקרא כן, כי משם, מתנין הגדול, הוא התחלת השליטה שלהם למטה.

ככד) רבי חייא, הוה יתיב יומא חדא, אנבא דתרעא דאושא. חמא ליה לרבי אלעזר ז' חד קטפירא טאסא גביה, אמר ליה לרבי אלעזר, משמע, דאפילו באורחך כלא תאיבין למהך אבתרך. אהדר רישא וחמא ליה. אמר, ודאי שליחותא אית גביה. דהא קודשא בריך הוא בכלא עביד שליחותיה, וכמה שליחין אית ליה לקודשא בריך הוא, דלא מ' תימא מלין דאית בהו רוחא בלחודייהו, אלא אפילו אינון מלין דלית בהו רוחא.

קכה) פתח ואמר, ז' כי אבן מקיר תזעק וכפיש מעץ יעננה. כמה אית ליה לבר נש לאזדהרא מחובוי, דלא יחטא קמי קודשא בריך הוא. ואי יימא מאן יסהיד ביה. הא אבניה ביתיה ואעי ביתיה יסהידו ביה. ולזמנין דקודשא בריך הוא נ' הוא עביד בהו שליחותא. תא חזי חוטרא דאהרן, דאיהו אעא יבישא, קודשא בריך הוא שירותא דנסינ עבד ביה, ותרי שליחותי ביה אתעבידו. חד דאיהו אעא יבישא ו' ובלע לאינון תנייניא דילהון. וחד דהא לשעתא אתהדר ברוחא ואתעביד בריה.

קכו) אמר רבי אלעזר, תפח * רוחיהון, דאינון דאמרינו, דלא זמין קודשא בריך הוא לאחייא מתייא, והיך יתעביד מנייהו בריה חדתא. ייתי ויחמון אינון טפשאין חייביא, רחיקין מאורייתא, רחיקין מגיה, בידיה דאהרן הוה חוטרא, אעא יבישא, וקודשא בריך הוא לפום שעתא אהדר ליה בריה, משניא ברוחא וגופא. אינון גופין, דהוו בהו רוחין ונשמתינ קדישין, ונטרו פקודי אורייתא, ואשתדלו באורייתא יממא ולילי, וקודשא בריך הוא טמיר לון בעפרא. לכתר, בזמנא דיחדי עלמא, על אחת כמה וכמה דיעבד ו' להו בריה חדתא.

חלופי גרסאות

מסדת הזהר

ז' בחד. מ' מוסיף תימא דאפילו. נ' ליג הוא. ט' ולשעתא וליג מן ובלע עד לשעתא. ו' ליג לכו.

(ז) (חבקוק ב')

דרך אמת ז' עוף אחד היה משוטט ומטופף אחרי החזיר ראשו לאחוריו וראהו אמר ודאי שליחותא אית והחזיר ראשו לאחוריו וראהו אמר ודאי שליחותא אית

גביה רצה לומר שהוא בשליחות.

קח את מטך

הסולם

מאמר

כמה יש לו לאדם להזהר מחטאיו שלא יחטא לפני הקב"ה. ואם תאמר, מי מעיד עליו. הנה אבני ביתו וקורות ביתו מעידים עליו. ולפעמים הקב"ה עושה בהם שליחותו. בוא וראה, מטה אהרן, שהוא עץ יבש, עשה בו הקב"ה ראשית הנסים. ושתי שליחויות נעשו בו, א' שהוא עץ יבש ובלע לתנינים שלהם. וא', כי לשעתו קבל רוח חיים ונעשה בריה.

הנקראות ריחים, שאינון ראויות לקבל אור החכמה הנקרא בכור, אלא רק מתוך שמכניעים ומשעבדים אותו למדרגות העליונות כנ"ל, וע"כ נקרא בכור השפחה.

ככד) ר' חייא הוה זכר: ר"ח היה יושב יום אחד, על הפתח של שער אושא, ראה את ר' אלעזר שעוף אחד, ששמו קטפירא, מעופף אצלו. אמר לו לר' אלעזר, משמע, שאפילו אם אתה הולך בדרך, חושקים הכל ללכת אחריך. החזיר ר' אלעזר ראשו וראה אותו. אמר, ודאי שיש לו, לעוף, שליחות, כי הקב"ה ע"י הכל עושה שליחותו, וכמה שליחים יש אל הקב"ה, ואל תאמר שעושה שליחותו, ע"י דברים שיש בהם רוח חיים בלבד, אלא אפילו ע"י דברים שאין בהם רוח חיים.

קכו) אמר ר' אלעזר זכר: אריא. תפח רוחם של אותם האומרים, שהקב"ה אינו עתיד להחיות המתים, שאיך אפשר, שיעשה מהם בריה חדשה. יבואו ויראו אלו הרשעים השוטים הרחוקים מתורה ורחוקים ממנו. מן הקב"ה. שבידיו של אהרן היה מטה, עץ יבש, והקב"ה החזירו לפי שעה לברייה, שנשתנתה ברוח וגוף, אלו הגופים שכבר היו בהם רוחות

קכה) פתח ואמר כי אבן מקיר וג':

קכז) אַמר רבי חייא, ולא עוד, אלא דההוא גופא דהוה, יקום. משמע דכתיב, ויחיו מתוך, ולא כתיב יברא, משמע דבריין אינון אבל יחיו. דהא גרמא חד, ישתאר ז מן גופא תחות ארעא, וההוא לא אתרקב ולא אתבלי בעפרא לעלמין, ובההוא זמנא, קודשא בריך הוא ירכך ליה, ויעביד ליה ה) כחמירא בעיסה, ויסתלק ויתפשט לארבע זויין ומניה ישתכלל גופא וכל שיפוי. וקודשא בריך הוא יהיב ביה רוחא לבתר. אַמר ט) ליה רבי אלעזר הכי הוא. ותא חזי, ההוא גרמא במה אתרכך. בטל. דכתיב, ה) כי טל אורות טלך וגוי.

קכח) ויאמר ה' אל משה אמור אל אהרן קח מטך ונטה ידך על מימי מצרים על נהרותם על יאוריהם ועל אגמיהם ועל כל מקוה מימיהם ויהיו דם וגוי. אַמר רבי יהודה, האי קרא אית לאסתכלא ביה, והיך יכיל למהך לכל ה) הגני אתרי. א) ותו. דהא כתיב וימלא שבעת ימים אחרי הכות ה' את היאור. את היאור כתיב, ואת אמרת על מימי מצרים על נהרותם על יאוריהם ועל אגמיהם.

קכט) אלא, מימי מצרים גילוס הוה. ומתמן אתמליין כל אינון שאר אגמין ויאורין ומבועין וכל מימין דילהון. ועל דא, אהרן לא נטה למחאה אלא לגילוס בלחודוי. ותא חזי דהכי הוא, דכתיב ולא יכלו מצרים לשתות מים מן היאור.

קל) אַמר רבי אבא, תא חזי, מיין תתאין מתפרשאן לכמה סטריין, ג) ומיין עלאין מתכנשי בבי כנישו מיא, דכתיב, ט) ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד. וכתיב ולמקוה המים קרא ימים. האי קרא אוקמוה. ותא חזי, ההוא רקיעא דאית ביה שמשא וסיהרא כוכבייא ומזלי, ג) דא איהו בי

חלופי גרסאות

פ מוסיף אמר ליה. צ ל"ג מן גופא. ק ולהוא. ר כעיסה בחמירא. ט ל"ג ליה. ת האי אתר. א ולא עוד אלא ול"ג ותו. ב סטריין עלאין דהא מיין; ומיין עלאין עאכיו ומיין; סטריין ומיין עלאין דהא מיין. ג ל"ג דא.

מסורת הזוהר

ש (ישעיה כ"ו) וירא קסיו ציון ר' ח' ר) (שם) (בראשית א') ב"א ע"א. קצ"ד צ"א.

דרך אמת: ה כשאור.

הסולם

מאמר

קכח) ויאמר וגוי ונטה ידך על מימי מצרים וגוי; אַמר ר' יהודה במקרא זה יש להסתכל בו. וכי איך היה יכול ללכת לכל אלו המקומות דהיינו לכל מימי מצרים וכל מקוה מימיהם, שבכל ארץ מצרים. ועוד, הרי כתוב, וימלא שבעת ימים אחרי הכות ה' את היאור. את היאור כתוב, ואתה אומר, על מימי מצרים על נהרותם על יאוריהם ועל אגמיהם. קכט) אלא מימי מצרים וכו'; ומשיב, אלא מימי מצרים הם גילוס, ומשם נתמלאו כל שאר האגמים והיאורים והעינות וכל המימות שלהם. ועל כן, אהרן לא נטה ידו להכות אלא לגילוס בלבד. ובוא וראה שכן הוא, שכתוב, ולא יכלו מצרים לשתות מים מן היאור. הרי שהיאור כולל כל מימי מצרים. קל) אַמר רבי אבא וכו'; אר"א בוא וראה, המים התחתונים מתפשטים לכמה צדדים, דהיינו

ונשמות קדושות, ושמרו מצות התורה, ועסקו בתורה ימים ולילות, והקב"ה הטמין אותם בעפר, הגה אחר כך בעת שישמח העולם, דהיינו אחר גמר התקון, על אחת כמה וכמה, שהקב"ה יעשה אותם בריה חדשה. קכז) אַמר רבי חייא וכו'; אר"ה. ולא עוד, אלא אותו גוף שהיה, יקום. זה משמע, שכתוב, יחיו מתוך, ולא כתוב, יברא, משמע שהם כבר נבראו, אבל צריכים רק שיחיו. כי עצם אחת תשאר מן הגוף מתחת הארץ, והעצם ההיא אינה נרקבת ואינה נעדרת בעפר לעולם, ובעת ההיא הקב"ה ירכך אותה, ויעשה אותה כשאור בבצק, ותעלה ותתפשט לארבע זויות, וממנה ישתכלל הגוף וכל אבריו, ואחר כך נותן בו הקב"ה את הרוח. אַמר לו ר' אלעזר כן הוא. ובוא וראה, העצם הוה במה מתרככת, בטל. שכתוב, כי טל אורות טלך, וגוי. (דפו"י דף כ"ח ע"ב)

כנישות מיא ד רבא, ה דהוא נטיל כל מיין, ואשקי לארעא, דהיא עלמא תתאה, כיון דנטל מיא ד בדר לון, ופליג לון לכל עיבר, ומתמן אתשקיין כלא.

קלא) ובזמנא דדינא שריא, עלמא תתאה לא ינקא מן ההוא רקיעא, וינקא גסטור שמאלא, וכדין אקרי (n) חרב לה' מלאה דם. ווי לאינון דינקין כדין מינה, ואתשקיין מינה, n דבההוא זמנא ימא s ינקא מתרין סטריין, הוה אתפלג לתרין חולקין, חוור וסומק. וכדין שדי ליאורא חולקא דמצרים, ואלקי לעילא ואלקי לתתא. ועל דא שתאן ישראל מיא. ומצראי דמא.

קלב) י אי תימא בגין גיעולא כ הוה ולא יתיר. תא חזי, שתאן דמא ועאל למעייהו, ואסתלק ובקע, עד דהוו מזבנין לון ישראל ג מיא בממונא, וכדין שתאן מיא בגיני כך שירותא לאלקאה לון הוה דמא.

קלג) n רבי יצחק פתח האי קרא, (k) ארוממך אלהי המלך ואברכה שמך לעולם ועד. תא חזי, דוד לקביל דרגא דיליה קאמר, דכתיב אלהי דידי. בגין דבעא לסלקא שבחיה, ולאעלא ליה לנהורא עלאה, לאתערבא דא בדא, למהוי כלא חד. בגיני כך, ארוממך אלהי המלך וגו'.

קלד) דתנינן, כל יומי דדוד, אשתדל m לאתקנא כורסיה, ולאנהרא אנפאה, בגין דיגין עליה n ואיתנהיר תדיר נהורא תתאה * בנהורא עלאה, למהוי כלא

חלופי גרסאות

ד ל"ג רבא. ה דהא. ו דנטיל; דנטלא. ז וברר; מוסיף כלהון כור. ח בההוא; ההוא ימא אתפלג ול"ג מן דבההוא עד אתפלג. ט ל"ג מן ינקא עד אתפלג. י מוסיף הא שתאן דמא אי תימא. כ הוא. ל ל"ג מיא. מ. לאתקנא. נ זיתנהיר.

מסדת הזהר

(ח) (ישעיה ל"ד) א (תהלים קמ"ה) ח"ב קכב: ח"ג קיט: קכ. רס.
דרך אמת (ו) (ס"א אינו שייך כ"ז הכא).

ויהיו דם

בשרשם למעלה, ומכה למטה, ועל כן שותים ישראל מים להיוותם דבוקים ביסוד דז"א שהוא חלק הלבן שבמלכות, והמצרים שותים דם. שהוא חלק האדום שבמלכות.

קלב) אי תימא בגין וכר: אם תאמר, שמכת הדם היתה משום מיאוס בלבד, בוא וראה, שתו הדם ובא במעיהם ובקע ועלה. עד שישראל היו מוכרים להם מים בכסף, ואז שתו מים. משום זה, הראשונה להכות אותם היתה דם.

קלג) ר' יצחק פתח וכר: ר"י פתח מקרא הזה, ארוממך אלהי המלך ואברכה וגו'. בוא וראה, דוד, כנגד המדרגה שלו אמר ארוממך, שכתוב אלהי, שפירושו אלהי שלי, דהיינו המלכות, שהוא מדרגתו כי רצה להעלות שבחו של המלכות ולהביאו לאור העליון, דהיינו בינה, לערבם זה בזה, שיהיו המלכות והבינה הכל אחד. ועל כך אמר, ארוממך אלהי המלך וגו'.

קלד) דתנינן, כל יומי וכר: שלמדנו

כל

הסולם

מאמר

דהיינו לימין ולשמאל, ומים עליונים מתקבצים בבית קבוץ המים, שהוא יסוד דז"א, שכתוב ויאמר אלקים יקוו המים אל מקום אחד. וכתוב ולמקוה המים קרא ימים, מקרא זה בארוהו. ובוא וראה, רקיע ההוא, שיש בו שמש ולבנה כוכבים ומזלות, שהוא יסוד דז"א, הכולל בתוכו כל האורות דז"א, זהו בית קבוץ המים, שהוא מקבל כל המים דהיינו כל האורות, ומשקה לארץ, שהיא עולם התחתון, דהיינו המלכות. כיון שהארץ מקבלת מים היא מפזרת אותם ומחלקת אותם לכל צד, ומשם ישוקו הכל.

קלא) ובזמנא דדינא שריא וכר: ובזמן שהרין שורה, עולם התחתון, שהיא מלכות, אינו יונק מן הרקיע ההוא, ויונק מצד שמאל שאינו נכלל בימין, ואז נקרא המלכות, חרב לה' מלאה דם. ווי לאותם שיונקים אז ממנה וגשקים ממנה. כי בזמן ההוא הים, שהוא המלכות, היה יונק משני צדדים, מיסוד דז"א, ומצד השמאל, ועל כן נחלק לשני חלקים, לבן מצד היסוד, ואדום מצד השמאל, ואז זודק אל היאור חלקם של המצרים, דהיינו האדום, ומכה

(דפו"י דף כ"ח ע"ב * דף כ"ט ע"א)

חד. וכד אתא שלמה, אשכח עלמא שלים, וסיהרא דאתמליא, ולא אצטרך לאטרחא עלה * לאנהרא.

קלה) ת"ח, בשעתא דבעי קב"ה למיסב נוקמין * מעמין עובדי ע"ז, אתער שמאלא, ואתמליא סיהרא מההוא סטרא * דמא. וכדין, נבעין מבוועין תחלין דלתתא, כל אינון * דלסטור שמאלא * דמא. וע"ד, דינא דילהון דמא.

קלז) ת"ח, * כד * האי דמא אתער על עמא, ההוא * דמא דקטולין * איהו דיתער עלייהו עמא אחרא וקטיל לון. אבל * במצרים, לא בעא קב"ה לאייתאה עלייהו עמא אחרא לאתערא עלייהו דמא בגין דישראל הו בנייהו, ולא יצטערון * בגין דדיירין בארעא דילהון, אבל קב"ה מחא לון בדמא, בנהרין דלהון, דלא הו יכלין * למשתי.

קלז) ובגין דשולטנותא דלהון, שלטא בההוא * נהרא, פקיד קב"ה לשולטנותא דלהון בקדמיתא, בגין דילקי דחלא דלהון בקדמיתא, בגין דנילוס חד דחלא דלהון הוה, וכן שאר דחלין דלהון נבעין דמא. הה"ד והיה דם בכל ארץ מצרים ובעצים ובאבנים.

קלח) ר' חייא קם ליליא חד למלעי באורייתא, והוה עמיה ר' יוסי זוטא, דהוה * רביא. פתח ר' חייא ואמר, * לך אכול בשמחה לחמך ושיתה בלב טוב יינך כי כבר רצה האלהים את מעשיך. מאי קא חמא שלמה דאמר האי קרא.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ט מוסיף לאנהרא (ע"כ). ע מוסיף משאר עמין * וכדין דמא. צ דסטור. ק ליג * דמא. ר ס * דינא אתער על עלמא בגין ההוא דמא * דקטולין קב"ה * ב מוסיף השתא במצרים. ג ובגין : ובגין דיתגירון בארעייהו. ד למשרי. ה סטרא.

(קלהל ט') ת"ח תכ"ב ס"ז.

דרך אמת ז' נעו.

יחזיק. * ליג האי. ת מוסיף דמא דמא. א ליג איהו.

ויהיו דם

הסולם

מאמר

כשדם הוה מתעורר על איהו עם, הוא דם של הרוגים, כי יעורר עליהם עם אחר שיבא ויהרג אותם. אבל במצרים, לא רצה הקב"ה להביא עליהם עם אחר שיעורר עליהם דם, דהיינו שיהרגם. משום שישראל היו בנייהם, ולא יצטערו ישראל היושבים בארצם. אלא הקב"ה הכה אותם בדם, בנהרות שלהם, שלא היו יכולים לשתות.

כל ימיו של דוד השתדל לתקן את הכסא, שהוה מלכות, ולהאיר הפנים שלה באור הבינה כדי שתגין עליה, והאיר תמיד את אור התחתון, שהוא מלכות, באור העליון, שהוא בינה. שתהינה הכל אחר. דהיינו שהמלכות תעלה לבינה, שאז הן אחד. וכשבא שלמה, מצא עולם, שהוא המלכות, שלם, והלבנה שהיא המלכות שנתמלאה. דהיינו שכבר עלתה המלכות לבינה, ונשלמה ונתמלאה שם בכל אוריותיה, ולא היה צריך עוד להטריח עליה להאיר אותה.

קלז) ובגין דשולטנותא וכו' : ומשום שהממשלה שלהם שולטת באותו הנהר, פקד הקב"ה את הממשלה שלהם בתחילה, כדי שיוכה מתחילה האלהים שלהם, כי הנילוס היה אחר מן האלהים שלהם. וכן שאר אלהים שלהם היו נבעים דם. ז"ש, והיה דם בכל ארץ מצרים ובעצים ובאבנים.

קלה) ת"ח, בשעתא דבעי : בוא וראה, בשעה שרוצה הקב"ה לעשות נקמה בעמים עובדי ע"ז, מתעורר צד השמאל ומתמלאה הלבנה, שהיא המלכות, דם מצד ההוא, ואז נובעים דם, המעיינות והנתלים שלמטה, כל אלו שהם לצד שמאל. ועל כן הדין שלהם דם.

קלח) ר' חייא קם וכו' : ר"ח קם לילת אחד לעטוק בתורה. והיה עמו ר' יוסי הקטן, שהיה עוד ילד. פתח ר"ח ואמר, לך אכול

קלז) ת"ח, כד האי וכו' : בוא וראה,

קלט) אלא שלמה כל מלוי בחכמה הו, והאי דאמר לך אכול בשמחה לחמך, בשעתא דבר נש אזיל באורחוי דקב"ה, קב"ה מקרב ליה לגביה, ויהיב ליה שלוה ונייחא, כדין נהמא וחמרא דאכיל ושתי, בחדוה דלכא, בגין דקב"ה אתרעי בעובדוי.

קמ) א"ל ההוא רביא, אי הכי, הא ז אמרת דכל מלוי דשלמה בחכמתא הו, אן הוא חכמתא הכא. א"ל ברי מ תבשל בשולך, ותחמי האי קרא. א"ל מ עד לא בשילנא מ ידענא. א"ל מנ"ל.

קמא) א"ל קלא חד שמענא מאבא, דהוה אמר מ בהאי קרא, דשלמה קא אזהר ליה לב"נ, לאעטרא לה לכנ"י ב שמחה, דאיהו סטרא דימינא, ואיהו נהמא, דיתעטר בחדוה. ולבתר, מ יתעטר בחמרא, דאיהו שמאלא, בגין דתשתכח במהימנותא דכלא, חדוותא שלימתא, בימינא ושמאלא, וכד תהוי בין תרווייהו כדין כל ברכאן שראן בעלמא. וכל דא, כד אתרעי קב"ה בעובדיהון דבני נשא, הה"ד כי כבר רצה האלהים את מעשיך. אתא ר' חייא ונשקיה, אמר. חייך ברי מ הא מלה שבקנא בגינך, והשתא ידענא, דקב"ה בעי לאעטרא לך באורייתא.

קמב) תו פתח ר' חייא ואמר, אמור אל אהרן קח מטך ונטה ידך על מימי

חלופי גרסאות

ו תיח נהמא וחמרא אכיל. ז אמר; אמרה. ח ידענא. מ דאי; הכי קרא קא אזהיר וליג דשלמא. נ ושלמה. כ מזדהר. ל ליג ואיהו. מ דתעטר; דיתעטר. נ דתשתכח חדוותא דכלא במהימנותא שלימתא. מ ליג האי.

דרך אמת מ להבין בדבריו ולעיין בהם היטב וימצא חכמתו של שלמה בהם. מ עדיין לא עיינתי ואעפ"כ יודע אני. י ויחי רכ"ס ע"ב. כ בקסתי להניד דבר על זה הענין ולפי שדברייך נכונים הנחתי דברי בשבילך.

ויהיו דם

הסולם

מאמר

אדם, לעטר את כנסת ישראל, שהיא המלכות, בשמחה, שהוא צד ימין, דהיינו אור החסדים, והוא לחם, שיתעטר בשמחה. כי לחם רומז על אור החסדים. ואחר כך יתעטר ביין, שהוא צד שמאל, דהיינו הארת החכמה שבשמאל דבינה, כרי שאמונת כל, דהיינו המלכות, תמצא בשמחה שלמה בימין ושמאל, וכשתהיה בין שניהם, אז כל הברכות שורות בעולם. כי זהו תכלית השלמות של המלכות, שהארת השמאל שהיא חכמה תתלבש באור החסדים שבימין, שאז מאירים בה שניהם. שז"ס לחם ויין, וכל זה הוא, כשרוצה הקב"ה במעשיהם של בני אדם, וז"ש כי כבר רצה האלקים את מעשיך. בא ר' חייא ונשקו. אמר, חייך בני, שדבר זה הנחתי בשבילך, כלומר, אע"פ שגם אני ידעתי אותו, לא אמרתי, והנחתי אותו כדי שתאמר אתה, ועתה ידעתי, שהקב"ה רוצה לעטר לך בתורת.

בשמחה לחמך ושתה בלב טוב ייגך כי כבר רצה האלהים את מעשיך. שואל, מה ראה שלמה, שאמר מקרא הוה.

קלט) אלא שלמה וכו': ומשיב, אלא שלמה כל דבריו בחכמה היו, וזה שאמר, לך אכול בשמחה לחמך, פירוש, בשעה שהאדם הולך בדרכיו של הקב"ה, הקב"ה מקדבו אצלו, ונותן לו שלוה ומנוחה, אז, הלחם והיין שהוא אוכל ושותה הוא בשמחת הלב משום שהקב"ה רוצה במעשיו.

קמ) א"ל האי רביא וכו': אמר לו אותו הילד, אם כן, הרי אמרה, שכל דבריו של שלמה היו בחכמה, איפה הוא החכמה כאן במקרא הזה. אמר לו ר' חייא, בני, תבשל בשולך, דהיינו שתעיין היטב ותראה מקרא הוה. אמר לו הילד, מטרם שבשילתי אני יודע. אמר לו ר' חייא, מאין לך.

קמא) א"ל קלא חד וכו': אמר לו הילד קול אחד, כלומר דבר אחד, שמעתי מאבא, שהיה אמר במקרא הוה. ששלמה הזהיר את בני

קמב) תו פתח ר' חייא וכו': עוד פתח ר"ח ואמר, אמור אל אהרן קח את מטך וגו'. שואל

מצרים. מיט אהרן ולא משה. אלא, ם אמר קב"ה, אהרן מיין קיימין בדוכתיה, ושמאלא בעי לנגדא מיין מתמן, אהרן דאתי מההוא סטרא יתער ליה, וכד שמאלא נקיט לון, אינון יתהדרון דמא.

קמג) ת"ח תתאה דכל דרגין פ מחא ז בקדמיתא. אר"ש מתתאה שרא קב"ה. וידא דיליה, מחא בכל אצבעא ואצבעא. וכד מטא לדרגא עלאה דכל דרגין, עבד איהו דיליה, ועבר בארעא דמצרים, וקטל כלא. ובגיני כך, קטל כל בוכרין בארעא דמצרים, בגין דאיהו דרגא עלאה ובוכרא דכלא.

קמד) ות"ח, פרעה הוה שולטניה במיא, דכתיב ו התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו, בג"כ אתהפך נהריה בדמא ז בקדמיתא. לבתר צפרדעים דמשמטי לון בקלין ק טסירין מקרקרין בגו ו מעייהו, ונפקי מגו יאורא, וסלקי ביבשתא ו וראמין קלין בכל סטרין, עד דאינון נפלין כמתין בגו ביתא.

קמה) ורזא ו דמלה, כל אינון עשר אתין דעבד קב"ה, כלהו הוו מגו ידא תקיפא, וההוא ידא ה אתתקף על אינון דרגין * כולהו שלטנותא דלהון, בגין לבלבלא דעתייהו, ולא הוו ידעי למעבד מידי. ת"ח, כל אינון דרגין דלהון, כיון דנפקי למעבד מידי, דאתחזי לכלא לא יכלין א למעבד מידי. ב בגין ההוא ידא תקיפא ג דשריא עלייהו.

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

ג) יחזקאל כ"ט

ע קב"ה אמר ; אמר משה. פ אתמחי. צ בקדמיתא זמתתאה שרא קב"ה. וכד מטא לדרגא עלאה דלהון ו איהו בוכרא דכל דרגין דלהון קטל כל בוכרא בארעא דמצרים בגין דהוא דרגא עלאה ובוכרא דכלא ות"ח ו ד יאורא. ו זכלא. ת אתרמי. א מוסיף לבתר למעבד. ב אימתי כו. ג שריא.

דדך אמת ל) בקולות חזקים. ט) והגבירו קולם בכל צד.

פחעה הוה בוכרא ושולטניה במיא. ק ליג בקדמיתא. ו יאורא. ו זכלא. ת אתרמי. א מוסיף לבתר למעבד. ב אימתי כו. ג שריא.

זהשבות אל לכבך

הסולם

מאמר

קמד) ות"ח, פרעה וכ"ו : ובוא וראה, פרעה, ממשלתו היה בכח המים, שכתוב, התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו, משום זה, נהפך תחלה היאור שלו לדם. ואח"כ יצאו משם הצפרדעים, שהיו נוגפים אותם, את המצרים, בקולות מרעידים שצעקו בתוך מעיהם. יצאו מתוך יד החזקה, שהיא גבורה, ויד הזה התחזק הצדדים, עד שהמצרים נפלו כמתים בבתיהם.

קמה) ורזא דמלה וכ"ו : וסוד הדבר, כל אלו עשרה אותות שעשה הקב"ה, כולם היו מתוך יד החזקה, שהיא גבורה, ויד הזה התחזק על המדרגות כולם שבממשלה שלהם, כדי לבלבל את דעתם. ולא היו יודעים מה לעשות. כדי להנצל. בוא וראה, כל אלו המדרגות שלהם כיון שיצאו לעשות משהו, נראה לכל שלא יכלו לעשות משהו כדי להנצל מן המכות, משום יד החזקה היא שהיה שורה עליהם.

שואל, מהו הטעם אהרן ולא משה, ומשיב, אלא אמר הקב"ה, אהרן, שהי' ימין, המים עומדים בו במקומו, כי המים בימין הם, והשמאל רוצה להמשיך מים משם, אהרן, שבא מצד ההוא, יעורר שפע המים, וכשהשמאל, שהם המצרים, יקבל אותם, הם יתהפכו לדם.

קמג) ת"ח תתאה וכ"ו : בוא וראה, התחתונה מכל המדרגות, שהיא מלכות, שנקראת חרב לה' מלאה דם, הכה מתחילה, וע"כ נהפכו המים שלהם לדם. אמר ר"ש, מן התחתון, שהוא מלכות, התחיל הקב"ה להכות, והיד שלו, שיש בה עשרה אצבעות, שהי' עשר ספירות, הכה בכל אצבע ואצבע, מן המלכות עד הכתר, וכשהגיע למדרגה העליונה שלהם, שהוא הבכור של כל המדרגות, דהיינו כנגד הכתר, הוא עשה את שלו, ועבר בארץ מצרים והרג כולם. ועל כן הרג כל הבכורים בארץ מצרים, משום שהוא מדרגה עליונה שלהם ובכור הכל.

קמו) ד) ושרץ היאור צפרדעים ועלו ובאו בביתך. ר' שמעון פתח ואמר, קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וגו'. תא חזי, האי קרא אוקמוה בכמה אתרי. והאי קרא קשיא, רחל מבכה על בניה, בנהא דרחל יוסף ובנימין הוו ולא יתיר, ולא ה' שית שבטין הוו דילה, אמאי בכת רחל ולא לאה.

קמו) ו' אלא הכי אמרו: כתיב. ה' ועיני לאה רכות. אמאי רכות. בגין ה' דכל יומא נפקת לפרשת ארחין, ושאלת. על עשו, והוו אמרין לה עובדוי דההוא רשע, ודחילת למנפל בגו עדביה, והות בכת כל יומא, עד דאתרככו עינהא.

קמח) וקב"ה אמר, אנת בכת בגין ההוא צדיקא, כ' דלא תהוי בעדביה דההוא רשע. ג' חייך, אחתך תקום בפרשת. ארחין, ותבכי על גלותהון דישראל, ג' ואת תקום לגו ולא תבכי עלייהו ורחל איהי בכת על גלו. והון דישראל.

קמט) אבל האי קרא, איהו על מה דאמרן. ס' אבל רוא. ע' דמלה, דרחל ולאה תרי עלמין נינהו. חד עלמא דאתכסיא, וחד עלמא דאו. גליא. וע"ד, דא אתקברת ואתחפיאת לגו במערתא ואתכסיאת. ודא קיימא בפרשת. ארחין באתגליא. וכלא כגוונא עלאה. ובגין כך לא אעיל לה יעקב במערתא, ולא באתר אחרא, דהא כתיב. (ז) בעוד כברת ארץ לבוא אפרתה, ולא אעיל לה למתא. בגין דהוה ידע דאתרה הוה באתרא דאתגליא.

מסדת הזהר

(ז) ח"ב ל. ח"ג רלב: ה) (ירמיה לא) ו) בראשית כ"ט) ויחי פ"ד צ"ב. ז) (בראשית מ"ח) ויחי כ"ז צ"ב.

חלופי גרסאות

ד' מוסיף דכתיב ושרץ. ה' כללו. ו' ל"ג אלא. ז' ל"ג כתיב. ח' דקיימא ו"ג דכל יומא נפקת. ט' מעשו ול"ג על. י' ודחילא. כ' ולא. ל' ל"ג חייך. מ' דרכים נ' ל"ג מן ראת עד אבל. ס' ל"ג אבל. ע' ל"ג דמלה. פ' דרכים.

מאמר

הסולם

ושרץ היאור צפרדעים

תבכי עליהם, ורחל, היא תבכה על גלותם של ישראל.

קמו) ושרץ היאור צפרדעים: ר' שמעון פתח ואמר, קול ברמה נשמע וגו' רחל מבכה על בניה וגו'. בוא וראה, מקרא זה באייהו בכמה מקומות. ומקרא זה קשה, שאומר רחל מבכה על בניה, הלא בניה של רחל היו יוסף ובנימין ולא יתיר, ולא, ששה השבטים היו שלה, למה בכתה רחל ולא לאה.

קמט) אבל האי קרא וכי: אמנם מקרא זה הוא על מה שאמרנו כלומר, שלפי פשוטו מתבאר כן כמו שאמרנו אבל סוד הדבר, הוא, כי רחל ולאה הן ב' עומות, שהנוקבא שמחזה ולמעלה דז"א נקראת לאה, והנוקבא שמחזה ולמטה דז"א נקראת רחל, אחד הוא עולם שהתכסה, דהיינו לאה, ואחוד הוא עולם שהתגלה, דהיינו רחל, ועל כך, זו לאה, ונקברה ונסתרה בתוך המערה והתכסה, וזו רחל, עומרת בפרשת דרכים, שנקברה בדרך אפרת, בהתגלות. והכל כעין של מעלה. ומשום זה לא הביא את רחל, במערה ולא במקום אחר, כי כתוב, בעוד כברת ארץ לבוא אפרתה, ולא הביאה לעיר, כי ידע שמקומה הוא במקום גלוי.

קמו) אלא הכי אמרו וכי: ומשיב, אלא כך אמרו, כתוב ועיני לאה רכות, ולמה היו רכות. משום, שבכל יום יצאה לפרשת דרכים ושאלה על עשו, והיו אומרים לה מעשיו של אותו רשע, ופחדה שלא תפול בגורלה, והיתה בוכה בכל יום עד שהתרככו עיניה.

קמח) וקב"ה אמר אנת וכי: והקב"ה אמר, את בכית שתוכה לאותו צדיק יעקב ולא תהיה בגורלו של אותו רשע, חייך, אחותך תקום בפרשת דרכים, ותבכה על גלות ישראל. ואת תהיי בפנים, דהיינו במערת המכפלה ולא

קנ) תא חזי, כנסת ישראל הכי אקרי, רחל. כמה דאת אמר, (ח) וכרחל לפני גוזזיה נאלמה. אמאי נאלמה. דכד שלטין שאר עמין, קלא אתפסק ז מינה, ק והיא אתאלמת.

קנא) ודא הוא דכתיב, קול ברמה נשמע י נהי בכי תמרורים. קול ברמה נשמע דא ירושלים לעילא. רחל מבכה על בניה, כל זמנא דישראל אינון בגלותא, איהי מבכה עלייהו דאיהי אימא דלהון. מאנה להנחם על בניה. מ"ט. כי אינון. כי אינם מבעי ליה. אלא, בגין דבעלה דאיהו קול, אסתלק ט מינה, ולא אתחבר ת בהדה.

קנב) ות"ח, לאו שעתא חדא, איהי דבכת עלייהו דישראל, אלא בכל זמנא זמנא דאינון בגלותא. ובגיני כך, קב"ה גרם לון קלא למצראי, דכתיב (ט) והיתה צעקה גדולה בכל ארץ מצרים אשר כמוהו לא נהיתה וגו'. וזמין לון קלין אחרנין, באינון ט עורדענין, דרמאן קלין במעייהו, והו נפלי בשוקי כמתים. קנג) * ותעל הצפרדע, חדא הות, ואולידת, ב ואתמליית ארעא מינייהו. והו כלהו מסרין גרמייהו לאשא, דכתיב ובתנוריד ובמשארותיך, ומאי הו אמרו. י באנו באש ובמים ותוציאנו לרויה.

ואי תימא, אי הכי, מאי אכפת להו למצראי, דעאלין לאשא כל אינון עורדענין. אלא, כלהו עאלין לאשא, ואזלין בתנורא ולא מתים. ואינון דמתים מאי קא עבדי, נהמא הוה בתנורא, ועאלין בגו נהמא, ומתבקעין, ונפקי מנייהו

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ח) (ישעיה נ"ב, ט) (שמות י"א, י) (תהלים ס"ו) ח"ב נה. ז מינה, ק הא, ר ל"ג מן נהי עד דא, ש מינה, ת עמה. א ל"ג ותעל הצפרדע. ב ואתמלייא.

דרך אמת ט באותן צפרדעים.

מאמר

הסולם

ושרץ היאור צפרדעים

קנ) תא חזי כנסת וכר': בוא וראה, כנסת ישראל, שהיא המלכות, נקראת רחל, וכש"א, וכרחל לפני גוזזיה נאלמה. ולמה היא נאלמה, הוא משום שבעת ששולטים עמים אחרים, נפסק ממנה הקול, שהוא ז"א, היא נאלמת.

קנא) ודא הוא דכתיב וכר': ח"ש, קול ברמה נשמע נהי בכי וגו'. קול ברמה נשמע, זהו, ירושלים של מעלה, דהיינו בינה. רחל מבכה על בניה, כל זמן שישראל הם בגלות היא מבכה עליהם, כי היא האם שלהם. מאנה להנחם על בניה, מהו הטעם משום כי אינון, ושואל, כי אינם, היה צריך לומר. ומשיב, אלא משום שבעלה, שהוא ז"א, הנקרא קול, נסתלק ממנה, ואינו מחובר עמה.

קנב) ות"ח לאו שעתא וכר': בוא וראה, לא פעם אחת היא בכתה על ישראל, אלא בכל שעה ושעה שהם בגלות ומשום זה, שהם

פגמו בקול שנסתלק מרחל, הקב"ה סבב להם. למצרים, קול, להענישם, שכתב והיתה צעקה גדולה וגו'. גם הכין להם קולות אחרים באלו הצפרדעים, שהרימו קולם בתוך מעיהם, והיו נפלים בשוקים כמתים.

קנג) ותעל הצפרדע: והיה צריך לומר הצפרדעים לשון רבים. ומשיב, צפרדע אחת היתה והולידה, ונתמלאה מהן הארץ. והיו כולם מוסרים את עצמם לאש. שכתוב ובתנוריד ובמשארותיך. ומה היו אומרים. באנו באש ובמים ותוציאנו לרויה.

ואי תימא אי הכי וכר': ואם תאמר אם כן, מה נוגע להם, למצרים, שכל אלו הצפרדעים באו באש. ומשיב, אלא כולם באו באש, והלכו בתנור ולא מתו, ואלו שמתו מה עשו. לחם היה בתנור, ונכנסו לתוך הלחם ונתבקעו, ויצאו מהן אחרות, ונבלעו בתוך הלחם. וכשבאו לאכול מן הלחם, חזר הלחם במעיהם

אחרנין, ואשתאבין בנהמא. ג אתו למיכל ד מינה, ההוא פתא אתהדר ה עורדעניא
 במעייהו, ורקדן, ורמאן קלין, עד דהו מתים. ודא קשיא לון מכלא. תא חזי,
 כתיב ושרץ היאור צפרדעים ועלו ובאו בביתך ובחדר משכבך ועל מטתך.
 פרעה איהו אלקי קדמאה מכלהו, ויתיר מכלהו. להוי שמיה די אלהא מברך מן
 עלמא ועד עלמא, דהוא פקיד עובדין דבני נשא, בכל מה דעבדי.

קנד) כתיב ו ויראו אותה שרי פרעה ויהללו אותה אל פרעה ותקח האשה
 בית פרעה. האי קרא לדרשא הוא דאתא. תלת פרעה * הכא. חד, בההוא זמנא.
 וחד, ביומוי דיוסף. וחד, ביומוי דמשה דאלקי ט בקולפוי.

קנה) פרעה קדמאה, בשעתא דאתנסיבת שרה לגביה, רמו לאומנין, וציירו
 ה ההוא ט דיוקנא באדריה, על ערסיה בכותלא, לא נח דעתיה, עד דעבדו
 דיוקנא דשרה בנסירו, וכד סליק לערסיה, סליק לה עמיה. כל מלכא דאתא
 אבתריה, הוה חמי ההוא דיוקנא מצירא כ ציורא, והוו עאלין קמיה בדיחין, כד
 סליק לערסיה הוה אתהני בההוא ציור. בגין כך, מלכא אלקי הכא יתיר ג מכלא.
 ה היינו דכתיב, ובחדר משכבך ועל מטתך. ולבתר, ובבית עבדיך ובעמך. ובכלהו
 לא כתיב על מטתם, אלא ליה בלחודיה.

קנו) ר' אבא פתח, ו כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא אל מקום
 שהנחלים הולכים שם הם שבים ללכת. האי קרא אתמר, ואמרי ליה חברייא.

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

ג אתון. ד מגיה. ה עורדענא. ו ל"ג כתב. ז מוסף
 בקולפוי האי קרא כלא אתקיים בפרעה קדמאה אבל
 בשעתא; האי קרא אתקיים פרעה קדמאה. ח ל"ג
 ההוא. ט דיוקנה; דיוקניה. י דיוקנה ול"ג דשרה. כ ציור
 ז מכלהו. מוסף ת"ח היינו.

כ (בראשית י"ב) לך מ"ז צ"א. ז) (קהלת א') ויחי יום צ"ג.

דרך אמת ט במקלו והוא כענין שנאמר
 באחרן קח את מסך וגו'. טן צורת שרה בחדר
 המשכב על הכותל ולא היה נח דעתו עד שהיו עושין
 צורתה על לוח של עץ והעמידו אצל מסתו והיה נהנה

מציור ההוא בעת עלייתו למטה בחדר המשכב.

ושרץ היאור צפרדעים

הסולם

משמר

הראשון, בשעה שנלקחה שרה אליו, רמו
 לאומנים וציירו צורתה בחדרו בכותל שעל
 מטתו. עוד לא נח דעתו, עד שעשו צורת שרה
 על לוח, וכשעלה למטתו העלה את הלוח עמו.
 כל מלך שבא אחריו היה רואה את הדמות
 ההיא המצוירת בציור, והיו באים לפניו
 בדחנים, וכשעלה למטתו היה נהנה מאותו ציור,
 משום זה הוכה המלך כאן יותר מכולם. היינו
 שכתוב, ובחדר משכבך ועל מטתך, ואח"כ
 ובבית עבדיך ובעמך, ובכולם לא כתוב על
 מטתם, אלא בו בלבדו.

במעייהם להיות צפרדעים, ורוקדים ומרימים
 קולם עד שהמצרים היו מתים. ומכה זו היתה
 קשה להן מכולן. בוא וראה, כתוב, ושרץ היאור
 צפרדעים וגו', ובכה ובעמך ובכל עבדיך יעלו
 הצפרדעים. הרי שבאו בתוך גופם. פרעה הוכה
 תחלה, ויותר מכולם. שהרי נאמר ובכה ובעמך
 ובכל עבדיך. יהי שם ה' מבורך מן העולם ועד
 העולם, שהוא פוקד מעשה בני אדם בכל מה
 שעושים.

קנד) כתיב, ויראו וגו': כתוב, ויראו
 אותה שרי פרעה ויהללו אותה אל פרעה
 ותקח האשה בית פרעה, מקרא זה הוא לדרש,
 ג' פרעה כתוב כאן, פרעה אחד הוא לזמן ההוא,
 ואחד רומז על פרעה שבזמן של יוסף, ואחד
 רומז על פרעה שבימי משה, שהוכה במטהו.
 קנה) פרעה קדמאה וכו': פרעה

קנו) ר' אבא פתח וכו': ר"א פתח, כל
 הנחלים הולכים אל הים וגו', מקרא זה נתבאר,
 ואמרו אותו החברים. אבל בוא וראה, כשאלו
 הנחלים, שהם האורות דז"א, הולכים אל הים,
 שהוא המלכות, והים מקבל אותם ובוילע אותם

לתוכו

אבל ת"ח, [9] כד אינון נחלין עאלין לגו ימא, וימא נקיט לון, ושאיב לון בגויה, בגין דקפאן מיא בגו ימא, וההוא נ גלידי שאיב כל מיא דעאלין ביה, ולבתר נפקין מיא [צ] בתוקפא ם דדרום, ואשקי ית כל חיות ברא, כמד"א ישקו כל חיתו שדי.

קנז) ן ותא חזי, ימא דקפא ץ שאיב כל מיא, ואשתרי בתוקפא דדרום, כמה דאתמר, ן ובגין כך אינון מלא; ואתמר.

קנח) והא אתערו ביה חברייא. אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים ללכת. מאי טעמא הם שבים. בגין דההוא נהר ך דנגיד ונפיק מעדן לא פסיק לעלמין, והוא אפיק ם תדיר מיא לימא, ועל דא, מיין שבין ללכת, ותבין, ואזלין

חלופי גרסאות

דרך אמת

נ גליד: ן ותוקפא. ע מוסיף דדרום כמה דאתמר. ן בדפו"י זהו הנ"א. צ תשתרי בתוקפא דדרום כמה דאתמר (כדאחמר) ושאיב כל מיא. ק וע"כ. ר הנפיק תדיר. ל"ג דנגיד. ש ל"ג תדיר.

[9] בראשית כ"ט ע"א. [צ] שם ל"ד ע"ב. דאתמר (כדאחמר) ושאיב כל מיא. ק וע"כ. ר הנפיק תדיר. ל"ג דנגיד. ש ל"ג תדיר.

ושרץ היאור צפרדעים

הסולם

מאמר

כנ"ל, והקרח נמס וחוזר למים להשפיע לכל התחתונים. ואשקי לכל חיות ברא. דהיינו אל המדרגות שבכ"ע. שהם לבר מאצילות. קנז) ותא חזי ימא דקאפו וכר: ובוא וראה, ים הקפוא, דהיינו בעת שהים מקבל מקו שמאל, שאז נקפא כנ"ל, שואב כל המים, ואפילו ג"ר דחכמה, והוא נמס בתוקפו של דרום, כמו שלמדנו, שמתגבר על השמאל שהוא צפון בכח קו אמצעי, ואז משפיע לו חסדים להתלבשות החכמה שבו, שבזה הוא יכול להאיר למטה, שנבחן זה שהקרח נמס וחוזר למים. כנ"ל בדבור הסמוך. ומשום זה, אינון מלא, וכבר נתבאר. כי מתוך שאינו חוזר למים זולת ע"י קו אמצעי שמגביר הדרוס על הצפון, הרי הוא מפסיד ע"י את הג"ר דחכמה, שקבל בעת היותו קפוא, כנ"ל, ונמצא שאינו מלא, כי חסר לו הג"ר.

קנח) והא אתערו ביה וכר: והנה העירו בו החברים, בכתוב, אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים ללכת, מהו הטעם שהם שבים, ומשיב, משום שנהר ההוא הנמשך ויוצא מעדן, שהוא יסוד דז"א, אינו מפסיק שפעו לעולם מן המלכות, והוא מוציא תמיד מים אל הים, ועל כן, המים שבים ללכת, ושבים והולכים ושבים ואינם פוסקים לעולם, וכשהוא שב ללכת, כדי, ללכת להשקות את הכל, דהיינו להמשיך חכמה המכניע את כל הקליפות, בא רוח צפון שהוא השמאל, שמשט החכמה, כנ"ל, ונקפאים המים, ורוח הדרום, שהוא חם, פותח אותם, שיוכלו ללכת לכל צד. (כנ"ל בדבור הסמוך.) ועל כן, ים ההוא, יושב בין שני צדדים האלו, צפון ודרום, ועל ידיהם, הים מתקיים, ואניות, שהן

לתוכו, משום שהמים נקפאים תוך הים, וקרח הזה שואב לתוכו כל המים הבאים בו, ואח"כ, יוצאים המים בתוקפו של הדרום, דהיינו בחסדים שבצד ימין, ומשקה כל חיות השדה, כמש"א ישקו כל חיתו יער.

פירושו, כי תחלה מקבלת המלכות מצד שמאל בלבד, שאז קומתה שוה לז"א, משום שאז יש לה ג"ר דחכמה אלא בלי חסדים, והחכמה אינה יכולה להאיר בלי חסדים, וע"כ נעשית אז המלכות שנקראת ים, בסוד ים הקפוא, כי האור שבה קפוא ואינו מאיר, ואח"כ בא קו אמצעי ומגביר הימין על השמאל ואז משפיע הימין את החסדים אל השמאל, והחכמה מתלבשת בחסדים, ואז נמס הקרח, והים משקה לכל העולמות, כמו שהארכנו בזה לעיל (בראשית א' דף רמ"ז ד"ה ימא דקאפו עש"ה) אמנם משום זה מתמעטת החכמה מג"ר, ואין בה רק ו"ק דג"ר. (כמש"ל לעיל ויחי קס"ח אות תקל"ד בסולם ע"ש).

ח"ש, כד אינון נחלין עאלין גו ימא, היינו האורות דקו שמאל הבינה שמשפיע הו"א למלכות בסו"ה שמאלו תחת לראשו. וימא נקיט לון וכר בגין דקפאן מיא בגו ימא וההוא גלידי שאיב וכר, כי האורות הגדולים ג"ר דחכמה אינם באים לתוך המלכות אלא בזמן שהוא קפוא, כי אחר שנמס הקרח כבר אין בה אלא ו"ק דחכמה, כנ"ל, ולפיכך נבחן שההיא גלידי שאיב כל מיא דעאלין ביה, אפילו הג"ר דחכמה, ולא במצב שאח"כ. ולבתר נפקין מיא בתוקפא דדרום, שהימין, שהוא דרום, מתגבר על קו שמאל, ואז משפיע לו חסדים להלביש החכמה

ותבין, ולא פסקין לעלמין. וכד איהו ה תב ללכת, בגין למהך לאשקאה לכלא, ואתי רוח צפון וקפי מיא, ורוחא דדרום דאיהו חמימא, א שרי לון למהך לכל סטר. ועל דא, האי ימא יתיב בין תרי סטרי אלין, ובגינייהו קיימא, ב וארבין אזלין ונטלין לכל סטר.

קנט) ת"ח, כד מלכא, אתי לערסיה, בשעתא דאתפליג לילא, רוחא דצפון אתער, דאיהו אתער חביבותא לגבי מטרוניתא, דאלמלא אתערותא דצפון, לא אתחבר מלכא בהדה, בגין דצפון שארי חביבותא, כמה דאתמר, ט שמאלו תחת לראשי. ודרום חביק ברחימו, דכתיב וימינו תחבקני, כדין כמה בדיחין מתערין שירתא, עד דאתי צפרא, דכתיב, ט ברוך יחד כוכבי בקר ויריעו כל בני אלהים. קט) וכד אתי צפרא, כלהו עלאי ותתאי אמרי שירתא, וישראל כגוונא דא לתתא, דכתיב, ט המזכירים את יי אל דמי לכם. אל דמי לכם, לתתא דייקא. קסא) ז כד אתפליג ליליא, אינון דתיאובתא דילהון לאדכרא תדיר לקודשא ב"ה, לא יהבי שכיכו ללבא, וקיימין לאדכרא ליה לקודשא בריך הוא. כד סליק צפרא מקדימין לבי כנישתא, ומשבחאן ליה לקודשא ב"ה. וכן בתר פלגות יומא. וכן בליליא, כד אתחשך ואתדבק ליליא בחשוכא, ובת שמשא. על אלין כתיב המזכירים את יי אל דמי לכם. ודא עמא קדישא דישראל.

קסב) ועל דא, אדכר לון קודשא ב"ה במצרים, וסליק על פרעה, אלין דלא משתככי יממא ה וליליא, ומאן אינון. ו אורדעניא, דקלהון לא משתכך תדיר, בגין דאתקיף בעמא קדישא, דלא משתככי יממא וליליא, לשבחא ליה לקודשא

חלופי גרסאות

מטרת הזהר

ת יתיב. א שרי. ב ואזלין ארביין. ג ל"ג לתתא. ד ל"ג לתתא. דייקא. ז מסיף בלילה כד. ה וליליא. ו אורדעניא

ט) (שה"ש ב') ב"א רל"ה צ"א. נ) (איוב ל"ח). ט) (ישעיה ס"ב) לך י"ב צ"ג

ושרן היאור צפרדעים

הסולם

מאמר

שירה, דהיינו אפילו הנמשכים מן הימין, כי אז כל הקוין נכללים זה מזה תחת השליטה של ימין. וכעין זה אומרים שירה ישראל למטה. שכתוב המזכירים את ה' אל דמי לכם. אל דמי לכם נאמר לתחתונים בדיוק, דהיינו לישו אל. קסא) כד אתפליג ליליא וכר': כשנחצה הלילה, אלו שתאותם להזכיר תמיד את הקב"ה, אינם נותנים דומיה ללב, וקמים ממתנתם, להזכיר את הקב"ה. כשמאיר הבוקר, הם מקדימים לבית הכנסת ומשבחים אל הקב"ה. וכן אחר חצות היום, דהיינו במנחה. וכן בלילה, כשנחשך והתדבק הלילה בחושך, ולן השמש. על אלה כתוב, המזכירים את ה' אל דמי לכם. שזה עם הקדוש ישראל.

קסב) ועל דא אדכר וכר': ועל זה, הזכיר אותם הקב"ה במצרים, ועלו על פרעה, אלו שאינם משתככים יום ולילה. ומי הם. הם הצפרדעים שקולם אינו משתק לעולם. והוא משום

המדרגות המקבלות מן המלכות, הולכות ונוסעות בו לכל צד. דהיינו אחר שד' רוחות דרום צפון מזרח ומערב נכללים זה בזה. קנט) ת"ח, כד מלכא וכר': בוא וראה, כשהמלך שהוא ז"א, בא למסתו שהיא המלכות, בשעה שנחצה הלילה, רוח הצפון נתעורר, שהוא קו השמאל, שהוא מעורר אהבה אל המטרוניתא, דהיינו אל המלכות, כי לולא התעוררות הצפון לא היה המלך מתחבר עמה. משום שמצפון מתחיל האהבה, כמו שנאמר, שמאלו תחת לראשי, והדרום, שהוא קו ימין, מחבק באהבה, שכתוב, וימינו תחבקני. או כמה בדחנים מעוררים שירה, עד שבא הבוקר, שכתוב, ברוך יחד ככבי בקר וגו'.

קס) וכד אתי צפרא וכר' וכשבא הבוקר, כל העליונים ותחתונים אומרים שירה, כי בלילה אומרים שירה רק המלאכים הנמשכים מן קו השמאל, אבל בבוקר כולט אומרים

(דמ"ז דף ל' ע"א)

ברוך הוא. ולא הוה ב"ג במצרים, דיכיל למשתעי בהדי הדדי. ומנייהו אתחבלת ארעא. ומקלהון : הוה ינוקין ורביין מתין.

קסג) ואי תימא היך לא יכלין לקטלא לון. אלא, אי ארים בר נש חוטרא, או אבנא, לקטלא חדא, אתבקעת, ונפקין שית מינה, מגו מעהא, ואזלי וטרטשי בארעא, עד דהוי, ׀ מתמנע למקרב בהו.

קסד) תא חזי, כמה נהרין, כמה יאורין, נפקא מגו ימא עלאה, כד ׀ אתמשכן . ומשתרן מיא, ומתפלגין *) כמה נחלין, לכמה סטרין, ׀ לכמה יאורין, לכמה נהרין. וחולקא דממנא דסטרא דמצרים אינון מיין : מרחשן אלין, דלית לך מיין דנפקין מגו ימא, דלא ׀ מפקי גונין לזינין.

קסה) מאן אינון גונין. אינון שליחן , בעלמא, ממנן למעבד רעותא דמאריהון, ממנן ברוחא דחכמתא. וע"ד תנינן, אית מיין מגדלין חכימין. ואית מיין מגדלין טפשיין. לפום אינון נהרין דמתחלקין לכל סטרין.

קסו) והכא ׀ נהרי דמצראי, מגדלין מארי דחרשין, גונין בסיטין, קפיטין בעשר דרגין דחרשין, דכתיב, ׀ קוסם, קסמים, מעונן, ומנחש, ומכשף, וחובר חבר, ושואל אוב, וידעוני, ודורש אל המתים. הא עשר זינין דחכמתא דחרשיא. קסז) ובההוא זמנא, אושיט קביה אצבעא דידיה, ובלבל אינון נחלין נהרין

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ו ל"ג הוה ח מתמנעי. ׀ תשתרן וליג אתמשכן : ומשתארן אתמשכן. ׀ ל"ג ומשחרן. ׀ וכמה יאורין וכמה. ל מתחרשין אלא. ׀ נפקי. ׀ בעלמין. ׀ במצראי וליג נהרי.

׀ (דברים י"ח) ח"א קסו. ח"ג נא : רח :

ושרן היאור צפרדעים

הסולם

מאמר

שליחים בעולם הממונים לעשות רצון אדונם. והם ממונים ברוח החכמה, וע"כ למדנו, יש מים המגדלים חכמים, ויש מים המגדלים טפשים. דהיינו לפי אלו הנהרות שמתחלקים לכל הבחינות.

משום שהתקיף בעם הקדוש שאינם שותקים יום ולילה מלשבח את הקב"ה. ולא היה אדם במצרים שיוכל לדבר עם חבירו. ומהם נשחת תארץ, ומקולם היו מתים תנוקות וילדים.

קסו) והכא נהרי דמצראי וכ' : וכאן, הנהרות של מצרים, מגדלים בעלי כשפים, שהם דגים חזקים, קשורים בעשר מדרגות הכישוף, שכתוב, קוסם, קסמים, מעונן, ומנחש, ומכשף, וחובר חבר, ושואל אוב, וידעוני, דורש אל המתים. קוסם הוא א', קסמים הם שתיס, הרי ג', ועם שאר השבע הם עשר. הרי צשר מינים של חכמת הכישוף בסיטין, פירושו חזקים, מלשון התרגום (ישעיה כ"א ח') דאיתין בסיטוניהון כאריא, קפיטין, הוא כמו כפותין, שפירושו קשורים.

קסג) ואי תימא היך וכ' : ואם תאמר איך לא יכלו להרג אותם, את הצפרדעים, ומשיב, אלא אם הרים אדם מקל או אבן להרג אחת, התבקעה ויצאו ממנה מתוך מעיה, שש צפרדעים, והלכו ובעטו בארץ, עד שהיו נמנעים מלקרב אליהם.

קסד) תא חזי כמה וכ' : בוא וראה, כמה נהרות כמה יאורים יוצאים מתוך ים העליון, שהוא מלכות, בעת שנפתחו ונמשכו המים. ומתחלקים כמה נחלים לכמה צדדים לכמה יאורים לכמה נהרות, שהם חלק הממונה על הצד של מצרים. אלו הם מים משריצים, כי אין לך מים היוצאים מתוך הים, שאינם מוציאים דגים למיניהם.

קסז) ובההוא זמנא וכ' : ובזמן ההוא של יציאת מצרים, הושיט הקב"ה אצבעו וערב אלו הנחלים והנהרות של המצרים, שהם המדרגות העליונות שהמצרים יונקים משם, ונמנעו דגי החכמה שלהם מלהשפיע להם חכמה.

קסה) מאן אינון גונין וכ' : שואל, אם הנהרות והיאורים הן מדרגות עליונות הנמשכות מן המלכות, אי"כ מי הם הדגים. ומשיב, הם

דמצראי, ואתמנעו אינון נוני דחכמתא דילהון. חד ם אתהפך לדמא, וחד דסליקו
 נוני קלין, ן בלא תועלתא, ולא אתי עלייהו רוחא דאינון ץ חכמתן.
 קסח) ערוב: כי האי גוונא, דערבב לון זיני דחכמתא דילהון, ולא יכלין
 ן לאתדבקא, ולא עוד, אלא ך אפילו דהני דאשתכחו בארעא, מחבלן לון
 ם בארעא, ומחבלן אורחייהו. ערוב, מאי ערוב. ן ערבוביא. כמדא ן ובגד
 כלאים. ערובין: ם) שדך לא תזרע כלאים: זינין סגיאין בארמות ידא.
 קסט) תא חזי, כמה חילין ן אתערו לעילא כחד, ובלבל לון קביה כחדא,
 בגין לבלבלא חילייהו תקיפא לעילא. וכל אינון גבורן דעבד קביה במצרים,
 בידא חדא הוה, דארים ידיה עלייהו, לעילא ותתא, ומתמן אתאבידת חכמתא
 דמצרים, דכתיב, ן) ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבוניו תסתתר.
 קע) ותא חזי, כתיב, ן) וסכסכתי מצרים במצרים. מצרים לעילא, ן במצרים
 לתתא. בגין דאינון חילין ן לעילא, ממנן על חילין דלתתא, ואתערבו כלהו.
 אתערבו לעילא, דלא הוו מצראי יכלי לאתקשרא בחרשייהו, באינון דוכתי דהו
 מתקשרי בקדמיתא, דהא אתבלבלו. ועל דא אייתי עלייהו ן ערוב, חיוון דהו
 מתערבי דא בדא.
 קעא) כנים, דסלקא עפרא דארעא. ן ותא חזי, כל ן איבא דאתילידת בארעא,
 מחילא דלעילא ן ממנא ן דאזדרע עלה איהו, וכלא הוה כגוונא דלעילא.

חלופי גרסאות

ע דאתהפך. ן דבלהו נונין תליין. ץ חכמתא; חכמן.
 ן לאתדבקא. ך ל"ג אפילו. ם ארעא. ת מוסיף ערבוביא
 מערבוביא. א אתערבו. ב מצרים. ג ממנן לעילא. ד חיוון
 בערוב. ה תא. ו היכא. ז ל"ג ממנא. ח דאזרע.

מסרת הזהר

ן) (ויקרא י"ט) ץ) (שם) ן) (ישעיה כ"ט) ח"ב ל:
 ח"ג רפא: ן) (ישעיה י"ט)

ושרץ היאור צפרדעים

במצרים היו ביד אחד, שהוא יד החזקה כנ"ל,
 שהרים ידו עליהם למעלה ולמטה ומשם
 נאברה חכמת מצרים, שכתוב, ואבדה חכמת
 חכמיו וגו'.

קע) ת"ח כתיב וכו': בוא וראה, כתוב,
 וסכסכתי מצרים במצרים, היינו שיסכסך
 מצרים של מעלה, שהם השרים שלהם, במצרים
 של מטה. משום שאלו הצבאות של מעלה
 ממונים על הצבאות של מטה, ונתערבו כולם,
 נתערבו מערכותיהם למעלה, ולא היו המצרים
 יכולים להתקשר בכשפיהם באלו המקומות של
 השרים שלהם למעלה, שהיו מתקשרים בהם
 מתחילה, כי נתערבו. ועל כן הביא עליהם מכת
 הערוב, שהיא, חיות שהיו מעורבים זה בזה.

קעא) כנים, דסלקא עפרא וכו':
 הכנים שהעלה עפר הארץ, מה פירושם. בוא
 וראה, כל תולדה שנולדת בארץ, היא נמשכת
 מכח ממונה שלמעלה שנזרע עליה, והכל הוא
 כעין של מעלה.

ות"ח

הסולם

מאמר

אחד, נתהפך לדם, ואחד, שהדגים, דהיינו
 הצפרדעים, הרימו את קולם, להמשיך רוח
 החכמה, בלי תועלת, ולא בא עליהם הרוח של
 אלו החכמות שלהם.

קסח) ערוב, כי האי גוונא וכו':
 ערוב, הוא ג"כ כעין זה, שערב מיני נודרגות
 החכמה שלהם ולא יכלו להשיגן. ולא עוד, אלא
 אפילו אותן מדרגות החכמה שלהם שכבר
 נמצאו בארץ, היו משחיתים אותם בארץ,
 דהיינו שנעשו למזיקים, והשחיתו
 את דרכם. ערוב, מהו ערוב. ומשיב, הוא
 ערבוביא. כמש"א ובגד כלאים, שפירושו,
 תערובת של צמר ופשתים. כמש"ש שדך לא
 חזרע כלאים, שפירושו, לזרע מינים הרבה
 במפולת יד. כן ערוב שבכאן, פירושו ערבוביא.

קסט) תא חזי כמה וכו': בוא וראה,
 כמה כחות התעוררו למעלה כאחד, וערב אותם
 הקביה יחד, כדי לערב כחותיהם החזקים
 למעלה, וכל אלו הגבורות שעשה הקביה
 (דפו"י דף ל' ע"ב)

קעב) ות"ח, שבעה רקיעין עבד קב"ה, כגוונא דא שבעה ארעאן. ואינון תחומין דמתפרשן בדוכתייהו. ז' רקיעין לעילא, שבעה תחומי ארעא לעילא, כהאי גוונא לתתא מתפרשן דרגין, ז' רקיעין, וז' תחומי ארעא. והא אוקמהו חברייא, ב' ארעין ק כסופטא דא על דא.

קעג) וואינון ז' תחומי ארעא לעילא, כל חד וחד. מתפרשן לעשר, ואינון מתפלגאן לע' ממנו, דממנו על שבעין עמין. וההוא ארעא, תחומא דכל עמא ועמא, סחרא ה לארעא קדישא דישראל. כד"א, ה הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל ו) ועשרה בגווייהו כ טמירין, ואינון ע' דסחרן ארעא קדישא. ודא הוא לעילא, כגוונא דא לתתא.

קעד) ות"ח, ההוא ארעא, תחומא דחולקא דמצראי, בההוא זמנא, אושיט קב"ה אצבעא דיליה, ה ואתילידו טפסירין בההוא תחומא, ואתיבשו כל אינון תחומין דרכיכו מיא. וכל ירוקא דמיין דנבעין, כדין לתתא, אתחזיאו : קלמין מעפרא דארעא.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ט ל"ג ואינון. י מתפרשאן לע' ממנו ; מתפרשן לע' סטרין דממנו לע' ממנו. כ טהירין. ל ואתיליד. ט רכיכים נ ל"ג קלמין ; תלמין.

ו) (שה"ש ב)

דרך אמת ק כמין מדרגת הסולם זה למעלה מזה ועיין ויקרא ט' ע"ב. ר אחרי מות ט' ע"א. ט ששים הם בעינינו אחד ונקודה אחת באמצע עולה לעשרה תחומין והם שבעים בכלל. ת ונולו שלהובי אש וגרם יבישות בכל מקום שהיה אגם טים.

שרץ היאור צפרדעים

הסולם

מאמר

כגלדי בצלים, וכאן מדבר בסדר היושר, וע"כ אומר שהם כסופטא דא על דא, דהיינו ביושר. וע"כ אומר להלן, שארץ הקדושה היא בפנים וע' ארצות של האומות מסבבים אותה מבחוץ. כי בסדר היושר, כל הפנימי ביותר הוא יותר משובח.

קעג) ואינון ז' תחומי וכו' : ואלו ז' גבולי הארץ למעלה, שהם כנגד חגית נהי"ט, כל אחד ואחד מתפשט לעשר, כי כל אחת מחגית נהי"ט כלולה מעשר ספירות, וע"כ הם מתחלקים לע' ממונים, שהתמנו על ע' אומות, ואותם הארצות, שהן הגבולים של כל עם ועם, שהן ע' ארצות, מסבבות את ארץ הקדושה של ישראל. כמש"א, הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה, מגבורי ישראל, ויש עשרה הטמונים בהם, שבין חס' ע', והם הע' המסבבים את ארץ הקדושה. וזה הוא למעלה. וכעין זה, הוא גם למטה.

קעד) ות"ח ההוא ארעא וכו' : ובוא זראה, אותה הארץ, גבול חלקם של מצרים, הושיט הקדוש ברוך הוא בעת ההוא את האצבע שלו, ונולדו להבות אש באותו

הגבול

קעב) ות"ח שבעה רקיעין וכו' : זבוא וראה, ז' רקיעים עשה הקב"ה. כעין זה ז' ארצות. והם הגבולים שהתבארו במקומם. דהיינו שהם כנגד ז' ספירות חגית נהי"ט. שבעה רקיעים למעלה ז' גבולי הארץ למעלה. וכעין זה למטה מתפשטים המדרגות, ז' רקיעים ז' גבולי הארץ. ובארו אותם החברים בז' הארצות שהם כמו תיבות זה על זה. סופטא פירושו תיבה, כמ"ש (תענית כ"א) מלא סופטא אבנים טובות.

ואין להקשות מזהר ויקרא דף ט' ע"ב, שאומר שם, וכלהו רקיעים אלין על אלין כגלדי בצלים וכו' ע"ש. כי יש ב' סדרים בעולמות א) שהם מסודרים כעגולים זה בתוך זה, והיותר חיצון הוא יותר חשוב, שהעגול החיצון ביותר הוא למעלה סמוך לא"ס ב"ה והיותר גרוע הוא היותר פנימי שהיא העוה"ז. ב) שהם מסודרים ביושר זה תחת זה, שבהם היותר פנימי הוא יותר חשוב והחיצון הוא גרוע. (כמ"ש בתלמוד עשר ספירות שיעור ב' דף ס"ג ע"ש) וזוהר ויקרא דף ט' מדבר בסדר העגולים, וע"כ אומר, שהם זה בתוך זה

(דפו"י דף ל' ע"ב)

קעה) והא אתמר דאהרן הוה מחי. אבל בגין ^ט דא אהרן הוה מחי, לאחזאה דימינא דקודשא ביה תבר לשנאין, כד"א, ^ח ימינך יי תרעץ אויב. כגוונא דא, זמין קביה לאייתאה על קרתא ^ז דרומי רבתא, דכתיב ^א ונהפכו נחליה לזפת ועפרה לגפרית. ^ז ועל דא, כל עפר הארץ היה כנים בכל ארץ מצרים.

קעז) רבי יהודה ורבי חייא הוו אזלי באורחא. אמר רבי חייא, חברייא כד אינון באורחא, ^ז בעיין למהך בלבא חד. ואי איערערו, או אזלי בגווייהו חייבי עלמא, או בני נשא דלאו אינון מהיכלא דמלכא, בעו לאתפרשא מנייהו. מנא לן. מכלב, דכתיב, ^ב ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו וימלא אחרי. מאי רוח אחרת. דאתפרש מאינון מאללין, ^ז דכתיב, ^א ויעלו בנגב ויבא עד חברון. ^ז דאתפרש מאינון מאללין ואתא איהו בלחודוי לחברון, לאשתטחא על קברי אבהו.

קעח) וחברון אתיהיב ליה חולק אחסנא לאתתקפא ^ז ביה, כמה דאת אמר, ^ח ולו אתן את הארץ אשר דרך בה. אמאי יהיבו ליה חברון. אי בגין ^ט דאשתטח בקברי אבהו לאשתזבא מההוא עיטא ^ח דילהון דאשתזיב. ^א לא.

קעצ) אלא, רזא דמלה שמענא. כגוונא דא כתיב, ^ח וישאל דוד ביי לאמר האעלה באחת ערי יהודה ויאמר יי אליו עלה ויאמר דוד אנה אעלה ויאמר חברונה. הכא אית לאסתכלא, כיון דהא מית שאול, ודוד ^ב ביומי דשאול אתמשח לקבלא

חלופי גרסאות

מסורת הזוהר

ח (שמות ס"ו). א (ישעיה ל"ד). ב (במדבר י"ד). ט דאהרן וליג דא. ע ל"ג דרומי רבתא; חייבא. ז ועם כל דא; ל"ג ועל (ד"א). ז פתח ואמר וליג דכתיב. ק דאפרש. ר ל"ג ביה. ש דאשתכח. ת דיליה. כ"ו צ"ב.

א ל"ג לא. ב ביומוי.

ויבנהו שבע שנים

הסולם

מאמר

עקב היתה רוח אחרת וגו'. מהו רוח אחרת. היינו שנפרד מן המרגלים, שכתוב, ויעלו בנגב ויבא עד חברון, שהיה צריך לומר ויבואו, לשון רבים, אלא משום שנפרד מן המרגלים והוא בא בלבדו לחברון, להשתטח על קברי האבות, ע"כ נאמר עליו, ויבוא עד חברון, בלשון יחיד.

קעז) וחברון אתיהיב ליה וכו'; וחברון ניתנה לו לחלק ונחלה להתחזק בה, כמש"א, ולו אתן את הארץ אשר דרך בה. שואל, למה ניתנה לו חברון, אם משום שהשתטח על קברי האבות להנצל מעצה שלהם, של המרגלים, וניצל. אינו כן.

קעח) אלא רזא דמלה וכו'; ומשיב, אלא סוד הדבר שמעתי, שהוא, כעין זה שכתוב, וישאל דוד בה' וגו' ויאמר חברונה. כאן יש להתבונן, כיון שכבר מת שאול, ודוד עוד בימיו של שאול נמשח לקבל את המלכות, א"כ, כיון שמת שאול, למה לא המליכו את דוד, ולמה לא קבל מלכות על כל ישראל, אלא שבא לחברון וקבל

הגבול, ונתיבשו כל אלו הגבולים הטרטובים מים, וכל טפה של מים נובעים, או למטה, בארץ מצרים, נראו הכנים מעפר הארץ.

קעה) והא אתמר דאהרן וכו'; שואל, הרי נאמר שאהרן היה מכה את עפר הארץ בכנים ואתה אומר הושיט הקב"ה אצבעו וכו'. ומשיב, אבל בשביל זה היה מכה אהרן, להורות, שימינו של הקב"ה שברה את השונאים, כמש"א, ימינך ה' תרעץ אויב. כי אהרן הוא כהן, שהוא מדכבה לימינו של הקב"ה, כעין זה עתיד הקב"ה להביא על עיר רומי הגדולה, שכתוב, ונהפכו נחליה לזפת ועפרה לגפרית. ועל זה, שהוביש המים מן עפר מצרים, כנ"ל, כל עפר הארץ היה כנים בכל ארץ מצרים.

קעז) רבי יהודה ורבי חייא וכו'; ר"י ור"ה היו הולכים בדרך. אמר ר' חייא, החברים, כשהם בדרך, צריכים ללכת בלב אחד, ואם יקרה להם, או הולכים ביניהם, רשעי עולם, או אנשים שאינם מהיכל המלך, צריכים להפרד מהם. מאין לנו זה, מן כלב, שכתוב, ועבדי כלב

182 (דפו"י דף ל' ע"ב *) דף ל"א ע"א

מלכו. כיון דמית שאול אמאי לא אמליכו ליה לדוד, ולא קביל מלכו על כל ישראל, ואתא לחברון, ומלכו קביל : על יהודה בלחודוי שבע שנים, ואתעכב תמן כל הני שבע שנים. ולבתר דמית איש בושת, קביל מלכו על כל ישראל בירושלים.

קעט) אלא, כלא הוא רזא קמי קודשא בריך הוא. תא חזי, מלכותא קדישא לא קביל מלכו שלימתא, עד דאתחבר באבהן. וכד אתחבר בהו, אתבני בבניינא שלימו, מעלמא עלאה, ועלמא עלאה אקרי שבע שנים, בגין דכלהו ביה. קפ) וסימניך (1) ויבנהו שבע שנים, דא עלמא עלאה. ולא כתיב ויבנהו בשבע שנים. כמה דאת אמר, (2) כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ. מאן ששת ימים, דא אברהם. דכתיב, (3) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם באברהם. ואברהם ששת ימים אקרי. (4) ובגין דאיהו ששת ימים, אתבני עלמא. ה בההוא גוונא ויבנהו שבע שנים.

קפא) ותא חזי, דוד בעא לאתבנאה במלכו שלימתא : לתתא, כגוונא דלעילא, ולא אתבני, עד דאתא ואתחבר באבהן. וקאים שבע שנים לאתבנאה בגווייהו. לבתר שבי' שנים, אתבני בכלא, אתמשכא מלכותיה די לא תעדי לעלמין. ואי לאו : דאתעבד בחברון לאתחברא בדוכתיה, לא אתבני מלכותיה לאתמשכא כדקא יאות. כהאי גוונא כלב, אתנהיר ביה רוחא דחכמתא, ואחא לחברון. לאתחברא באבהן, ולדוכתיה אזל, ולבתר, דוכתיה הוה, וירית ליה.

חלופי גרסאות

מסרת. הזהר

ג עלה ד כיה ; וביה ה בהאי י ל"ב לתתא כגוונא דלעילא. ז אתעתו ; דאתעתיה.

(1) (מ"א ו') ויצא י"א צ"ד. (2) (שמות ל"א) ב"א ר"ס צ"א. (3) (בראשית ב') הקשה"ז מ"ח צ"ד.

ויבנהו שבע שנים

הסולם

מאמר

והארץ בהבראם, שהוא אותיות אברהם, ואברהם נקרא ששת ימים. שהוא החסד דז"א הכולל חגית נה"י. ומשום שהוא ששת ימים. ע"כ נבנה בו העולם. וכעין זה, ויבנהו שבע שנים. שסובב על עולם העליון. שהוא בינה. הנקרא שבע שנים.

וקבל המלכות על יהודה לבדו שבע שנים. והתמהמה שם כל אלו שבע השנים. אלא לאחר שמת איש בשת קבל המלכות על כל ישראל בירושלים.

קפא) ות"ח דוד בעא וכר' : ובוא וראה. דוד רצה להבנות במלכות השלמה למטה. כעין המלכות של מעלה. ולא נבנה. עד שבא והתחבר באבות בחברון. ועמד שם שבע שנים, להבנות בתוכם. לאחר שבע שנים, הוא נבנה בכל שצריך, ונמשכה מלכותו ללא תעבור ממנו לעולם. ואם לא היה נתקן בחברון להתחבר במקומו באבות, לא היתה מלכותו נבנית שתוכל להמשך כראוי כעין זה כלב, שהאיר בו רוח החכמה, ובא לחברון להתחבר עם האבות, ולמקומו הלך, כי בחינת רוח החכמה אינה מתקבלת אלא ע"י חבור עם האבות, כמ"ש כל זה. לעיל (פרשת לך י' כ"ו ד"ה פירוש עש"ה) ואח"כ היתה מקומו, כי ניתנה לו כנ"ל, וירש אותה.

קעט) אלא כלא הוא רזא וכר' : ומשיב, אלא הכל הוא סוד לפני הקב"ה. בוא וראה. מלכות הקדושה, של מעלה, לא קבלה אור המלכות בשלמות עד שהתחברה באבות, שהם חגית שמחזה ולמעלה דז"א, כשנתחברה בהם, נבנתה בבנין שלם מעולם העליון. שהוא בינה. ועולם העליון נקרא שבע שנים, משום שכל ז' הספירות, חגית נהי"מ, נכללים בו. (וביאור הדברים תמצא לעיל פרשת לך י' כ"ו ד"ה פירוש).

קפ) וסימניך ויבנהו וגר' : והסימן שלך, ויבנהו שבע שנים, זהו העולם העליון, ועל כן לא כתוב ויבנהו בשבע שנים. כי סובב על עולם העליון שנקרא שבע יונים. כמשי"א, כי ששת ימים עשה ה' וגר'. מי הם ששת ימים. היינו אברהם. שכתוב, אלה תולדות השמים

קפב) ך רבי ייסא ורבי חזקיה, הוּו אזלי מקפוטקיא ללוד, והוה עמהן חד יודאי א במטול דקטפירא דחמרא. עד דהוּו אזלי, איר ייסא לרבי חזקיה, אפתה פומך, ואימא חד מלה, מאינן מלי מעלייתא דאורייתא, דאת אמרת בכל יומא, קמי בוצינא קדישא.

קפג) פתח ואמר, ט) דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום. דרכיה דרכי נעם, אלין אורחין דאורייתא, דמאן דאזיל באורחי דאורייתא, קודשא בריך הוא, אשרי עליה נעימותא דשכינתא, דלא תעדי מניה לעלמין. וכל נתיבותיה שלום, דכל שבילין דאורייתא, כולהון שלם. שלם ליה לעילא, שלם ליה לתתא. שלם ליה בעלמא דין, שלם ליה בעלמא דאתי.

קפד) אמר ההוא יודאי ב איסורא בקיסטרא, בהאי קרא אשתכח. איל מניין לך. אמר ליה, מאבא שמענא, ואוליפנא הכא בהאי קרא מלה טבא.

קפה) פתח ואמר, האי קרא ב בתרין גוונין איהי, ובתרין סטרין. קרי ביה דרכים, וקרי ביה נתיבות. קרי ביה נועם, וקרי ביה שלום. מאן דרכים. ומאן נתיבות. מאן נעם. ומאן שלום.

קפו) אלא, דרכיה דרכי נעם, היינו דכתיב, י) הנותן בים דרך. דהא כל אתר דאקרי באורייתא דרך, הוא אורחא פתיחא לכלא. כהאי אורחא דהוא פתיח לכל

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ט) (משלי ג') וישב ס"ז צ"ב. י) (ישעיה מ"ג) ב"א רנ"ב צ"ב.
 ז) מכאן עד נתיבותיה שלום ושבאות קפ"ט גרסו כוהן פ"רשת מקץ דף כ"ז אות צ"ה עם החלופי גרסאות.

דרך אמת אן במשוי הקשור בחסור סאיזה ענייני סחורה. בן איסורא בלגינא ר"ל יש בפסוק זה דבר שנשמע כמטבע המונחת בלגינא ומקשקש וכבר ביארתי לעיל פ' יח"י. גן יש לפרשו בשני פנים ובשני עניינים חלוקים.

מאמר

הסולם

דרכים — נתיבות — נעם — ושלום

איסורא. הוא שם מטבע. קיסטרא, הוא כלי שמחזיקים שם כסף לשמירה. כלומר, שיש סוד פנימי במקרא הזה. אמר לו מאין לך זה. אמר לו שמעתי מאבי ולמדתי כאן במקרא הזה דבר טוב.

קפה) פתח ואמר האי וכי: פתח ואמר, מקרא זה, הוא בשני אפנים ובשתי בחינות. כי אתה קורא בו דרכים, וקורא בו נתיבות. ואתה קורא בו נועם, וקורא בו שלום. מה דרכים ומה נתיבות, מה נעם ומה שלום.

קפו) אלא דרכיה וכי: ומשיב, אלא דרכיה דרכי נועם, הוא שכתוב. הנותן בים דרך, כי בכל מקום שנקרא בתורה דרך, הוא אורח פתוח לכל. כדרך הזה שהוא פתוח לכל אדם, כך דרכיה, אלו הם דרכים, שהם פתוחים מכל האבות, שהם חגיגות, שברו בים הגדול, שהוא מלכות, ונכנסו לתוכו, והם אורחות

קפב) ר' ייסא ור' חזקיה וכי: ר"י ור"ח היו הולכים מקפוטקיא ללוד. והיה עמהם יהודי אחר עם משא של עופות הנקראים קטפירא, (כנ"ל אות קכ"ד) על חמור. בעוד שהיו הולכים, אמר ר' ייסא לר' חזקיה פתח פיך ואמור דבר אחד מאלו דברי תורה הטובים, שאתה אומר בכל יום לפני המאור הקדוש, ר"ש.

קפג) פתח ואמר, דרכיה וכי: פתח ואמר, דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום. דרכיה דרכי נעם, הם אורחות התורה, כי מי שהולך בדרכי התורה, הקב"ה משרה עליו נעימות השכינה, שלא תעבור ממנו לעולם. וכל נתיבותיה שלום, הם השבילים של התורה. כי כל השבילים של התורה כולם שלום. שלום לו למעלה, שלום לו למטה, שלום לו בעולם הזה, שלום לו בעולם הבא.

קפד) אמר ההוא יודאי וכי: אמר אותו יקודי, איסורא בקיסטרא יש במקרא הזה.

(דפו"י דף ל"א ע"א)

בינן. כך דרכיה, אלן דרכים דאינון פתיחן מאבהן, דכראן בימא * רבא, ועאלין בגויה. ואינון אורחין מתפתחין לכל עיבר, ולכל סטרי עלמא. קפו) והאי נעם, הוא נעימו דנפיק מעלמא דאתי, ונהיר לכל בוצינין, ומתפרשין לכל עיבר, וההוא טיבו, ונהורא דעלמא דאתי, דינקין אבהן, אקרי נעם. דבר אתר, עלמא דאתי, אקרי נעם. וכד אתער עלמא דאתי, כל טיבו, וכד חידו, וכל נהורין, וכל חירו דעלמא אתער. ובגיני כך, אקרי נעם. קפח) ועל דא תנינן, חייבין דגיהנמ, בשעתא דעאל שבתא, כלהו נייחין, ואית להו חידו, ונייחא בשבתא. כיון דנפיק שבתא, אית לן לאתערא חידו עלאה עלנא, דנשתזיב מההוא עונשא דחייביא, דאתדנו מההיא שעתא ולהלאה. ואית לן לאתערא ולימא, * ויהי נעם יי אלהינו עלינו. דא הוא נעם עלאה, חידו דכלא. ועל דא, דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום. קפט) מאן נתיבותיה. אלן אינון נתיבות ושבילין, דנפקי מלעילא, וכלהו נקיט לון ברית יחידאי, דאיהו אקרי שלום, שלמא דביתא, ועאיל לון לימא רבא,

מסרת הזהר (תהלים צ) תולדות ג"ח צ"א.

דרכים — נתיבות — נעם — ושלום

הסולם

מאמר

במלכות את היסוד הזה הנק' מפתחא. ח"ש דרכים דאינון פתיחן מאבהן, שהם חגית דז"א הנ"ל, דכראן בימא רבא ועאלין בגויה, שהם מתקנים אותה לבחינת מלכות שלהם בסוד רביעי לאבות, ותקון זה נבחן לכריה וחפירה, משום שעושים אותה בזה לבית קבול אל המחין דבינה, המכונים נועם. וחסויה באר חפרוה שרים, שהם או"א, בסויה ויבן ה' אלקים את הצלע, (כנ"ל בראשית ב' דף קל"ה ד"ה ביאור ע"ש) כרוה נדיבי עם, היינו חגית דז"א כנ"ל, ח"ש דכראן בימא רבא וכר'. ונתבאר בזה, מהו דרכים ומהו נעם.

קפח) ועל דא תנינן וכר': וע"כ למדנו, הרשעים אשר בגיהנמ, בשעה שהשבת נכנס, כולם נחים, ויש להם שמחה ומנוחה בשבת. כיון שיוצא השבת, יש לנו להעיר עלינו השמחה העליונה כדי להנצל מעונש הגיהנמ, שמשעה ההיא ולהלאה הם נדונים. ויש לנו להעיר ולומר, ויהי נעם ה' אלקינו עלינו וגר', שזה הוא לחזור ולהמשיך נעם העליון, שהוא המחין דבינה כנ"ל, שהוא שמחת הכל. וע"כ דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום.

קפט) מאן נתיבותיה וכר': שואל מהו נתיבותיה. ומשיב, אלו הם נתיבות ושבילים היוצאים מלמעלה מאו"א, שהם מבחינת מנעולא, כנ"ל. (וכמ"ש בראשית א' דף רנ"א ד"ה נחית) וכולם מקבל ברית יחיד שנקרא שלום, שהוא היסוד דז"א, שהוא שלום

בית

אורחות המתפתחים לכל צד, ולכל רוחות העולם.

קפו) והאי נעם הוא וכר' ונעם הזה, שאומד הכתוב, הוא נעימות היוצא מעולם הבא, שהוא בינה, ומאיר לכל המאורות, שהם זרין, ומתפשטים לכל צד, דהיינו לימין ולשמאל. וטוב ההוא והאור של עולם הבא, שהאבות שהם חגית דז"א, יונקים, נקרא נועם. דבר אחר עולם הבא נקרא נועם משום שבעת שנתעורר עולם הבא להשפיע, כל טוב, וכל שמחה, וכל האורות, וכל חירות העולם מתעורר. ומשום זה נקרא עולם הבא, שהוא הבינה, נועם.

ביאור הדברים. ב' נקודות הן במלכות: אחת, הממותקת בבינה, והיא נקראת מפתחא, השניה, היא בלתי ממותקת ונקראת מנעולא. (כמ"ש באורך בהקדמת 190 הזוהר דף מ"ז במאמר מנעולא ומפתחא ע"ש). וע"כ יש ב' שמות ליסוד דמלכות, כשמתוקנת מפתחא היא נקראת דרך או אורח. וכשמתוקנת מנעולא היא נקראת שביל או נתיב. ח"ש כל אתר דאקרי באורייתא דרך, הוא אורחא פתיחא לכלא, כי המתוקנת מפתחא מקבלת כל המחין דבינה הנקראים נועם, והיא פתוחה להשפיע אותם לכל התחתונים. והיקון זה שתהא ראויה לקבל המחין דבינה, נעשה מתוך עלייתה לחגית דז"א הנקראים אבות, והיא מתוקנת שם בסוד רביעי לאבות, (כנ"ל בראשית א' דף ק"י ד"ה מלכותא דדוד), וע"כ נבחן, שהאבות תקנו

קצג) תא חזי, דבר אתון דהו בניחותא, מותנא בנייחא, דהו מתין מגרמייהו. ברד, דאתהדרו אתון בתקופ רוגזא, וקטל כלא. יתבו בההוא חקל, חמו עאני דאתיין לאתר חד, ומתין תמן, קם ההוא יודאי לגבי ההוא אתר, וחמא ז תרין קטפירי, דמליין ר אקסוטרא.

קצד) פתח ואמר, כתיב טו וז ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה, האי מלה דרבי אלעזר, דאמר, ואעשך לגוי גדול, לקבל לך לך. ואברכך, לקבל מארצך. ואגדלה שמך, לקבל וממולדתך. והיה ברכה, לקבל ומבית אביך. ודא לקבל דא.

קצה) ר' שמעון אמר, רזא דחכמתא הכא. ואעשך לגוי גדול, לקבל סטר ימינא. ואברכך, לקבל סטר שמאלא. ואגדלה שמך, לקבל סטר אמצעיתא. והיה ברכה, לקבל סטר ארעא דישראל. וכלא רזא דרתיכא קדישא.

קצו) תא חזי, באתערותא דלתתא, ט אתער לעילא. ועד לא יתער לתתא, לא יתער לעילא, לאשראה עליה. מה כתיב באברהם, ז ויצאו אתם מאור כשדים. ויצאו אתם, ויצאו אתו מבעי ליה. דהא כתיב ויקח תרח את אברם בנו וגר. מהו ויצאו אתם. אלא, ת תרח א ולוט נפקו עם אברהם ושרה, דכיון דאשתזיב אברהם מן נורא, אתהדר תרח למעבד רעותיה. ובגין * כך, ויצאו אתם. כיון דזיננו אתערו בקדמיתא, איל קביה לך לך.

חלופי גרסאות

מסרת הזר

טז (בראשית י"ב) לך י"ח צ"א. ז בראשית י"א) לך ר אקסוטרא. ט יתער. ת ל"ג תרח ולוט נפקו. א מזרן. י"א צ"ב

דרך אמת ז שני גופים מבהמות סלאות הולעים ולכן סיד שבאים הבהמות לשם נפלו וסתו. הן לך לך ע"ח ע"א

ואעשך לגוי גדול

הסולם

מאמר

קצה) ר' שמעון אמר וכו': רשיא סוד החכמה יש כאן. ואעשך לגוי גדול, הוא כנגד צד ימין, שהוא חסד. ואברכך, הוא כנגד צד שמאל, שהוא גבורה. ואגדלה שמך, הוא כנגד צד האמצעי, שהוא ת"ת. והיה ברכה, הוא כנגד צד ארץ ישראל, שהיא המלכות. והכל הוא סוד המרכבה הקדושה. כי חג"ת ומלכות, הם ד' רגלי המרכבה. (כנ"ל ב"א דף ק"י ד"ה מלכותא דדוד).

קצג) תא חזי, דבר וכו': בוא וראה, דבר, הוא אותיות שהם בנחת, מיתה בנחת, שהיו מתים מעצמם. ברד, כי חזרו האותיות להיות בתוקף הרוגז, והרג הכל. ישבו באותו שדה, ראו צאן הבאים למקום אחד ומתים שם. קם אותו יהודי והלך אל אותו מקום, וראה שני עופות מתות, הנקראים קטפירי, (כנ"ל אות קכ"ד) המלאים תולעים וארס שמסתבתם מתו הצאן.

קצו) תא חזי באתערותא וכו': בוא וראה, בהתעוררות של מטה מתעורר למעלה, וטרם שמתעוררים למטה. לא יתעורר למעלה לשרות עליו. מה כתוב באברהם, ויצאו אתם מאור כשדים. ושואל, ויצאו אתם, ויצאו אתו היה צריך לומר. שהרי כתוב ויקח תרח את אברם בנו וגר. מהו ויצאו אתם. ומשיב, אלא תרח ולוט יצאו עם אברהם ושרה, כי אחר שניצל אברהם מן האש, חזר תרח לעשות רצונו.

קצד) פתח ואמר ואעשך וגר': פתח ואמר ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה וגר'. דבר זה הוא של ר' אלעזר, שאמר, ואעשך לגוי גדול, הוא כנגד הדבור לך לך. ואברכך, הוא כנגד הדבור מארצך, ואגדלה שמך, הוא כנגד וממולדתך. והיה ברכה הוא כנגד ומבית אביך. וזה כנגד זה. פירוש. כנגד ארבעה הציונים שבפסוק לך לך וגר', הובטח לו ארבעה מיני שכו, בכתוב, ואעשך לגוי גדול וגר'.

קצו) רבי שמעון אמר, לך לך. לתקונך לגרמך. מארצך, מההוא סטרא
 דישובא דאת תקיל, דאתילידת ביה. וממולדתך, מההוא תולדה דילך. ומבית
 אביך, דאת אשגח בשרשא דלהון. אל הארץ אשר אראך, תמן אתגלי לך, מה
 דאת בעי, ההוא חילא דממנא עלה, דאיהו עמיק וסתים. מיד, וילך אברם
 כאשר דבר אליו יי. ואנן קא בעינן למהך מהכא למנדע רזא דחכמתא ג.

קצח) רבי יוסי ורבי חייא הוו אזלי באורחא. איך יוסי לרבי חייא, אמאי
 את שתיק, הא אורחא לא אתתקן, אלא במלי דאורייתא. אתנגיד רבי חייא, ובכה,
 פתח ואמר, ו) ותהי שרי עקרה אין לה ולד ג ווי על דא, ווי ז על ההוא זמנא
 ה דאולידת הגר לישמעאל.

קצט) איך רבי יוסי, אמאי. והא אולידת ו לבתר, והוה לה ברא גועא קדישא.
 א"ל, ז את חמי, ואנא חמינא, ח והכי שמענא מפומי דר"ש מלה, ט ובכינא ווי
 על ההוא זמנא, דבגין דשרה אתעכבת, כתיב, צ ותאמר שרי אל אברם וגו' בא
 נא אל שפחתי וגו'. ועל ד, דא, קיימא שעתא להגר, למירת לשרה גבירתה, והוה
 לה ברא מאברהם.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ב בדפויי כתוב כאן חסר ומוסיף פתח ר' אבא ואמר.
 ט) כי אז אהפוך על עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם
 ה' לעבדו שכם אחד וכתיב. ט) והיה ה' למלך על כל
 הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ג ל"ג ווי
 על דא ז לזהוהא ול"ג על. ה ל"ג דאולידת הגר לישמעאל
 ו ל"ג לבתר. ז ל"ג מן זאת עד חייח אייל מפומי דר"ש
 שמענא מלה. ט מוסיף ובכינא אייל מה היא [היא] אייל.
 י דקיימא ול"ג דא

ט) (בח"ג) (צפניה ג') וישלח ע"ז צ"ג ט) (בח"ג) (זכריה
 י"ד) פ) (בראשית י"א) ח"ג קסת. צ) (בראשית ט"ז)

דרך אמת ז אמור צ"ג ע"ב

ואעשך לגוי גדול

הסולם

מאמר

דבר אליו ה'. ואנחנו רוצים ללכת מכאן כדי
 להשיג סוד החכמה. (חסר הסיים)

מאמר ותהי שרי עקרה

קצח) ר' יוסי ור' חייא וכו': ר"י
 ור"ח היו הולכים בדרך. אר"י לר' חייא, למה
 אתה שותק, הרי הדרך אינו מתתקן אלא בדברי
 תורה. נאנח ר' חייא ובכה. פתח ואמר, ותהי
 שרה עקרה אין לה ולד. אוי על זה, אוי על
 אותו זמן, שהולידה הגר את ישמעאל.

קצט) א"ל ר' יוסי וכו': אמר לו ר"י,
 למה. והרי שרה הולידה אחר שנולד ישמעאל,
 והיה לה בן גזע קדוש. ולמה אתה אומר אוי.
 אמר לו אתה רואה, ואני רואה, וכך שמעתי
 דבר מפיו של ר"ש, ובכיתי, שאמר, ווי על אותו
 זמן, כי משום ששרה נעכבה. כתוב, ותאמר שרה
 אל אברהם וגו' בא נא אל עזחתי וגו' וע"כ
 השעה עמדה להגר, לרשת את שרה גבירתה.
 והיה להגר בן מאברהם.

ואברהם

ומשום כך כתוב ויצאו אתם, שתרח ולוט יצאו
 עם אברהם ושרה. וכיון שהם התעוררו תחלה
 מלמטה ללכת ארץ כנען, מיד התעורר עליו
 מלמעלה, ואמר לו הקב"ה לך לך.

קצו) ר' שמעון אמר וכו': רש"א,
 לך לך, היינו לתיקון שלך עצמך. מארצך,
 מאותו צד הישוב שאתה שוקל, ששם נולדת,
 דהיינו מצד ימין מטרם שנכלל בשמאל. ואמר
 לו הקב"ה ללכת משם. וממולדתך מתולדה
 ההוא שלך, דהיינו מצד שמאל מטרם שנכלל
 בימין, שהשמאל הוא תולדה של הימין. ומבית
 אביך, שאתה משגיח בשורשם, ואמר לו הקב"ה
 שלא יסתכל בהם יותר (כמיש לך דף י"ז ד"ה
 ומבית אביך ע"ש). אל הארץ אשר אראך,
 כי שם יתגלה לך מה שאתה חפץ, דהיינו הכח
 הממונה עליה, שהוא עמוק וסתום. (כמיש לך
 י"ח ד"ה אל הארץ). מיד וילך אברם כאשר
 (דפויי דף ל"ב ע"א)

(ו) ואברהם אמר, ^ק לו ישמעאל יחיה לפניך, ואעיג דקביה ^כ הוה מבשר ליה על יצחק, אתדבק אברהם בישמעאל, עד דקביה אתיב ליה, ^ה ולישמעאל שמעתיד וגר. לבתר אתגזר, ועאל ^ג בקיימא קדישא, עד לא יפוק יצחק לעלמא. (רא ות"ח, ארבע מאה שנין, קיימא ההוא ממנא דבני ישמעאל, ובעא קמי קביה, א"ל, מאן דאתגזר ^ס אית ליה חולקא בשמך. א"ל אין. א"ל ^ז והא ישמעאל ^ט דאתגזר, אמאי לית ליה חולקא בך כמו יצחק. א"ל, דא אתגזר כדקא יאות וכתיקוניו, ודא לאו הכי. ולא עוד, אלא דאלין מתדבקין בי ^ט כדקא יאות, לתמניא יומין ^י ואלין רחיקין מני עד כמה ימים. א"ל, ועם כל דא, כיון דאתגזר לא יהא ליה אגר ^פ טב בגיניה.

(רב) ווי על ההוא זמנא, דאתיליך ישמעאל בעלמא, ואתגזר. מה עבד קביה, ארחיק להו לבני ישמעאל, מדבקותא דלעילא, ויהב להו חולקא לתתא בארעא קדישא, בגין ההוא גזירו דבהון.

(ג) וזמינין בני ישמעאל, למשלט בארעא קדישא, כד איהי ריקניא מכלא, ^ז זמנא סגי, כמה דגזירו דלהון בריקניא בלא שלימו. ואינון יעכבון להון לבני לאתבא לדוכתייהו, עד ^ח דאשתלים ^ט ההוא זכותא. דבני ישמעאל.

(ד) וזמינין בני ישמעאל, לאתערא קרבין ^כ תקיפין בעלמא, ולאתכנשא בני אדום עלייהו, ויתערון קרבא בהו, חד על ימא, וחד על יבשתא ^ג וחד ^ט סמוך לירושלים, וישלטון אלין באלין, וארעא ^ז קדישא לא ^ט יתמסר לבני אדום.

חלופי גרסאות

כ הא. ל בקיימא. ט לית. נ הא. ט דיתגזר; מוסיף דאתגזר ולא עוד אלא דאתגזר בר תליסר שנין. ע ל"ג כדקא יאות. פ ל"ג סב. ז זמנין סניאין. ח דישתלים. ט ל"ג ההוא. י מוסיף ודלהון זבני. כ ל"ג תקיפין. ל וסמיך לירושלם [תז]. ט סמיך; סמך. נ ל"ג קדישא. ט תתמסר.

מסדת הזהר

ק (בראשית י"ז) ויש ב' צ"י. ר (שם) ח"ב פו. ח"ג קמח: רפב.

דרך אמת ז בני ישמעאל שהם נטולים ל"ג שנה וא"כ הם רחוקים מחתקרבות הקדושה כמה ימים ושנים.

ותהי שרי עקרה

(ב) ווי על ההוא וכר: אוי לאותו זמן שנולד ישמעאל בעולם ונימול, מה עשה הקביה, כלפי טענת השר של ישמעאל, הרחיק את בני ישמעאל מדבקות העלין, ונתן להם חלק למטה בארץ הקדושה, השביל המילה שבהם.

(ג) וזמינין בני ישמעאל וכר: ועתידיים בני ישמעאל לשלוט על ארץ הקדושה זמן הרבה בשעה שהיא ריקה מכל, כמו שהמילה שלהם היא ריקה בלי שלמות. והם יעכבו את בני ישראל לשוב למקומם, עד שישלם הזכות של בני ישמעאל.

(ד) וזמינין בני ישמעאל וכר: ועתידיים בני ישמעאל לעורר מלחמות גדולות בעולם, ויתאספו בני אדום עליהם, ויערכו עמהם מלחמה, אחת על הים, ואחת על היבשה, ואחת

הסולם

מאמר

(ו) ואברהם אמר וכר: ואברהם אמר, לו ישמעאל יחיה לפניך, ואעיפ שהקביה היה מבשר לו על יצחק, התדבק אברהם בישמעאל, עד שהקביה השיבו ולישמעאל שמעתיד וגר. ואח"כ נימול, ונכנס בבדית הקדוש, מטרם שיצא יצחק לעולם.

(א) ות"ח ארבע מאה וכר: ובוא וראה ארבע מאות שנים עמד הממונה של בני ישמעאל, ובקש לפני הקביה, אמר לו, מי שנימול יש לו חלק בשמך. אמר לו הקביה כן. אמר לו והרי ישמעאל שנימול, למה אין לו חלק בך כמו יצחק. אמר לו, זה נימול כראוי וכתיקוניו, וזה אינו כן. ולא עוד אלא שאלו מתדבקים בי כראוי לשמונה ימים. ואלו רחוקים ממני עד כמה ימים. אמר לו השר הממונה, ועם כל זה, כיון שנימול לא יהיה לו שכר טוב על זה.

(דפו"י ח"ב ע"א)

רה) בההוא זמנא, יתער עמא חד מסייפי עלמא, ע על רומי חייבא, ויגח בה קרבא תלת ירחין, ויתכנשון תמו עממיא, ויפלון בידיהו, עד דיתכנשון כל בני אדום פ עלה, מכל סייפי עלמא. וכדין יתער קב"ה עלייהו, הה"ד ט: כי זבח ליי בבצרה וגו'. ולבחר דא מה כתיב, לאחוז בכנפות הארץ וגו' וישיצי צ לבני ישמעאל מינה, ויתבר כל חילין דלעילא ולא ישתאר חילא לעילא על עמא דעלמא, אלא חילא דישראל בלחודוי. הה"ד, טו) יי צלך על יד ק ימינך. רו) בגין דשמא קדישא בימינא, ואורייתא בימינא, ועל דא בימינא תליא כלא ותנינן, דבעי לזקפא על שמאלא, כמה דאוקמוה. דכתיב, טז) מימינו אש דת למו. ובזמנא דאתי, טז) הושיעה ימינך וענני. ז) ובההוא זמנא כתיב, טז) כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם יי ולעבדו שכם אחד. וכתוב, טז) ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ברוך יי לעולם אמן ואמן:

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ט) (ישעיה ל"ד) ת) (תהלים קכ"א) ז"ח פ"ד ט"ד ש"א ב. א) (דברים ל"ג) ויצא ג' צ"ה. ב) (תהלים ס') ויצא ק"מ צ"ג ג) (צפניה ג') לעיל אות קצ"ז ד) (זכריה י"ד) לעיל אות קצ"ז

ע ל"ג על רומי חייבא ; על קרתא חייבי. פ ל"ג עלה מכל סייפי עלמא ; ל"ג מכל סייפי עלמא. צ אינון בני. ק ימינך וגו' ובתריה מה דכתיב ה' ישמור צאתך ובוואך מעתה ועד עולם. ולי"ג מן בגין עד סוף הפרשה. ר ל"ג מן ובההוא עד הסוף.

מאמר

הסולם

ותהי שרי עקרה

דחיינו ישראל, אלא כח ישראל בלבדו. ז"ש ה' צלך על יד ימינך. רז) בגין דשמא וכר': משוכ שהשם הקדוש הוא בימין. והתורה היא בימין, וע"כ הכל תלוי בימין. ולמדנוה שצריכים להגביה את הימין על השמאל. כמו שבארוהו, שכתוב, מימינו אש דת למו. ולעתיד לבא כתוב, הושיעה ימינך וענני. ובזמן ההוא כתוב, כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד. וכתוב, ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

האחת סמוך לירושלים, וימשלו אלו על אלו. וארץ הקדושה לא תמסר לבני אדום. רה) בההוא זמנא וכר': באותו זמן, יתעורר עם אחד מסוף העולם על רומי הרשעה, ויערוך עליה מלחמה ג' חדשים, ויתאספו שם עמים, ויפלו בידיהם, עד שיאספו עליה כל בני אדום מכל קצוי העולם. ואז יתעורר הקב"ה עליהם. זהו שכתוב, כי זבח לה' כבצרה. ולאחר כך, מה כתוב, לאחוז בכנפות הארץ וגו'. ויכלה את בני ישמעאל מן הארץ, וישבר כל הכחות שלמעלה, ולא ישאר כח למעלה על עב העולם, (דפו"י דף ל"ב ע"א)